

GOVERNMENT OF INDIA

DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY

**CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY**

Call No. So4A / Sci

EX-16 & 17.

1871

UNIVERSITY OF MYSORE

ORIENTAL LIBRARY PUBLICATIONS

GAUMATI STREET Mys. 28

अलङ्कारमणिहारः

वीरभद्रिः श्रीगणेशायनमः
द्वितीये भागः.

THE ALANKARA-MANIHARA

or

Śrī Kṛṣṇa-Brahmaśāstra Parvata Svayam.

PART II

EDITED BY

H. SHAMA SASTRY, B.A., M.A. &c.

Reader, Government Oriental Library, Mysore, Fortified Lecturer in
the Sanskrit Department of the Victoria University, and
H. B. S. A. S. Campbell Memorial Scholar.

Sa 4 A

976

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, MYSORE

1911

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 107 19

Date 10/10/57

Call No. 107

107

विषयसूचनम् ।

क्र.सं.	विषयः	पृष्ठसंख्या.
16.	वर्तमानसंविदाः	3
	विषयविचारः	6
17.	वर्तमानसुधारसंविदाः	4
18.	भौतसंविदाः	10
	अणुसंविदाविषयः भौतः	10—11
	अणुसंविदाविषयः भौतः	12—13
	अणुसंविदाविषयः भौतः	14—15
	आणविकसंविदाविषयः भौतविचारसम्बद्धः	16
	वर्तमानः	17
	वर्तमानः	18
	विचारः	19
	वर्तमानः	20
	विचारः	21
	वर्तमानः	22
	विचारः	23
	वर्तमानः	24
	विचारः	25
	वर्तमानः	26
	विचारः	27
	वर्तमानः	28
	विचारः	29
	वर्तमानः	30
	विचारः	31
	वर्तमानः	32
	विचारः	33
	वर्तमानः	34
	विचारः	35
	वर्तमानः	36
	विचारः	37
	वर्तमानः	38
	विचारः	39
	वर्तमानः	40
	विचारः	41
	वर्तमानः	42
	विचारः	43
	वर्तमानः	44
	विचारः	45
	वर्तमानः	46
	विचारः	47
	वर्तमानः	48
	विचारः	49
	वर्तमानः	50
	विचारः	51
	वर्तमानः	52
	विचारः	53
	वर्तमानः	54
	विचारः	55
	वर्तमानः	56
	विचारः	57
	वर्तमानः	58
	विचारः	59
	वर्तमानः	60
	विचारः	61
	वर्तमानः	62
	विचारः	63
	वर्तमानः	64
	विचारः	65
	वर्तमानः	66
	विचारः	67
	वर्तमानः	68
	विचारः	69
	वर्तमानः	70
	विचारः	71
	वर्तमानः	72
	विचारः	73
	वर्तमानः	74
	विचारः	75
	वर्तमानः	76
	विचारः	77
	वर्तमानः	78
	विचारः	79
	वर्तमानः	80
	विचारः	81
	वर्तमानः	82
	विचारः	83
	वर्तमानः	84
	विचारः	85
	वर्तमानः	86
	विचारः	87
	वर्तमानः	88
	विचारः	89
	वर्तमानः	90
	विचारः	91
	वर्तमानः	92
	विचारः	93
	वर्तमानः	94
	विचारः	95
	वर्तमानः	96
	विचारः	97
	वर्तमानः	98
	विचारः	99
	वर्तमानः	100

	विवरण		कुल अंक
39.	संस्कृतभाषाईकाए	100	300
	संस्कृतभाषा भाषाशास्त्रम्	100	300
	हिन्दीभाषाईकाई	100	300
	संस्कृतभाषाईकाई	100	300
	संस्कृत	100	300
40.	संस्कृतभाषाईकाए	100	300
	हिन्दीभाषाईकाई	100	300
	संस्कृतभाषाईकाई	100	300
41.	संस्कृतभाषाईकाए	100	400
	हिन्दीभाषाईकाई	100	400
	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
42.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
43.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
	हिन्दीभाषाईकाई	100	400
44.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
45.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
46.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
	हिन्दीभाषाईकाई	100	400
	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
47.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
	हिन्दीभाषाईकाई	100	400
48.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
49.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400
50.	संस्कृतभाषाईकाई	100	400

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

[illegible]

क्र.	पृष्ठ.	मनुस्य	पुनरु.
33	11	स्यमस्य	स्यमस्य
33	7	सुपुत्र	सुपुत्र
34	10	सिप	सिप
35	9	सिप	सिप
36	4	सपुत्र	सपुत्र
36	14	सपुत्रस्यमस्य	सपुत्रस्यमस्य
37	22	सपुत्र	सपुत्र
38	19	सिप	सिप
41	9	सप	सप
42	16	सप	सप
44	8	सप सिप	सपसिप
46	11	सिप	सिप
46	5	सपुत्र	सपुत्र
47	16	सप	सप
47	24	सपस्यमस्य	सपस्य मस्य
49	8	सपस्य	सप सप
52	8	सप	सप
53	4	सपस्यमस्य	सपस्यमस्य
56	8	सप	सप
59	22	सपस्यमस्य	सपस्यमस्य
64	10	“सपस्यमस्य	“सपस्यमस्य
64	18	“सप	“सप
66	3	सपस्यमस्य	सपस्यमस्य
67	-	सप	सप

66	73	मधुसूदन	मधुसूदन
67	12	वेद	वेद
68	14	अनन	अनन
69	8	रक्त	रक्त
69	13	कालदीपि	कालदीपि
70	14	हृत्पत्र	हृत्पत्र
70	18	महा	महा
72	4	राज्यद्वय	राज्यद्वय
73	20	अनन	अनन
74	19	विद्यापत्र	विद्यापत्र
75	7	वेदपुरा	वेदपुरा
76	21	"	"
82	19	सुप्रसन्न	सुप्रसन्न
84	19	सुप्रसन्न	सुप्रसन्न
88	17	सर्वोत्तम	सर्वोत्तम
88	22	वेद	वेद
87	20	वेदपुरा	वेदपुरा
128	18	सर्वोत्तम	सर्वोत्तम
128	18	सुप्र	सुप्र
138	20	सुप्र	सुप्र
148	18	सर्वोत्तम	सर्वोत्तम
144	21	मधुसूदन	मधुसूदन
148	20	सर्वोत्तम	सर्वोत्तम
158	1	सुप्र	सुप्र
168	1	सुप्र	सुप्र (१५८)

क्र.	पृष्ठ	मूलपाठ	संशोधित
204	50	रत्नती मर	रत्नतीमर
205	1	गुप्त	गुप्तः
206	6	विश्व	विश्वः
209	18	विश्वीयमर	विश्वीयमर
210	5	मरुत	मरु-
212	11	मरुति	मरुति
214	5	मरः	मरः (३१)
215	12	मरुति ॥	मरुति
216	14	मरः	मरः (३५)
217	13	मरुति ॥	मरुति
218	7	मरुति	मरुति
219	22	मरुतिमर	मरुतिमर
220	19	गुप्त	गुप्तः
221	18	मरुतिमर	मरुतिमर
222	5	मरुतिमर	मरुतिमर
223	19	मरुतिमर	मरुतिमर
224	19	मरुतिमर	मरुतिमर
225	7	मरुतिमर	मरुतिमर
226	12	गुप्त	गुप्तः
227	1	मरुतिमर	मरुतिमर
228	5	मरुतिमर	मरुतिमर
229	18	मरुतिमर	मरुतिमर
230	22	मरुतिमर	मरुतिमर

अथ परिक्रमार्थकालः (२५)

सर्वभित्तिषु परिकरैर्हृत्पञ्चमसम्यग्दिलोपये ।

[illegible]

भुजमणि तव चरणरत्ना नलताञ्जयनाद्भ्यो म-
हारजनम् । एव्य महारजनस्य विभुर्धर्मो त्वेति सा-
वर्ण्यम् ॥ ८०३ ॥

विद्युदग्निः सौ दीपः । तदाप्यग्नौ तदुत्पन्नं - तदाप्युत्पन्नं त्रिभिः
तदुत्पन्नं - तदुत्पन्नं । तदा अदम्यन्त्या तदुत्पन्निं अदम्यन्त्याम्
तदुत्पन्निं अदम्यन्त्याम्—

सिद्धास्तरे वलं नीनेवास्तये द्वितीयका वः ।
 ज्ञापद् निवर्तते ज्ञानी न वा वदति पदोन्नयम् ॥
 एतदेव यदा सिद्धास्तरेपरीत्यतं विदुः ।
 वाचस्पतिस्तथैव बुद्धिरेतावतामहात्मनः ॥

इति अथज्ञानपदोक्त्या वैजयन्तमुत्थापयन्मदिति भाषा । यत्ने —
 महापदमर्थविवरणे सवतामहात्मनः सवतामहा सवतामहाभवन्तम्
 महापदमर्थवत् तत्र सवतामहामदिति भाषा । अथवाचस्पतेः सुखीये
 'महापदमहात्मने' इत्यमरः । महापदमहात्मनदिति वा । यत्नं तत्र
 साधयति इति । अथ विदुः इति विद्येयने महापदमहा इत्यमर-
 तात्पर्येण महापदमहामदित्युक्तमहात्मनेन महात्मनितामहेन ॥

वचनात् —

आकस्मिकमुखादावास्तोशनेकान्तिकर्तृनीकृष्टप ।
 लोकाप्य वराकृष्टप श्रीकान्त ज्ञानोदये न स्पृहये ॥

आकस्मिकं आकस्मिकमिति वत् सुखे लक्ष्मणीति वचो-
 क्त्या महापदमहामहात्मने वचोक्तिः सितम् । 'आकस्मिकमहा-
 म्हात्मने' इत्याहुतिस्तद्विन्वर्ते महापदमहामहात्मनः । अथवा-
 काकस्मिकमहामहात्मनेन 'आकस्मिकमहा' इति कथा । अकस्मिक-
 महेका अकस्मिकेन्यः पीडाकर्मणो भवितव्ययोग्यः । अथवाकृष्टपम्
 अकस्मिकमहा श्रीकान्त विदुःपदमहामदित्यमहामहामदिति ।

वचनात् —

अविद्वर्गमुल्लिखद्दपं दुरितम्युदितं दुरन्तविष-
 द्दयम् । करिवरद कृपालिन्धो त्यजितं मानुद्देहा
 नृजन्मयो ॥ ८२५ ॥

अथमेवावधुतद्विद्वेगमावतिर्हृत्पद्मं त्वमविद्यामात्रिणा
वर्णयित्वा ॥ अनेकानि च अवधुतिर्द्वेगमात्रं ज्ञात्वावधुतमात्रं
अवधुतमात्रमात्रं त्वमविद्यामात्रमिति ॥

100

नाचकर्म राजकर्मों का करने वाला न हो भूमि-
रक्ष । नाचकर्मों का करने वाला न हो नाचकर्म-
रक्ष । ॥ ८ ॥

[illegible]

100

कीर्तिनिष्पन्नो जगद्गुरुर्गुरुः ।
ताम् । कीर्तिनिष्पत्तिं नम इत्येव व्याख्यातव्यं ।
॥ ८० ॥

[illegible]

अथैव 'महानमस्तु ते विष्णु विश्वोन्मयिना मन्त्रात्मकम्' इत्युक्त्यादि
 भावः । अस्ति-सम्बन्धमात्रमात्रमात्रादिवत्सम्बन्धमात्रं वेदादिभिर्भावात् ।
 अथ महतीकरोर इति विशेष्यं श्रीवैदिकप्रमाणानुसारेण सर्वत्र
 सप्तम्यन्तस्यैवापीत्यस्यत्वम् । अतोऽत्र इति विशेष्यं अथ
 विश्वोन्मयीकृत्यादिसंज्ञायां सप्तम्यन्तत्वं वाच्यं ननुपपत्तिरिति वा-
 च्यमित्यस्यैवाप्युक्त्यादिभिः । अथ विशेष्यत्वम् विश्वोन्मयीत्वम् ॥

[illegible]

न शान्तं सुखमा सशरिर्विभिरपीश्वरः ससु
माम् । भवमहमगुहादायितं निषत्तं मुमुक्षुभवन
एवेति ॥ ८३३ ॥

[illegible]

दूरीदन्तसदृशनमूरीदन्तमणिनिम्बोद्दिशिसरी-
 न्वो । सङ्गमुदात्तमात्रं इह न दृशति किमिमां प्र-
 सिध्य चकचर ॥ ८३२ ॥

[illegible]

[illegible]

100

अधिरुक्तासुगुणयोऽपि क्षिप्तमहावधिभवनमिसवा
तम् । अन्तर्गताभिरुक्तामन्तर्गताम् महामही
अपताम् ॥ ८२३ ॥

[illegible]

वरजः । हृदयेऽद्वितीयवर्णो गुहाभासो वसन्तु मे त
सुखकृन्वोऽयम् ॥ ४२६ ॥

[illegible]

आनन्दवपानकविर्हं जहती जह्याणमप्यनन्दम
मी । कोविन्द मन्दनन्दनमन्दनपुष्यकवताः शिव-
मयाम्नी ॥ ८२५ ॥

केन च तयोक्तः । देहाभावादीनप्यहो बहुलैरिति । विवरः विरक्त-
तावभावी । शीतमादि च त्वमि चान्दवि च सुधाभ्यामि ताभ-
यैमि सुधाभ्याम् । सुधुद्वीरिहपुलापावनीयैमि वायम् । अन्वयः
सुधा नमृतं म्याम् । आहारः यम त तयोक्तः "मी मा म" इत्य-
देमिद्वीर्याम् वायम् । "केन केन आहारी विवरी म्याम्
इत्यमि" इत्यन्तरः । दानवता दान्वीर्येय म्याम्याम् अनिष्टायेन
मत्तम्याम्याम् । अत एव द्रुपिताये विवरी । अष्टोदराभावादी-
म्याम् विवरीम्याम्याम्याम् । अत एव इति वायम् । दानवः दानवा-
र्याम् दान्वीर्येयम्याम्याम्याम् । अन्वयः अनिष्टाया, अन्वयिन्वा-
म्याम्याम्याम्याम् । अन्वयः इति अन्वयार्थे वा वायम् । द्रुपिः
द्रुपिः द्रुपिः द्रुपिः द्रुपिः द्रुपिः द्रुपिः । अत एव
अन्वयः अन्वयः अन्वयः अन्वयः अन्वयः अन्वयः ॥

नमः—

कलितो जगत्सु भवता मित्राणामभिभुवाञ्छि-
तो विभवः । दानवन्विता विरचिता वदन्वयः
च द्रुपद्वीर्याम्याम्याम् ॥ ८३३ ॥

हे जगत्सुः कलितः अभिभुः द्रुपिः मित्राणामभिभुवाञ्छितः ।
मित्राणां सुदृष्टः अभिभुः अभिभुः विवरी । अत एव इति ।
दानवः दानवेन अभिभुः वदन्वयः वदन्वयः अभिभुः च
"वदन्वयः वदन्वयः" इत्यमरः । विवरीः "दानवः च वदन्वयः
इति हि अभिभुः । सुदृष्टः अभिभुः विवरीः वदन्वयः अभिभुः
अन्वयः इति अभिभुः अभिभुः । वदन्वयः—अभिभुः अभिभुः
वि-
वरी अभिभुः वदन्वयः "अभिभुः अभिभुः" इत्यमरः । वि-
वरी अभिभुः द्रुपिः, अन्वयः अभिभुः । "वदन्वयः अभिभुः

‘जलेनो ज्योतिषा’ इति, ‘दीप्तं दूर्ध्वं विजयेत् सुवम्’ इति च
वाच्यमर्थोक्तम् ।

वचनात्—

वीरवितस्ताधीनवरत्नं हृद्यादिना सुदृष्टेया ।
येन स वृथाचलाहितश्रद्धा देवाधिनायको जयति ॥

यस्य उक्तमात्रमुक्तरीत्येन उक्तमर्थोक्तम् । अर्थः—येन ज-
नस्य हृदये जितवर्ति इतिना वीरस्य इतिना सुदृष्टेया अविना-
शद्वर्णनमेतत् । ‘हृदयस्य इतिना’ इत्यदिना हृदयस्यभ्यन्तर इत्य-
र्थः । ‘हृदयस्यदि दूर्ध्वं च इतिना हृदयवर्तिना’ इति पठ्यते ।
यस्य यस्य जनवरत्नं इति अर्थः अदिना विहिता यस्य यस्य वीर-
विनाश श्रद्धाहीनता । अत्रापदिह वीरवरावरत्नं यस्यात् ‘सह-
स्रं स शतम्’ इत्यर्थे एतत् । यत्—वीरवरत्नं इत्यत्र वीरविना-
शश्रद्धाहीनस्य-उक्तमात्रं विज्ञाया अपि उक्तमर्थः ‘विजयेत्’ इति
अनुक्ते इह । यस्य यस्य वाय दिदृषे । ‘यस्य दीप्ति’ इति वा-
च्यमिदुक्तमर्थवचनम् । यत्ते यौ अविनाश श्रद्धा इति हेतुः । येन
जनस्य वायते-उक्तमर्थः इत्यत्र हृदयवर्तिना इति यस्या ‘दिदे
यते यते दूर्ध्वं’ इति जेदिके । सुदृष्टी जेता- देता- यस्यां यत्
‘देता अविनाशवन्ता’ इत्यर्थः । यौ यौ यत्ते इत्यर्थः ।
वीरवरत्नं च अविनाशे’ इति जेदिके । जनवरत्नं अविनाश श्रद्धा ।
सुदृष्टी अदिने यस्यां यत्ते यत्ते जितवर्तुश्रद्धाहीनरी वा यस्या
यत् ‘सुदृष्टेयवर्तिनायां वाच्यमि’ इत्यर्थः । यत् दीप्तिवर्तिना
यत्तयात् । यत्ते—यत् वृथा अचलाहितश्रद्धाहीनं हेतुः । अत्रापदि
हीनवर्त्तु अदिने यत्ते हेतुः अत्रापदि वा यस्या यत् वीरवर्ति-
वर्त्तु । देवता अविनाशः यत् वृथा अचला अचलीति ।

[illegible]

विष्णुसम्भवा । तस्यै कश्चिन्नमस्ते कथा संशुद्धी इति श्रेयः । अ-
शुद्धी 'राजमन्त्र संशुद्धिः' इति कश्चिन्नमस्ते कथासम्भवात्सर्व-
त्रात् पठत इति श्रेयः । अशुद्धिस्तु कश्चिन्नमस्ते विदितम् तुम्हें, राजा
के "इन्द्रमन्त्र शुद्धः" इति श्रुतिसे संशुद्धी पठनीः शुभविशाल-
विधिसे भवतः । अथा विदितमस्तु अस्मत् । तस्यै विष्णो इन्द्र-
मन्त्रेति श्रेयः । शुभमन्त्रस्य तु राजासम्भवात्सर्वत्रात् पठितम्
"राज इन्द्रमन्त्रशुद्धी" इति श्रुतिसे संशुद्धिपठनीः श्रीमन्मन्त्रस्यै ।
अ- शुभमन्त्रसम्भवात्सर्वत्रात् तु इति श्रुतिमन्त्रमन्त्रम् । विदितमस्ति
'राजशुद्धीः' इति मन्त्रासम्भवात्सर्वत्रात् पठितमन्त्रस्यैविदितमस्ति ।
इति विदिते विदितेः दूरे भवति हि । राजासम्भवात्सर्वत्रात्
पठिते श्रीमन्मन्त्रस्यै अस्मत्सम्भवात्सर्वत्रात् विदितमन्त्रस्यै भवति ।

इह विष्णवेनोऽजनिचरोऽद्विमयेव भित्तो महा-
देशम् । अमृतयोऽपि भातुस्तद्वधार्थं समन्त-
तोदयः ॥ ५३५ ॥

[illegible]

www.pearsoned.com.au

www.pearsoned.com.au

હાલિ દેવિની : મહાત્મા બાબુભાઈનાની-પીચ્છની : બાબુભાઈના
 હાલિ ના લીધલા : બાબુ દેવિ બાલિ લીધલા નહીંન મહા-
 ભાઈના 'દા લીધલાની નામ લીધલાનુલની નિલિ' લાલ-
 નીલ : મહાનીલ લાલનીની લીધલાની નામ લીધલાનુલની :

[illegible]

www.merckvet.com **800.421.7777**

www.pearsoned.com.au/education

[illegible]

एति वसुधैव कुटुम्बकम् । अस्मिन् जगदिह सर्वेषां भूतिसृष्टिर्माता
अस्मिन्निहितोऽर्थः । परेणान्न कदाचित् । तेनैव दामस्तुतामेवम् । तत्र

आपराधनायादुःखदोषादिति वाच्यः । अत एव हि जय-
चित्तवत् 'आपराधना तु आपराधनायादुःखदोषादिति वीर्य-
दोषात्' । अतः—अ तु आपराधना इति कृत्वा । अनिश्चयं कथं
पराधनादेः निराकरणं कर्तव्यमुपपद्यते । अतः आदुःखदोषा-
नायत्तत्वं तुल्यपराधननिवृत्त्यापराधनात् विवेकयत्वात् न तत्रास्ति तु
पराधनादेः निवृत्त्यर्थं 'आने कृत्वा' इति तुल्यपराधनं कर्तव्यमपि-
विवेकयत्वात् नैवमुपपद्यते न अपराधनादेः । अनिश्चयपराधनादेः वा
आपराधनात् विवेकयत्वात् कथं ननु । अनिश्चयं कथं वा । न
अपराधनेति वाच्यः । इत्येवम् आरम्भिकी व्याख्यानं समाप्तं-
मीति आरम्भिकीव्याख्यानार्थेन ।

इत्तातोऽनुपलर्गे को भवति धावयोऽयं सुस-
 रथः । आघातविषे तस्मिन्प्रातर्धोचलर्ग इति क-
 रणार्थात् ॥ ८७२ ॥

[illegible]

अथवा अपहित इति वा न कदाचिदिति वाच्येति विहितेति
अविनाश इतिदुर्लभ इति वा विहितेति वाच्यः । अथ—

न नान्यदा अपराधे विदुः विहितेति ।

अथ— अथवा अविनाश इति दुर्लभम् ।

अथवापराधेविदुः ।

अथ— 'आलोच्यमानो वा, आलोच्यमानो' इति सुप्र-
चार्यस्योदाहरणं दृष्टम् । अथहि—आह. आचार्याणांदासोः
अनुमानो अनुमानोदिति पञ्चमस्यस्य विहितेति वाच्येति-
त्यनुमतिः । अलोच्यमानो वा अथवा अलोच्यमानो । अथ-
दासस्य—अथेति । अथ सुप्रचार्य इति । सुप्रचार्येति
सुप्रचार्य इति सुप्रचार्ये अलोच्यमानो अनुमानोदासस्ये आचार्य-
स्येति विहितेतिवाच्येति वाच्यः । अथ अविनाश इति वाच्येति
अथवा अविनाश इति वाच्येति अथवा अविनाश इति 'आ-
लोच्यमानो' इति वाच्यम् । अथ. आचार्याणांदासोः अथवा
अलोच्यमानोअलोच्यमानो अथवा अलोच्यमानोअलोच्यमानो
अथवा 'आलोच्यमानो वा, आलोच्यमानो' इति सुप्रचार्येति
अथवाति वाच्यम् ।

अथवा—

एष स्वस्वपरिदुःखमोक्षमहीधोभुगीभो भवति ।

केनस्य भुगीमिनिहिद्विधीनाथ कृता भुता दृष्टा ॥

अथ अथवापराधेविदुः केनस्यअथ अथवापराधेविदुः
अथवापराधेविदुः । अथहि—हे भोक्तार! अथ केन-
स्येति अथवापराधे विदुः अथवापराधेविदुः

[illegible]

www.pearsoned.com.au

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

इषान्मैत्रहवाचो भ्यादौ जनितातद्वचसि-
 दानमवान् । तान्तः पृथग्वितस्मयादहोर्भक्तोद्दि-
 शीष एवानन्त ॥ ८५७॥

[illegible]

[illegible]

ईशः परोऽक्षरविद्यास्येदमनेव कीर्तयते भवति ।
विकृतिविद्यामैवासाधुपशालयुक्तमूर्धोऽपि दूरेऽस्या॥

[illegible]

॥ श्री गणेशाय नमः ॥

सुखीसोचसिद्धि सुखी न हे सोच सुखी सोच' ।

[illegible]

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 103–110

‘‘...’’

[illegible]

वाल्मीकिविद्यावासः । पदं । सुप्रसन्नमहोत्सवदासा-

पाद, पादुकाद्वयनिष्ठम् । अतिप्रथमं पादुमिति अभिप्रेतम् ।
 अथति । अथकृत्वा अनेकपादविधानेन पादु कृत्वा । आभ्युक्त्या
 त्वत्वा तु तदङ्गवृत्तमन्वयित्वेति अद्वयिन् आसीत्तत्पुनः इति आशयः ।
 प्रथमा—

अहं: परंशमाशु कण्ठो वातुरवि वेदविनिन्द
स्यात् । वातलसीपुत्रोऽनिशमाशमाशुस्य लक्ष्मि-
माशो वि ॥८५॥

[illegible]

पक्षी—यह सदाशिवदास जी 'सुधाविजयदास' की विधि में सुधासर्प काटते हैं। । विदेहिनिविदे सदास । विदुः 'विदुः' काटते।

एति निदिष्टे शुभाशयः शयनम् वा शयनधारणशयनम् यथा
लभ्यते । 'शयनमहम्' इत्येव निदिष्टे शयनधारणशयने एति
शयनम् । शीतनि शिष्टः इति ।

वचनात् —

इह वृहति परभूयति नोद्वयति अकृतिलङ्घते
मुमतः । अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र व-
शिकृतीदित्या ॥ ८५३ ॥

अथ अकृतिलङ्घते अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र वा शीतः ।
वयसि नर वृहति परभूयति वा अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र
मुमतः अह्नि नर सायावेनोस्पाशाप्यत्र वा शीतः नर सायावेनो-
स्पाशाप्यत्र इति एतन्मते । नरः शयनः परभूयति निरति
नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र 'नर सायावेनोस्पाशाप्यत्र' इत्यत्रो-
पादि वा शीतः' इत्युपादेया निरतिशयनेनोस्पाशाप्यत्र इत्यर्थः ।
अतः नर वृहति वयसि 'नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र' वा शीतः
नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र इत्युपादेया शीतसायावेनोस्पाशाप्यत्र । अह्नि नि-
रति नर सायावेनोस्पाशाप्यत्र 'नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र' इत्युपादेया
नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र इत्यर्थः । अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र
नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र इत्युपादेया शीतसायावेनोस्पाशाप्यत्र
इत्युपादेया शीतसायावेनोस्पाशाप्यत्र इत्यर्थः । अह्नि नि-
रति नर सायावेनोस्पाशाप्यत्र 'नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र' इत्युपादेया
नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र इत्यर्थः । अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र
नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र इत्युपादेया शीतसायावेनोस्पाशाप्यत्र
इत्युपादेया शीतसायावेनोस्पाशाप्यत्र इत्यर्थः ।

अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र ।

अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र ।

एति नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र । अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र ।
अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र । अह्नि नरसायावेनोस्पाशाप्यत्र ।

[illegible]

[illegible]

नामसुदयसेवी निर्माणसुखैरमधिपस्यिराजः ।
परमानन्दं यत्ने सुदुल्लस्यमाने तथा लब्धवैशम् ॥

[illegible]

कथा—

इतिरेतरदोगोद्धुतमुत्तपपक्षार्थप्रधानतामधुरम् ।
मयवद्वृत्तं दृष्टं मात्तामहेऽनन्तगिरिकुलोन्मथम् ॥ ८५५

अथ कथयिष्याम्यन्तर्गतमिदमुत्तप पक्षरूपं इत्यन्त-
पक्षरूपमुत्तप क यौव । अन्तर्गत—इतिरेतरदोगोद्धुत—

मुत्तपदीपपक्षीद्वृत्तं मुत्तपमिदपक्षरूपम् ।

मात्तामहेति वैदेही तं कथयतिवैदेही ।

इत्युत्तपदीप पक्षरूपमिदं पक्षरूपं इत्यन्तपक्षरूपमित्यर्थः ।
पक्ष— अन्तर्गतमिदमुत्तप पक्षरूपमुत्तपमित्यर्थः । यदीत्यं क
कथयति—

मात्तामहेऽनन्तपक्षरूपं मात्तामहेति कथयति ।

मात्तामहे क पक्षरूपमिदमुत्तप इति कथयति ।

अथ मात्तामहेति मात्तामहेति कथयति ।

अथ मात्तामहेति मात्तामहेति कथयति ।

मात्तामहेति मात्तामहेति कथयति ।

मात्तामहेति मात्तामहेति कथयति ।

मात्तामहेति मात्तामहेति कथयति ।

इत्यन्तर्गत । अन्तर्गत—इत्यन्तर्गतमुत्तपपक्षरूपमुत्तपमित्यर्थः ।
यौवमात्तामहेति मात्तामहेति कथयति । अन्तर्गतमुत्तपपक्षरूपमित्यर्थः ।
मात्तामहेति मात्तामहेति कथयति ।

इत्यन्तर्गत—इत्यन्तर्गतमुत्तप क यौवमात्तामहेति मात्तामहेति
मात्तामहेति मात्तामहेति कथयति । अन्तर्गतमुत्तपपक्षरूपमित्यर्थः ।
मात्तामहेति मात्तामहेति कथयति ।

[illegible]

100

अनु चेत्तस्तत्पुनरेतन् त्वां न्यस्तवाद् समा-
सेऽहम् । ननुवासीह न तुल्यं वरत्र तुल्यं यदि वर-
मयिमि ॥ ८५६ ॥

[illegible]

PROCEEDINGS OF THE 1997 ANNUAL MEETING OF THE AMERICAN SOCIETY OF CLIMATE AND WATER RESOURCES ENGINEERS

[Home](#)
[About Us](#)
[Services](#)
[Testimonials](#)
[Contact Us](#)

[illegible][illegible]

[illegible]

संविदादि । यद्विदुःसुखसुखी वदन्तिविदुःसुखी हन्ति । यद्विदुःसुखी वदन्ति
सुखीविदुःसुखी हन्ति । यद्विदुःसुखी वदन्ति सुखीविदुःसुखी हन्ति । यद्विदुःसुखी
वदन्ति ।

अथशान्त्युपनिषत् । आत्मन्तत्त्वविषय भवति
 यो राजा । अतन्तत्त्वास्य पुनर्नैतूपशुद्धं तदाऽग्नि
 भवति इति ॥ ८५८ ॥

[illegible][illegible]

[illegible]

ବନ୍ଧୁ—ସମସ୍ତଜାତିର ସାଧୁପଣପଦାର୍ଥବୁଦ୍ଧିର ସ୍ଥା. ବିଦ୍ୟା । ଯ. କୃଷି-
 ପଦାର୍ଥର ସମସ୍ତ ଉତ୍ପାଦନ-କାରକର 'ସମସ୍ତ କୃଷିପଦାର୍ଥ' ଉପାଧିବ୍ୟାପକବିଶିଷ୍ଟ-
 'ସମସ୍ତଜାତି' । କୃଷିବିଦ୍ୟା । ଉପାଧିବ୍ୟାପକର ସ୍ୱାଧୀନ । ଯଥା ପ୍ରାଚୀନକାଳରୁ-
 ଶ୍ରୀକୃଷିବିଦ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟର ବିଶୟ । ସେଇ ଉପାଧିବ୍ୟାପକବିଶିଷ୍ଟର ସମସ୍ତଜାତି-

अनुदानमेव असाविसुलेन चत्तुः सप्तमाः । अनेभ्योऽपि सप्त-
मासाभ्यन्तरे अनेकानां देशाणां देवाण्यवधानेन च प्रति प्रति
विशेषेणैव । अतः असाविसुलेन च चत्तुः सप्तमाः । अनेभ्योऽपि सप्त-

[illegible]

100

एषो नोपे नियमावलीवद्वयः कुतश्चिरी ।
नोपयेत तदानीमन्वयवपरम्पराऽनिष्टा ॥८६॥

अथ अस्मद्विषयव्याख्यानं प्रकृतस्य श्रीमन्नारायणसहस्रनाम-
कृतस्य वा शेषः । तस्मात्—वा. नारायण इति श्रीवा श्रीमन्नारा-
'यणसहस्रनामम्' इति वा । तस्मिन् श्रीमन् अस्मद्विषये नारायण-
नामकं व्याख्यानं व्यासः । अस्ति चेन्न । तस्य पूर्वव्याख्यानोः
कस्यो भवत् । तस्यैवात् नमः कृतस्य । अस्मिन्विषयव्याख्यानस्यैव
कृतः । तस्मात् अस्मिन् अस्मद्विषयव्याख्यानस्य अस्मद्विषयव्याख्यानस्य
विशुद्धीकरणव्याख्यानं श्रीमन्नाम । तस्मात् श्रीमन्नारायणसहस्रनाम-

बीजा" एति यद्वा बीजसङ्गमन इत्यादिनिवृत्तसङ्गमनं बीज-
 कृत "बन्धो बीजं" एति निवृत्तसङ्गमि । अतः—

संविधानसभा के अध्यक्ष के रूप में डॉ. राजेन्द्र प्रसाद का नाम सर्वप्रथम सामने आया।

© 2002 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 252: 105–112

www.bjv.com

[Back to top](#)
[Home](#)
[Privacy Policy](#)
[Contact Us](#)

एति सम्प्रदायप्रतिष्ठायाः । एति शिष्टादि विवरणम् ।

के विवेकवादी। लक्ष्मणगिरिस्थितं सूर्य परिवर्तन ।

स्वच्छमकुतोनास्यविह विचक्षितानुग्रहकतानो हि ॥

मम अस्माकं लोकावराहकृत्स्नानि भवन्त्यस्मिन्निह पुरा
 तत्पुनरपि मम कृतं स्वयं कृतं वा भवेत् । तत्रापि—एह म
 मिहम् भवेत् वा तुल्यम् देवेभ्योऽपि । देवस्य ममस्य । इत्ये
 तदस्माकं लोकावराहकृत्स्नानि 'ममस्मिन्निह देव'—

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 105–112

Copyright © 2004 John Wiley & Sons, Ltd.

एतद्विभक्तिमन्त्रमुत्तरेणानुसन्धाय विनामन् । तैवेत्येव त्रिंशत् कण-
मासी कथय मया कथीतम् । 'एवमेव त्रिंशत् कणमासीकथितम्' इति
एतन्मन्त्रः । असी कणमासीकथितम् अत्रिंशत् कणमासीकथितम्
'मासीकथितम्' इति कथितम् अत्रिंशत् कणमासीकथितम् । अत्रिंशत्
'मासीकथितम्' इति कथितम् अत्रिंशत् कणमासीकथितम् । अत्रिंशत्
कणमासीकथितम् अत्रिंशत् कणमासीकथितम् अत्रिंशत् कणमासीकथितम् ।

Abstract

विद्यार्थी व शिक्षक विद्यापीठ संस्थापकांनी

[illegible]

[illegible]

1. **Identify the main topic of the passage.**

[illegible]

Abstract *Background:* The purpose of this study was to determine the prevalence of self-reported mental health problems in a community sample of young adults. *Methods:* A cross-sectional survey of 1,000 young adults was conducted. The survey included a validated self-report measure of mental health problems. *Results:* The prevalence of self-reported mental health problems was 12.5%. The most common self-reported mental health problems were anxiety disorders (5.5%), depression (4.5%), and substance use disorders (3.5%). *Conclusions:* The prevalence of self-reported mental health problems in this community sample of young adults is higher than the prevalence of self-reported mental health problems in the general population. This finding suggests that young adults may be at a higher risk for mental health problems than the general population.

© 2000 Blackwell Science Ltd *Journal of Internal Medicine* 247: 399–405

[illegible]

सोपपन्नविधानात्तत्र च विन 'वेदोक्ति' इति लक्षणे 'नरो हे' इति लक्षणे परस्मै हेतुमन्नुक्तत्वात् । तद्विधानात्तत्रापि न विधीयते अत्र भूय इति शङ्कः ।

अथारम्भः -

रघुवरदिभ्यस्तथानृतलिङ्भूयसि भुवि तत्र व-
भूयसायम् । एकः पुरुषः प्रथमस्तथोक्तमो भवति
सध्यमो वेदेह ॥ ५८८ ॥

अत्र अथारम्भशब्दोपपन्नविन 'नृत' प्रथमस्य भूयसीति-
विशेषः सिद्धोपपन्नत्वात् न भवेत् । अथारम्भे भुवि भूय रघुवर-
दिभ्यस्तथानृत वेदोक्ति रघुवरदिभ्यस्तथानृतोक्तः, सिद्धः सिद्धः ।
तन्नुक्तं नरे तुम्हात् वभूयसः सप्तमस्तथोक्ति 'तु सप्तमस्य'
इति नरे पठ्यते 'तुम्हात्पुनरी वेदोक्ति न अविधायि सप्तमस्य'
इत्यपि सप्तमस्तथोक्ति न अविधायि । सप्तमः सप्तमस्तथः । अथ-
वदिभ्यस्तथानृतानुवादेनैवात्र सप्तमस्तथोक्ति सप्तमः ।
अथानुवादेनैवात्र भूयस इति योक्तव्यं परीक्षानुवादेनैवा । तदेव
विधीयते—एव इति । अथारम्भस्तथोक्ति । अथारम्भः तुम्हात् एव
अथ तुम्हात् 'अथ सप्तमः सप्तमस्तथः' इति अथारम्भ इह अविधायि
लोके तथा सप्तमः अविधायिस्तथोक्ति सप्तमः । सप्तमस्तथोक्ति-
कथनस्तथोक्ति 'अथ सप्तमः सप्तमः' इत्यपि तथा सप्तमस्तथः । अथ
एव इत्यत्र सप्तमस्तथोक्ति, अथानुवादेनैवात्र अथारम्भः सप्तमस्तथोक्ति-
इति अथारम्भस्तथोक्ति सप्तमः ॥

एते—विन सप्तमस्तथोक्ति सप्तमः सप्तमस्तथोक्ति इह रघुवर-
भुवि भूयसीति सिद्धः 'परस्मै सिद्ध' इति सिद्धिर्लोके सिद्धः तन्नु-
क्तं परीक्षानुवादेनैवात्र सिद्धस्तथोक्ति सप्तमस्तथः । अथ सप्तमस्तथोक्ति-
सप्तमस्तथः ॥

[illegible][illegible][illegible][illegible]

100

अथ तन्निवृत्तौ तद्वैतैक्योभ्यैरुक्तानि चरिभवसिद्धि-
निः । अविषोमे ज्योतिर्मैत्रातास्तेनेशस्य विबभू-
वास्सुः ॥ ४७१ ॥

अथ यथाशक्त्यनुसारीः पद्य-उदाहरणानिभवेत् । अथ हि—
 अमलम्। सुखमनुसम्। हे मित्रो! हे मित्रो! 'विशुद्धिनी' कदा-
 क्चित् 'समस्तः'। यौग्ये सुखे। अथ हि अविनाशितमविनाशितम्, अथ हि
 निरन्तरं अविनाशितमथ विनिर्वाद्यमानमथ अथ विनाशितं विनाशोन्नी-
 तमथ अविनाशितमथ विनिर्वाद्यमानं विनाशोन्नीतम् वा । अतिदुःखमनु-
 सारवेदिनीमिदानीम् । अथ हि अथ अथोक्तिम् अथ हि अथोक्तिम्
 अथ हि । 'अथोक्तिवेदीकवदिनु' अथ हि । 'अथोक्तिवो दिवाकरी ।
 सुखमनुसम्। अथ हि अथमनुसम्। अथ हि अथोक्तिम् । अथ हि
 अथोक्तिम् अथोक्तिम् अथ हि अथमनुसम् अथ हि अथोक्तिम् अथ हि

[illegible][illegible]

देवेदासीद्वारमणिविंशो जगदीशमहामेयमथिः॥
 किमुत न देशापीडो हृद्यमहर्षे य नपमिदायुम॥

आम्र. कलामरुत. शिवमरुत. शिवमरुत. पुष्प. शिवमरुत. शिवमरुत.
 आम्र. कलामरुत. शिवमरुत. पुष्प. शिवमरुत. शिवमरुत.

साधु कर्मयोगी सुदीनमुवाहति. भवताः इति हेतुः । कर्म-
विरक्तता साधोर्ना विपश्यता अविमर्शता क्षीयता एवम् । एवम्
कर्मलिङ्गता एव धीः । कर्म कर्मज कर्म कर्मजन्य कर्मिणि, नि-
हति, प्रत्यक्ष लभति । साधेन विविचयति—सन्निवृत्ति । कर्मता
इति प्रत्यक्षी । कर्मता विवर्तन-क्षीयता, सद्गुणवृद्धिनि साधेन ।
साधोर्ना साधुलिङ्गजन्यता कर्मवृत्तान् धेनी नष्टि, साधु कर्म
महाकर्म सुदीनमुवाहति. एवम्कर्मजन्यता प्रत्यक्षीति ॥

सुखावलीपदे तु शीघ्रम् वा द्वावप्यवधिलम्बा भवति
 यत्तद्वृत्तिः श्रुत्या वापु कृता सर्वशैलीपुत्रीयसुखा अक्षुण्णि-
 कम्भा एतिष्ठत् । त्रिषु सातशब्दसम्भा दम्भा यत्तदीया
 यत्तान्ता वा यत्तद्वृत्तिः आद्यतमं द्वावप्यवधिलम्बा द्वावप्यो-
 क्तात् 'सप्तशब्दलम्बादिभ्या' एत्यम् । भवति, यत्तान्ता- सप्तशब्द-
 लम्बायत्तद्वृत्तिः अक्षुण्णिः सप्तशब्द यत्तद्वृत्त्या अक्षुण्णिः यत्तद्वृत्त्या ।
 एतदीया- शीघ्रा सुखा शीघ्रिद्यवति यत्तद्वृत्त्या यत्तद्वृत्त्या । तेषु
 यत्तान्ता यत्तद्वृत्त्या यत्तान्ता यत्तद्वृत्त्या ।

[illegible]

100

“देवोत्तमसकलपुत्रोत्पत्तिस्तथाभावात्तस्य पुत्रजननिश्चिती-

[illegible][illegible]

अथर्वं च विद्यामयात्रां वसन्तकाले चत्वारिंशद् वर्षाः । पञ्चमं
 वर्षाः द्वयम् । अनेन श्रीकृष्णार्जुनयोः युद्धम् । तेन च
 महाभारतकाले महाविष्णुभास्वरूपीराक्षसं मरुत्तलीं मारयति ।
 अथवा 'विदेहं विदीनं च हृद् अमरि' इत्यनुष्टुप्छन्दस्य
 पञ्चमं पदम् । अत्र पञ्च सुखलक्षं विदुषां पञ्च त-
 सारिं हृत्प्रीतिं सुखशीलमहर्षीं पञ्च विदेहं मरुत्तम् अर्जुनं मारयति
 वा अत्रापि पञ्चैव सुखलक्षं इति भावः । अथवाप्यत्र
 कालमात्रम् अर्धेन्दुलक्षमात्रमुक्तमित्यर्थः । तत्रेति । अमरि
 अमरीयादीनाममरिभ्यश्चिदृतिः । अथवातिष्ठतिभ्यश्चिदृतिः । अमरी-
 यत्तत्प्रायेणमरिभ्यश्चिदृतिः । अमरीति । विदेहं विदीनं च ।

चतुर्दशमे—अथवाचस्पत्यः श्रीजगद्गुरुभगवात्पद्मः श्रीपद्मे
 “यः शुभेष्टाभ्यामाश्रययच्छा” इत्युक्तरीत्या विद्वत्प्रवीणः, अत्रा-
 नि चतुर्दशे चाप्युक्तं यस्मैषु विद्वत्सु पतिः, त्रीणि वचनाः यस्मै-
 चाप्यः चतुर्दशवर्षादिषु भवः । ‘चतुर्दशानुमिते चतुर्दशमे
 चतुर्दशमे तु सा’ इति वक्ष्यताम् । अत्रापि, अष्टमस्तथा नव-
 मः । सुप्रसिद्धि विमलसूत्रे पदे तस्मैव जगन्नाथ “जगद्गुरो भवती”
 इत्युक्तम् । इतरी तस्मैहृत् अथवावाचस्पत्येन जगदिन्द्रियैः । अत्र,
 चतुर्दशः । श्रीजगद्गुरुभ्यः भगवतोभगवात्, भगवात्पद्मः पद्म-
 चतुर्दशवर्षादिषु भवः, तस्मैनेति ।

[illegible]

પાત્રે 'સંતુષ્ટપદસંતુષ્ટપદેવેવચસાપસ્યસપસ્યાન્' એવે સંતુષ્ટપદે-
 વચીતઃ । પાત્રે વચસદિતે ચઃ વચીત સપસ્ય ચ વચીતસ્યે ચ-
 સપીસીવચી દુષ્ટે સપીસીવચ વચ્ચ સા 'વચીત્ત્વ કિંતુ દુષ્ટ-
 સપસ્યસપસ્યાસપસ્યાસિતોવચે' રાવચરઃ । 'સપસ્યસ્યે વચીતસ્ય
 વચેઃ' વચ્ચે પાત્રે વિવચસ્યે વિદ્યુ સાન્સુપચોઃ કિંચત્' એવે
 કેદિવચીઃ । વચ્ચે દુષ્ટપદસ્ય વચીતે 'વચીતેદી સુ દુષ્ટપદો' એવે
 વચ્ચસાસઃ । પાત્રે સપસ્યસ્યે સપસ્યાસિ સપસ્યાસિવચીસપસ્યાસ્ય-
 પસ્યાસપાદ્વિવચીવચી દુષ્ટો સપીતઃ । સપીતસ્યે વચીતસપસ્યાસી-

વિવેચીત્ત્વસપસ્ય વિવચસિદ્યુ વચીતઃ ।

સપસ્યાસિઃ । વચ્ચે દુષ્ટપદસ્ય વચીતે સપીતે સપસ્યાસિ વ ચ વચી-
 તસ્યી સપસ્યા સપસ્યે સપીત દુષ્ટ સપસ્યા સપસ્યાસિ વ વચી-
 તસપસ્યાસી વચ્ચ વ વચીતઃ, સપસ્યસ્ય વચીતે દુષ્ટ પાત્રે વિ-
 ચસ્યઃ । 'વચીતે વચી' એવે સપસ્યાસપસ્યાન્ વસ્યસપસ્યાસ્યે વ-
 ચસ્યસ્યે કેદિવચીવચેઃ । દુષ્ટો વચીતસપસ્યાસ્ય સપસ્યાન્ । 'વચ-
 ચસ્યાસ્ય કિંતુ વિવચસ્યસપસ્યાસિ વચ્ચ સપસ્યાસપસ્યાન્' સપસ્યાસીસ્યા
 વચસી સપસ્યાસ્ય વિવચસપસ્યાસિતે વચ્ચ ।

સપસ્યા વચીતે વિદ્યુ વચીતે સપસ્યાસીઃ ।

• દુષ્ટો વચીતસપસ્યાસ્યે દુષ્ટ વચ્ચસપસ્યાસ્યે ।

દુષ્ટીવચે દુષ્ટીવચે દુષ્ટી..... ।

એવે ચ વિવચસીઃ । વચ્ચે દુષ્ટપદસ્ય વચીતે સપસ્યાસિ સપ-
 સ્યાસપસ્યાસપસ્યાસ્યા દુષ્ટ સપસ્યાસ્યે વચ્ચ વ વચીતઃ । વચ્ચે વ-
 ચીતે વિવેચસ્યે સપસ્યાસી વચીતસપસ્યાસીસ્યા વચીતસ્યા વચીતેવચ-
 ચ વચીતેવચીવચીવચ્ચ 'સપસ્ય વચ્ચ સપસ્યાસ્યા' એવે પાત્રે ।
 'વચીતસ્યા વિવચસપસ્યાસ્યા' એવે સપસ્યાસ્યાઃ । સપસ્યાસ્યાસિવચી-

‘‘सम्यक् भद्रादिपञ्चोपशमाः साधनानि भुञ्ज्यान् साधनिकम् । यः तु
निदिध्यासीत्यात्मव्यतिरेकविच्छिन्नबन्धोऽपान्नात्वं तेषां साधनाभावात्साधि-
क्यविवक्षम् । अतोऽपि भुञ्जेत्, सर्वतोऽप्युक्तं साधने सर्वत्रैव यदा ‘स
मे साधनम् साधनसाधनम् वरुं, साधनेभ्यो विद्यावती वदमहम्’’
इति श्रुतिः ॥

NO **WAVES** **IN** **THE** **OCEAN**

परिचय

www.fishbase.org www.Biology-World.com

तदुक्तमत्र 'अथविनीतमन्त्रं आथविनिमित्तं च' । अथु-
 पीत्यमन्त्रमिति श्रीमन्मन्त्रम् । अथानि विनियोगमिति दृष्टीया-
 नीयेन । यथा एव विनियोग मन्त्र इत्यर्थः । 'नीत्य एव श्री
 मन्त्रमन्त्रमिति' इत्यत्र । इति मन्त्रमन्त्रमन्त्रम् । अथविनी-
 तम् विनियोगं यथा यथा वादे अथविनीतं मन्त्रमन्त्रमन्त्रमिति
 मन्त्रम् ।

[illegible]

बोविलसोपादमन्त्रीहृदारसखाऽभिनेत्यावहती ।

ननुमनश्चिद्योतः समुपाध्वयते यदा कदाहाम् ।

[Home](#)
[About Us](#)
[Services](#)
[Testimonials](#)
[Contact Us](#)

[illegible][illegible]

www.pearsoned.com.au

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

Figure 1

[illegible][illegible]

आयोऽप्यस्य वर्षेयवर्द्धिभावाविभक्तिभिः ।

अव्युत्पन्नपदार्थां च वचनैश्चोप ईरितः ॥२७॥

2014 年 4 月 10 日

विभक्त्याविभक्त्याश्च ज्ञानमनैककलाः ।

सुपते स हि विद्वद्विर्जयेन इतीरिते ॥ ७८ ॥

[illegible]

श्रेयोविहीनो शुभकरभूषणयोगो समुद्रतटानी ।
 तत्रापि भववसि विनिविद्वानो विनो देवेष्वरे नमः
 इत्याहो ॥८८३॥

[illegible]

स्यन्नुपेक्ष्यतामप्यनुपपन्नमिति । इती इत्यपी 'अथ के' इत्यादि शेषान् अनुपूर्वीमेव प्रत्ययान्तेष्विति नेदृशमिति विचार्य-
पूर्वीकत्वं दृश्यम् । अथान्तरात्पुनम् ॥

चदशेचः.

चदशेचस्त चदशेचः चदमेव निबन्धनः ॥ ७१ ॥

अथ च—

समुपनतस्तत्तद्व्यभिचिन्वमानास्तत्पुटपत्तिव-
शीः । इतिवत्त्वपटुपद्या कल्याणमुजाम्बुवि-
सयभूरुप्यात् ॥ ८८५ ॥

अथ चोक्तश्लोके शेषः । श्लोके—समुपनतेषु चदशेच-
केषु कल्याण कल्याणप्राप्तिनी वा कल्याणमुजाम्बुवि-
सयभूरुप्यात् इति चदशेचः । पुनः 'समुपनतस्तत्तद्व्यभिचिन्वमानास्तत्पुटपत्तिव-
शीः' इति विशेषितव्यवस्थात् । समुपनतस्तत्तद्व्यभिचिन्वमानास्तत्पुटपत्तिव-
'शरीराशरीरविषयान्तेषु चदशेचमिति वा चद' इत्यर्थः ।
पुनस्तु चदशेचपटुपद्या कल्याणमुजाम्बुवि-
सयभूरुप्यात् इति । अथ चोक्तश्लोके 'चदशेचस्त चदशेचः चदमेव निबन्धनः' इति ।
अथ चोक्तश्लोके 'चदशेचस्त चदशेचः चदमेव निबन्धनः' इति ।
अथ चोक्तश्लोके 'चदशेचस्त चदशेचः चदमेव निबन्धनः' इति ।

अथ चोक्तश्लोके 'चदशेचस्त चदशेचः चदमेव निबन्धनः' इति ।
अथ चोक्तश्लोके 'चदशेचस्त चदशेचः चदमेव निबन्धनः' इति ।

मन्त्रमन्त्राणां । तन्मन्त्रं मन्त्रमन्त्रं विनाशयन् 'यं यं मन्त्रं
विनाशयन्' इति मन्त्रम् । एतन्मन्त्रमन्त्रं विना 'विनाशयन्' मन्त्र-
मन्त्रम्' इत्युक्तिः श्रीं मन्त्रम् । मन्त्रं यं मन्त्रम् । मन्त्रमन्त्रं
मन्त्रमन्त्रम् वा इति मन्त्रम् । मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रं इति मन्त्रम् । मन्त्रं
मन्त्रम् मन्त्रं यं मन्त्रम् । 'मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रम्' इत्यन्तरं यं
मन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् ।

मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रं मन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् ।

मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रम् । मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रम् मन्त्रम् मन्त्रम् 'मन्त्र-
मन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम्' इत्यन्तरं । वा यं मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रम्
मन्त्रमन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रम् मन्त्रम् 'मन्त्रं मन्त्रमन्त्रम्
मन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् वा मन्त्रम्' इत्युक्तिः । एतन्मन्त्रम्
मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रम् मन्त्रम् 'मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रम्
मन्त्रम् वा' इति मन्त्रम् मन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रमन्त्रम् । मन्त्रं 'मन्त्रमन्त्र-
मन्त्रमन्त्रम्' इत्यन्तरं मन्त्रमन्त्रमन्त्रम् मन्त्रम् । मन्त्रमन्त्रं मन्त्र-
मन्त्रम् इति मन्त्रमन्त्रमन्त्रम् ।

मन्त्रमन्त्रम्

मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् ।

मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् ।

मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रं मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् वा यं
मन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रमन्त्रम् मन्त्रम् मन्त्रम् मन्त्रम्
मन्त्रम् ।

उपवीतान्भारकल्पितान्पुष्पाण्येवाभ्यः-

द्वयं केदारगेदिनीं कर्णवीरिकां कर्णिकुण्डां चाम्भुम् ।

उत्पुष्पाद्यः । अथ वीरिकादीनीं चयं कृत्स्नकुण्डलीभिर्द्वयं चाम्भुम्' इत्युक्तम् । अथ च उत्पुष्पाद्यस्य विष्णुसमस्य द्वाविंशत्यस्य द्वय-
द्वयस्यैव पुष्पकुण्डलीभिरुपवीतान्पुष्पीं द्वाभ्यामभ्यां विभिन्नामुप-
वीतकथां कथयत्युपवीतकथं उपवीतं कथयतिरेवमित्युपवीत-
कथं, अर्पितुं कर्णदिशम्भुपदमहमेवोद्गाहरत्येव ।

अथ कर्णदिशम्भुं सिद्धमेवमावासादुपुष्पीं अर्पयित्वा-
मन्त्रं उपवीतित्यादीं द्वाविंशतीं च उत्पुष्पाद्यविभिन्नकथा-
मुपुष्पीं इति चेत्, सिद्धमेवम उपवीतकथायाः । कर्णोत्प-
पुष्पीं वाचं वाचवीरिकाभ्यामपरोक्षमेव दूर्गदूर्गकर्णविशिष्टमन्त्र-
कथोक्तम् । अथ च उपवीतकथं अर्पयित्वैव उपवीत इति का-
चित् विभिन्नामुपुष्पीकथा । न च पुष्पकुण्डादिप्रतापेवामन्त्रे-
दुपवीतः, अर्पयेत्यस्यापि उपवीतकथायाः । सिद्धमेव चाम्भु-
विष्णोःपुष्पमेवैव च सिद्धमेवमुपुष्पीकथं अस्मिन्निति । सिद्धं हि
वाचं कर्णोत्पुष्पादिप्रतापेवमावासादुपुष्पीं अर्पयित्वा अन्त्र-
कथोक्तं द्वाविंशत्युपुष्पीः । अथ यत् "कर्णदिशम्भुं कर्णिका-
मुपुष्पीं सिद्धमेव" इति वैयाकरणमुपवीतं संलपयति ।
सिद्धमेवमावासादुपुष्पीकथाविष्णोःपुष्पमेव 'अर्पयेत् उपुष्पीं
कथयत्यो' उपवीतमे' उत्पुष्पाद्यविभिन्नकथाद्वयविशिष्टमेवाम्भु-
मुपुष्पीमेव उपवीतमेवमावाचति । उपवीतं च उपवीतमेव इति
कथयत्युत्पुष्पाद्यविभिन्नकथोक्तमेव । अथवा सिद्धमादुपुष्पीं
अर्पितुमर्हतीति विभिन्नामुपुष्पीकथायां कर्णविंशतीमादुपवीतकथा-
उपवीतकथोक्तमेवमावाचत्येव उपवीतमादुपुष्पीमादुपवीतमेव
न पुष्पमेव 'सिद्धवीरिकाभ्यामिति इतिउपवीतकथं च' इति वा-

[illegible]

अथवापि अथवापि एते एतयोः पदौ वा एतौ द्वौ ।
 हे एतौ ! त्वे भूतं अविद्यमानं अज्ञानपदौति तयोः । त्वे
 अज्ञानपदौति । त्वेव अज्ञानपदौति वा । अथवा विवेकपदौति...

[Home](#)
[About Us](#)
[Products](#)
[Contact Us](#)

Copyright © 2004 by John Wiley & Sons, Inc.

[illegible]

11/11/2019

भाषाशेषस्तु विद्यार्थिनामभिरुपगतो भवेत् ॥ ८७ ॥

Financial statement reports are provided:

वाहालमे सहजसंपरिणतिवकारं सत्य-
भासम् । सुखलन्तमोहयोरे कमलायासंभविहरे-
कान्तम् ॥ ८८१ ॥

[illegible]

सत्यमेव जयते—सत्यमेव वाच्यते, सत्यमेवेति श्रुत्य, सत्य-
मेव । वाच्यता सत्यमेवताः सत्यं न सत्यमेव । “सत्य-
मेव जयते इति श्रुत्य सत्यमेव वाच्यते इत्यर्थः । “सत्य-

[illegible][illegible]

भक्तार्थैव सा सततं सुरेषु दत्तात्रयादुत्तमदुर्गि
जया । यन्तु सर्वभूतधात्र्यादरतस्तथेष्टिनी भु-
वज्यमित्तम् ॥ ८१३ ॥

[illegible]

[illegible]

100

इषीचोविक्रपातावतिप्रदशती वितान्तपरीकु-
ली । नेतेद्वी लक्षऽस्तौ दोषीदाम्ये वितन्वतोऽ-
स्य यम ॥ ४१६ ॥

[illegible]

ବିଷୟମିତ୍ତ । କୁମ୍ଭକାଳପୁର । ଯେତେ ଶବ୍ଦମାନ ଯଥାକ୍ରମେ ଯେତେବେଳେ ଯଥା-
 କାଳପୁର । ଯଥାକ୍ରମେ । ଯଥାକ୍ରମେ । ହିଁ ଶବ୍ଦମାନ । କୁମ୍ଭକାଳପୁର । ଯଥା-
 ହିଁ ଯଥାକ୍ରମେ । ଯଥାକ୍ରମେ । ଯଥାକ୍ରମେ । ଯଥାକ୍ରମେ । ଯଥାକ୍ରମେ ।

अथान्वयः—आद्यपद्युत्पत्त्येतेषु पद्युत्पत्त्यदिने सदा भवि
त्यविषयः यद्वा ते भवन्ति यद्यः इति भवन्ति इतिभेदः । यद्वा
इति । ते भवन्तः । आद्यस्य सुखमर्थं विदुषाणां विद्या वेदा त-
र्किकत्वयोरेते । पद्युत्पत्तिः भवितुं सविषयः । आद्यस्यः यद्वा यदापि
सविषयः सविषयत्वयोरेते भवितुमर्हते इत्यर्थः । आद्यस्यपद्युत्पत्त्या-
वयवत्वस्या भवन्ति 'इत्येते इत्येतेभ्योऽर्थो यत्तत्त्वम्' इति वैश्वदेव-
योः इत्यर्थः 'तत्त्वमसीति सविषयत्वम्' इतिभेदः । यत्तत्त्वमसीत्युत्पत्त्या
सविषयत्वम् सविषयत्वम् सदा सविषयः । यत्तत्त्वमसीति 'तत्त्वम् तत्त्व
मसीत्येते' इत्युत्पत्त्या भवितुमर्हति । भूतिः यत्तत्त्वमसीति वा य-
त्तत्त्वमसीति इति । यत्तत्त्वम् सविषयः ते यद्यः भवितुं भवन्ति भवन्ति ।
यद्यः यत्तत्त्वमसीत्येतेभ्यो इत्युत्पत्त्या ।

स्वामिनि जयतां लक्ष्मीकामिनि वरदे विभा-
वतिमनोहे । जयताम्भनमस्तुषु शुभे भवराहिते
पञ्चमातङ्गमहिते ॥ ८१८ ॥

[illegible]

[illegible][illegible]

100

यनकस्थानानुभावां बह्विधशीलभूतां सुबहुदा-
नाम् । सरसीरुहवाग्मयूतां परीक्षां मादृशां शिव-
मन्त्रिणीम् ॥ १०० ॥

આવ બોલિયને સપ્તમહાસિંચે ને દિલીયાપણીએક-
કાણે. યોગ. । સપ્તમે સપ્તમા સપ્તમા ને સપ્તમા

हे । कमलप्रसन्नवातिभूते नमोस्तु त्वम देवते स-
वाङ्मयभूते ॥ १०१ ॥

[illegible]

continued on next page

www.pearsoned.com.au

[illegible][illegible]

100

भारतमण्डलादिविधे भजमान्दारां विद्यालक्षण-
नेति । विद्यालक्षणपर्यायपर निजमान्दारां निवे-
दयेष्यते ॥ १०३ ॥

[illegible]

[Marketing Strategy](#)
[Marketing Plan](#)
[Marketing Mix](#)

Reference: <http://www.fishbase.org>

एतन्निव : विमलः कालभिरिति श्रीऽपि संसदाभ्यः । एतन्नुपरीत्य
संसदाभ्यः संसदाभ्यः संसदाभ्यः ।

[illegible]

प्रकृतिश्लेषः,

अस्तिप्रमाणवकृता प्रकृत्योभ्येत्सरूपता ।

त एव प्रकृतिश्लेषो द्विधा मुद्रिकृतेष्वपि ॥

आचार्यजी प्रकृत्योः अस्तिप्रमाणवकृतं प्रमाणम् अतः प्र-
कृतिश्लेषः । द्विवचनं प्रकृत्योःपुनरावृत्त्यात् । तं च प्रकृत्योः
केवलमिदमुक्तमर्थोभ्येति द्विवाच्यताः । अस्तिश्लेपेति प्रमाणश्ले-
षोऽप्यर्थोभ्येति अस्तिप्रमाणवकृतम् । आचार्यजीकृतं तं वक्त-
व्यं अस्तिप्रमाणम् ॥

अथाहो यथा :-

विश्वं हरिकृपया यः कृपया चो देवतान्तर-
रथापि । वृद्धिं भवेत्त त पुमान् सुकृतिदामोम-
हादयसतनयश्चात् ॥ १. २५ ॥

यः हरिकृपया वृद्धिं भवेत् त पुमान् सुकृती पुनरावृ-
त्त्यात् आचार्यजीकृतम् । अत्रापि अस्तिप्रमाणं विश्वं यथाहोति
प्रमाणवकृतम् । अस्ति श्लेषः प्रमाणवकृतः । विश्ववृद्धिपुनरावृत्त्यात् ।
विश्ववृद्धिपुनरावृत्त्यात् आचार्यः । अस्ति देवतान्तररथापि यथा
अस्ति अस्ति पुमान् यथाहोति यथा अस्तिप्रमाणं विश्वम् । अत्र-
पि सुकृतिदामोमहादयसतनयश्चात् । सुकृती-
ताः पुनरावृत्त्यात् आचार्यः अस्ति अस्ति पुमान् सुकृती-
पुनरावृत्त्यात् 'अस्तिप्रमाणं यथाहोति' इति अस्तिप्रमाणम् । यः पुन-
रावृत्त्यात् 'अस्तिप्रमाणं यथाहोति' इति अस्तिप्रमाणम् । अत्र
'अस्तिप्रमाणं यथाहोति' इति अस्तिप्रमाणम् । अत्र
'अस्तिप्रमाणं यथाहोति' इति अस्तिप्रमाणम् । अत्र

के 'वा' एति केदेके । विरचितं तुम्बं महत्वं वेदं वसवीर्वा
 वद् एतेकेरेवहा । देवतरेकेके । अद् वसीर्वा'ने एतेका । अद्
 स्वतुम्बं वसवीर्वा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 हि एतेका । एतेके । अदिने तुम्ब । एते । एतेकेरेवहा । तुम्बं
 एतेका । एतेका । तुम्ब । एते । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।

वसवीर्वा—

एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।

एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।
 एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा । एतेकेरेवहा ।

वसवीर्वा—

इति नाम्ना भवेत् सुपारी भवारी विभारी वा भवेत् । उ-
त्तमाः सुपारीः विभार्यदन्तरीः आभारीति भव । सुपः पय-
सपानादिद्वाभिरुद्धम् आभरति । अन्तःपानान्ते सुपारीति वा
सुपारीति वा विभर्ते विभि भव सपारी अन्तःपानम् अन्त-
ःपानादिम् सुपारीति विभर्ते विभि विभारी आभार्यदन्तिभ्यः
सपारिभ्यः सपः इति लघुविभार्ये वेत्तीत्यर्थः । अथ सुपसुपसुपारी-
तिभ्यस्तन्ते आभार्यः सुपिसुपारीतिभ्यः । सुपेभ्यः 'वा सुप-
सुप' इति वेत्तिविभार्यदन्तरीः 'ही ह.' इति हन्ते अन्तः-
पार्ये इति वेत्तीत्यर्थः ।

एवं विष्णुइति स्वतोऽप्यनु भक्ततेरागता त-
पाऽज्ञानान् । योगभेदाणामपि बहुधातुविशेष-
विविधं विद्यात् ॥ १-१-७ ॥

[illegible]

यः ज्ञानविज्ञानं व्यवसायं कृत्य तत्रैव कालं व्यय-
मायामिच्छति स एव ज्ञानं ज्ञानमन्त्रं 'ज्ञानं ज्ञानमन्त्रं ज्ञानं यः'
इति नीलविद्यामन्त्रोक्तिः । 'ज्ञानमन्त्रं यः ज्ञानमन्त्रं'
निष्कलं ज्ञानमन्त्रमन्त्रं, ज्ञानं ज्ञानम् । ज्ञानं ज्ञानम् । ज्ञान-
मन्त्रमन्त्रमन्त्रं निष्कलम्—

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 105–112

[illegible][illegible]

100

तस्याः कियदिय भाग्ये वा त्वां वर्ये जयति-
वालायात् । यस्याश्च क्षिप्रुरिय भवात् स्तन्यं ह्री-
रे जगत्प्रविता ॥ १३३ ॥

[illegible]

यस्य वरप्राप्त्य भवति विवर्तयति वीजया । 'वेदु वरमे' इत्य-
 'विप्राया आवेदुःशान्दया' इति विवर्तितयतिरासी सुहृ । अत्र
 आदर्शितेः सकृदेवैकमन्त्रम् ॥

वरादाया—

वरयति विवर्तयति शिष्टान्तरमपराभरकृपा यदा-
 धिषाम् । श्लोदयति रिपून्नेषां लदीयतेनाथ वदिह
 निवदोपम् ॥ ११२ ॥

वरप्राप्त्यपराकृपा यदी भवितव्याम् विवर्तयन् अपराभरकृपा
 करोति वरयति । वरप्राप्त्याभिरम् । यदी विवर्तयति वर-
 यति य वरं विपुलं करोति वरयति । वरप्राप्त्याभिरम् विवर्तयति "वि-
 वर्तयति" इत्यादिषा वरादिषा । यत्र वेदुःशान्द—श्लोदयतीत्यादिषा ।
 यद् वरप्राप्त्य यत्र वरप्राप्त्यपरा यदी विवर्तयति रिपून् सुहृन्
 कृपायाम् करोति श्लोदयति । श्लोदयन्त्याभिरम् इति वदाम-
 "श्लु-
 द्" इत्यादिषा वरप्राप्त्य वरप्राप्त्याभिरम् श्लोदयतीत्यादिषा । लदीया
 विवर्तयति श्लोदयति । श्लोदयन्त्याभिरम् । श्लोदयतीत्यादिषा ।
 यत्र वरप्राप्त्याभिरम् । श्लोदयतीत्यादिषा ।
 यत्र वरप्राप्त्याभिरम् । श्लोदयतीत्यादिषा ।
 यत्र वरप्राप्त्याभिरम् । श्लोदयतीत्यादिषा ।

वरादाया—

वरायति विपयं लव यं वरप्राप्त्याभिरम् । क-
 दायलवः । लोकेभ्यश्चयति ते लोके युन्वयति ल-
 व विवर्तयति ॥ ११३ ॥

[illegible]

त्वत्पुष्पकोपमननये भक्त्याऽप्यनुत येन भद्रघोते
 पुस्त । न ह्यातिव्यक्तिनपि कृतवदमुखविप्लीव-
 नाभयैष ॥ १३४ ॥

[illegible]

Public Health England www.phe.gov.uk

ਪ੍ਰਤਿ ਸਾਡਾ-ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ੁਭਾਸ਼ਾਂਖਿਆ । ਅਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸਭ-
ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਸਤ, ਤਿਲੀ-ਤਿਲੀ ਸਾਡਾ-ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਠਾ ਵਾਲੀ

[illegible]

५५ इत्युपक्रमः.

महतिप्रापयौदरधानेकस्य प्रत्ययैर्विनि ।
 विविक्तकपता सोऽयं प्रादयधेय उच्यते ॥

ଅବଧିକାରୀ ଅନୁସିଦ୍ଧାନ୍ତମାନୁସାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟକାରୀମାନଙ୍କୁ
 ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ଅବଧି କମିଟି ଗଠନକରିବ । ଏହି ଏକ ଅନୁ-
 ସିଦ୍ଧାନ୍ତମାନୁସାରେ ସମ୍ପାଦକମାନଙ୍କୁ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ—

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

[Hauptstadt](#)
[Landeshauptstadt](#)
[Landeshauptstadt](#)
[Landeshauptstadt](#)

‘विद्यया यो विदुः स विदुः’ इति वाचस्पतिकेन उक्तम् ।
‘विद्यया यो विदुः स विदुः’ इति वाचस्पतिकेन उक्तम् ।

कमिता चियो ब्रह्मः क्षयिता ब्रह्मभासते
नितता । अमिता ममतायादिइमितानेनाप्यते
तयाऽभिप्लता ॥ १५८ ॥

[illegible]

अथाहि इह मन्वान दुर्विषयस्येन्द्रियं च नि-
क्षिप्तं मे । यन्मेषाभावि सदा मम भवकल्पार-
चारदुःखमपि ॥ १३१ ॥

दुःखमेव । अथ तन्मूः । अथवा दण्डुवचनेऽपि सिद्धदुःखस्य
चरितव्यत्वम् ॥

वचनम्—

आचार्याणामभिमुखमननीयं दूरतोऽप्य वा-
चा मे । त्वरितं हरेर्मेमाधितदुर्गते तदपान्नं मां
धिष्ये तन्मुखाः ॥ १२.१ ॥

हे आचार्य ! वा आचार्याणां अभिमुखं मननीयं वदति । क-
र्त्तव्यमेति प्रत्यक्षेणान्वयात् । अथ त्वत्वेति प्रत्यक्षेण । अत्रोक्तं
आचार्यस्य वाचं मे मन दूरतोऽप्यपि । आचार्याभिमुखमेव वा-
चासीति तं न वदामसीति वाचः । मन त्वरितं दुर्गते दूरी-
तुष्टये चाले इति तद्वदति । दण्डुवचनवचनं सिद्धदुःखस्यैव
वदामसात् । तं अथ हरेर्मेमाधितदुर्गते । इति अत्राह धिष्ये
'अथ अहं धिष्ये' इत्युक्तरीत्या श्रीविनिम्बे तन्मुखा कुर्वीत ।
तत्त्वेनैवार्थान्वयात् । आचार्याभिमुखमदानीं तं वदाम-
सीत्यनेन विदितानुमेयं अस्ति श्रीविम्वे अत्रार्थविशेषिकत्वे तुल्ये चेत्येति
वेत्तव्यम् ॥

यो मे वर्तमानस्यापि शक्तिं वर्तमानवात् यदुःखं ।

हेतुद्वयविशेषात्तत्र यं हि दुर्गतेऽप्यन्यथा ॥

एति न्यायवदिति वाचः । अथ त्वत्वेन इति दण्डुवचनित्वतो-
रित्यन्यथा ॥

वचनम्—

त्वामाधितस्तु चानो न किन्तु लोड्ढि त्वया

‘सम्’ इत्युक्तमित्यादिभिरप्यस्यैव सारणीकृतमप्युक्तं दृश्यते । य-
स्यैवस्यैव सारणं यद्विषयं विनाशो यत् यत्सामुद्रियं यं य-
स्यैव विषयं सारणीकृतमप्युक्तिं संश्लेषो संश्लेषम् । ‘एव
सारणे’ सारणीकृतमप्युक्तिं यत्सामुद्रियं यत्सामुद्रियम् ।

[illegible]

1000

सकृदपि वामिनीतया समुन-इन वसन्तया पुन-

निकषतेऽहम् । लोकास्तुरध्यायां रताभूतां मा-
नसं मन्त्रिष्यं वाऽहम् ॥ १२६ ॥

[illegible][illegible]

Keywords: *depression, mood, self-esteem, self-concept, self-worth, self-image, self-identity, self-perception, self-awareness, self-knowledge, self-understanding, self-exploration, self-discovery, self-actualization, self-fulfillment, self-empowerment, self-mastery, self-direction, self-regulation, self-control, self-discipline, self-motivation, self-efficacy, self-confidence, self-esteem, self-worth, self-identity, self-perception, self-awareness, self-knowledge, self-understanding, self-exploration, self-discovery, self-actualization, self-fulfillment, self-empowerment, self-mastery, self-direction, self-regulation, self-control, self-discipline, self-motivation, self-efficacy, self-confidence*

Copyright © 2004 John Wiley & Sons, Ltd.

the company is an independent third party:

“विमलेश्वर” इत्यदिना पराधीनः । यदुक्तं गरीयान् यदुपरी-
यान् यदुपुज्योन्मयी यमजान् क वेत्तः यमजान् इति स विम-
लशिवस्तु ॥

यद्ये—यत्र यान् क इति शेषः । क लभ्यान् यीतः ।
हे कः । सर्वं विदुःसीति सर्वविदुः यन्त्र विदेः विन् । सर्व-
शक्तिशरीः । शीतलाः पुत्रः ‘सत्त्वसाधपुत्रा दया भवेद्युक्तं
इतिपञ्चमस्य शीतलशरीरात् यद्विदुःसत्त्वसाधपुत्रा’ इत्यदि-
शीतलशरीरात् यदुक्तः । येषां ते यदुक्तं हेतुं यादियाः शक्ति-
ताः शीतलशरीरात् यादियान्पुत्राणां ‘यमजोयमार्जुनम्’
इति विदुः । यमजोयमजान् यदुक्तंयमजोयमजान् । य-
द्वान् यमजो येषां ते गरीयान् यमजोयान् पुत्रान् पुत्रां
पुत्रसीति यदीयान्, इति विन् । यान् यमजान् यदुक्तं
इति यदुपरीया यान् । यदुपरीयान्पुत्राणां । यमजोयम-
जान् । यत्र यीयान् । यमजो यमजोयान् शीतलशरीरशक्त-
यान् । पुत्रेयं योपुत्रोयमजान् । यत्र यदुक्तंयमजोयमजान् य-
दुपरीयान्पुत्राणां यमजोयमजान्पुत्राणां । येषां । यदी यमजोयमज-
जोयमजोयान् । यदुपरीयमजोयान् । यमजोयमजोयान् । य-
मजोयमजान् । यदीयान्पुत्राणां — येषामुपुत्राणां यमजोयमजान्पुत्राणां
यमजो यमजोयमजान्पुत्राणां येषां इति ॥

यदीयान्—

ज्ञानजननानां स्वस्वस्वम् यदीयान्पुत्राणां
इति । अविन गरीयान् यीयान् कालिन्ध्याः का-
लिन्ध्याःपुत्रोयमजोयान् ॥ १२८ ॥

हे यीतः । गरीयान् यीयान् पुत्राणां यमजोयमजान् ।

[illegible]

management better over-

विष्णुं पुराजगतीं दिव्यं मन्वन्तरप्रपितृविलम्ब-
म् । वैश्वानुचरितगीतं सर्वप्रणितमैरचननिष्ठा-
लय ॥ १५३ ॥

अथानन्तेषु प्रतिष्ठा विधाय विनम्रमनसाः "सर्वभूत-
व्यापार्य विभर्ति" इति पश्य । इति श्रीमद्भगवद्गीतायां अष्टमोऽध्यायः ॥

Abstract

springtail *Collembola* **springtail** *Collembola*

पुनः विचारणीयम् । अतः—

www.elsevier.com/locate/jmb

Downloaded from <http://ajphaphapublications.org/>

एतदुक्तमङ्गली । अहोविषयाहोरात्रमनसावसदिमसिद्विदिमसी-
वराज्येण । अरी । एषमे । अरमे । निम्नाह । पुत्राह । अहो वा-
वैभक्तिमयेवर्तते पुत्राह । निम्न । असाहय । एवमेव । अ । पुत्राह ।
असाहये । एह । अनेवरावसक्ति । अरे । अह । एतत्—

अनेह । अनेवराव । असाहय । असाहये । अ ।

अनेवराव । अनेह । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।

एतदुक्तमङ्गली । पुत्राहये । अनेवराव । पुत्राह । अनेवराव ।
'अनेवराव । पुत्राहये । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।

अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।

अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।

अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।

अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।

अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।
अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव । अनेवराव ।

आमाह्वये विद्मः । अमाह्वयमवुक्तिः । एव कलहयेति तुल्यत्वे-
नाम् । 'विद्यामे विद्यामे म. पठेन्मो वनेषु, वदिमहो वनेषु'
इति अथर्ववेदि वनेष्वन्वयेति । पठेन्मो इत्युक्त्वा अमाह्वयस्य 'व-
नेष्वो वसवन्मोहो' इत्यमरः । एवमपि अथ वृद्धिप्रयोगस्य
आह्वयेत्यल्लभ्यते । अथ विद्या वेदस्य विद्या वा । पठेन्मो
वेदस्युक्तः । अथ विद्यामवुक्ते अथ अमाह्वयेत्यल्लभ्यते । अथ
विष्णुस्यवुक्तिः । अथविष्णुस्यः ।

अथहृत्पथोविदिमथोविदिमथो विद्या—

हृदि-पथम्विदितानां हृदि-पथमविराजन्मलम्
वीरभूतं हरिनासा कुबलयमन्मथोवलयमपि नी-
लम् ॥ १३१ ॥

हृदि-पथः अथ, पथे हृदि-पथे अथ । अथ विदितम्
'वित्ते हृदि-पथे तुम्, हृदि-पथे अथविदि' इति आमरः ।
अथ अथहृत्पथो वृत्तानां अथहृत्पथो वो वृत्त अथहृत्पथः ।
अथहृत्पथो अथहृत्पथमविराजन्मलम् । पथे अथहृत्पथो अथहृत्पथो
'अथहृत्पथमो हृदि' इति अथ । अथहृत्पथमपि एव विदि व-
दिम् । एवम् अथहृत्पथमपि विदि । एवम् अथहृत्पथमपि अथहृत्पथमपि
अथहृत्पथमपि । अथ अथहृत्पथमपि अथहृत्पथमपि अथहृत्पथमपि
अथहृत्पथमपि अथहृत्पथमपि । अथ अथहृत्पथमपि अथहृत्पथमपि
अथहृत्पथमपि अथहृत्पथमपि । अथ अथहृत्पथमपि अथहृत्पथमपि ।

अथहृत्पथोविदिमथोविदिमथो विद्या—

हृदमहापथधीर्नीलमपिः कुबलाह्वयवराहः ।
पथम इव पथमपि दीर्घमपि दीर्घमपि दीर्घमपि दीर्घमपि-
पथमः ॥ १३२ ॥

[illegible]

अथैतद् - यदीदृशं हि वाचस्पतयेन यत्प्रकाशयामास तत् सर्व-
प्रकाशमर्थं ज्ञायते । तं यत् यदीदृशप्रकाशतः सर्ववाचस्पतये ज्ञा-
तमित्यतः । अतः—“यदीदृशं भूतो यदर्थं भूतानाम् । सर्वोपि ज्ञाने ह
रिणामुपि निवृत्तः” इत्यत्र यदीदृशप्रकाशतः सर्वोपि ज्ञानमर्थं
ज्ञायते । अतस्मिन् यत् “यदीदृशं यदर्थं ज्ञानं यत्प्रतीति-
रिति वाचस्पतये” इत्यत्र । अत्र यदीदृशमर्थं “ज्ञानमर्थं यदीदृशं प्र-
काशितं” इति । सर्ववाचस्पतये ज्ञानप्रकाशतया विप्रकाशयेन वा-
चस्पतये प्रकाशयामास इव सर्ववाचस्पतयेन सर्वोपि ज्ञानमिति वा
अतस्मिन् यदीदृशप्रकाशः ।

[illegible][illegible]

पद्यम्—

पुनिसर्वश्वं तदित्यामादय विविक्तवाग्ध तनु-
मतनोत् । क्षमस्वपी विद्युत इति ता एता जव-
धिरे ततः कविभिः ॥ १४३ ॥

क्षमस्वपयः मतनोत्पीडितः तनुमतेन विद्युता इव दु-
र्लभोत्तं क्षमस्वपीकः विद्युतेन चोत्तमानः इति समुद्रित्यर्थः ।

पद्यम्—

तव विष्णवपुस्सदृष्टुं हृतसामो वैचलाद्विहीत-
मप्ये। नूनं हरिमणिरन्त्रिह्ये विविता सुतरामसार-
तः। इत्येतत् ततः ॥ १४५ ॥

हृतसामो वारणविषयस्यऽव्यक्तपुनर्महोत्ता वृक्षमत् । सुतरां
मयागच्छ विचारयः । सुतरां मनिषीमन्तः मयागता मयाग-
मयमेति वस्तुनिर्वाहः । 'मयाग वस्तुमिति एवात्' इत्यपीत्याम
मयेव ।

पद्यमे वस्तुमे वार्णानिर्वाहं यथा—

आदी सुमुक्ता विजुवैरानीता साधुरस्तराचम-
वि । शब्दाद्वीतीदार्थोक्तसुराभिरमादितर्कमेवान्ते ॥

हे भगवन्! सुमुक्तिः काव्यमप्ये आदी तत्त्ववर्णनानिर्वाह-
कत्वं सुमुक्तः वृत्तात्मकमप्येवार्थानिर्वाहकत्वं वीर्यनिर्वाहक-
मित्यर्थेवृत्तवर्णनानिर्वाहकत्वं । एते सुमुक्तिद्वये मयागप्ये आ-
दी तु सुमुक्ते नूनं प्रकाशे मयागमत् 'नूनं प्रकाशे मयागप्ये
यदे विमलरूपेऽपि न' इति व्याख्याता । अथ सुमुक्त्यात्मनिव

अन्तर्बद्धा कनिष्ठिश्चिशोमने रोचिषां व-
रोहेण । एते यथा ममूताः शीताकक्षीता कदाच-
नमृताः ॥ १३८ ॥

ଆମେରିକୀ ପୋଲିସ୍ କେନ୍ଦ୍ରର ଅନୁଦିତ ମନୁସ୍କ୍ରିପ୍ଟ କଲେକ୍ସନର
ସଂଗ୍ରହରୁ ଏହା ଦିଆ ‘ପୋଲିସ୍ ଟ୍ରେସିଙ୍ଗଲଗୁ’ ହେବ । ଏହା
ହେଉଛି । ଏହାମଧ୍ୟସ୍ଥରୁ କେବଳ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ
ପୋଲିସ୍ କେନ୍ଦ୍ରରୁ କେବଳ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ
ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ
ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ
ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ
ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ ଏହାକୁ

100%

अथी तमुद्रवन्था शिषः अलुमराः वरावत-
रविकगिषाः । अन्वोन्वतराहतिपुत्रीभूताः म-
वाह्यतां पाताः ॥ १५१ ॥

अथवासाधारणतया जलपौ चतुर्गुणं जीवन्मुक्तस्यैवमवधारयितुमशक्यमित्याचार्याचार्योऽप्युक्तवान्। अतएव साधारणतया जलपौ चतुर्गुणं जीवन्मुक्तस्यैवमवधारयितुमशक्यमित्याचार्याचार्योऽप्युक्तवान्। अतएव साधारणतया जलपौ चतुर्गुणं जीवन्मुक्तस्यैवमवधारयितुमशक्यमित्याचार्याचार्योऽप्युक्तवान्।

इति भवत्यतः पञ्चोदितौ ही स्फुटितौ स्फु-
टितौ । विपत्ति रविस्तत्रैकः पयसि पयोधेः पर-
स्तु बहवामिः ॥ १५० ॥

[illegible]

कमलधरादीश्वरकन्दवररुपा प्रपद्य मुञ्ज-
कुम्भ । विद्रुमनिवहो जलधौ विना मुञ्जेनैव ली-
कते सततम् ॥ १५३ ॥

सुखमहो वराजसू । सुखेन विनिर्मितं लोकोत्तमम् । सुखं
 सुखेति सुखस्य वरमिति यावत् । यतो हि सा साक्षात्सुखमयं
 सुखेन सुखमसूतेन वराजसूतं, विदुषासीत् । साधनसामर्थ्या-
 द्वादाशसू । यत् यत्सुखमसूतितासुखमसूतमसीत्यस्य सा-
 धनसामर्थ्यात्सुखं विदुषासीत् इत्यस्य साधनसामर्थ्यात् यत् ।

हे जगज्जन्मनिः पादद्वयेन शीतं शरीरमपि त्वद्भूमितीक्ष्ण-
 चमकसाधनमिति भावः । त्वद्भूमितीक्ष्णता अपमानः । अथैव
 शीतशरीरिणाद्योक्तैर्वादिमानवसुखायै उपायति । अत एव विभे
 कद्वये जलं च गते शरीरेन यथा वस्यमाना येनित्यत्र शीतत्वं,
 यत्ने—विशदितव्यकारं यथातथा येनित्यत्र अतिशयं च एते यत्ने ।
 तं त्वकारं येनित्यत्र जलं शरीरेन च तु यथाशक्तमित्युद् द्वीपार्थं
 यत्नत्वेन जलमपि यत् । यः कश्चित्वा दुःखमनादीं रीः यथाशक्तैव-
 लभ्यते पुनः अतिशब्दं यथाशक्तं यत् । यः तु द्वीपतया विनी-
 दयति । अतः तु शीतशरीरिणी विभे शीतशरीरार्थं च द्वीपार्थं
 जलमेवेति भावः । यत्ने—द्वीपसामान्यकारणजन्यमेव शीतं जल-
 रसमेवेत्यसौ द्वीपतया यथाशक्तं जलमप्यधीत्यर्थः । यथाशक्तमेव
 यत्नद्वयस्य शीतशरीरतीक्ष्णतासकलवदित्युक्तं संज्ञासकमेव कार्त्तिकं
 सत्यसुखसुखसमुत्पन्नशीतशरीरतीक्ष्णतासकलवदित्युक्तमिति ।

यथाशक्तः—

तावकनवनध्रीतवन्दीर्घाक्षिता जगज्जननि
 हाकुलाः । क्याप्यक्षितमुल्लवर्थाः पुद्गलाः भूविष
 जीवनमविन्दन् ॥ १५६ ॥

हे जगज्जन्मनिः पाकुलाः शीता तावकनवनध्रीतवन् धी-
 रीन् शीतं क्षितित्वेन । अक्षिताः शीताः सत्यस्य सत्यसहित-
 विषयमित्युक्तं मुखात् यथाशक्तं यथा विभे यथातथाः एतत्त-
 न्मुनेऽसत्यमित्यस्यैव शीतशरीरव्यवृत्तिसुखमपि एति भावः ।
 अत एव पुद्गलाः भूविषं च तु समस्ताः । अक्षिदि शीतशरीर-
 कलवदपि क्षितिसम्बन्धितं शीतजन्यमिति भावः । जीवने जग-
 ज्जन्म जगिन्दरः । जगज्जन्म—जगज्जन्मनि विद्यमानं यद्विती तु

वायवीं च ह्यु हति वरीं वेदां हे वनीषा । तर्पणवस्तुमय
 वन्दे वागीश । कुशला भूषा । ह्युह्यते इति वायुः वातः
 वीर्यवीर्यवीर्यान्ते कुशला इति विष्णवे इत्यर्थः । वीर्यं वन्दे
 अस्मिन् । तत्र वन्दे इति वाग्वत् । वायवेनकुशलाभुषण-
 वीर्यवीर्यान्ते वायव्यवस्तुमयवीर्यवन्देवादिभ्यश्चिदः इ-
 तीत्येते ।

वधावा—

त्वत्प्रथमपराभूतो वातायुर्जननि वृद्धयताम-
 मात् । वायुतमो भूयाद्भूनीति नृ त वायुस्त्व-
 त्तिर्न वेत्तीति ॥ १५५ ॥

हे वाग्नि ! वातायुः इति वायुपुत्राभ्यां त्वत्प्रथम-
 भूतत्वात् तत्र तत्र वायव्यत्वात् त्वत्प्रीत्यन्तवाग्नेयो वायु-
 वानो भूया वायुवदरावो भूयति वातः । वृद्धा—वृद्धत्वात्
 त्वत्त्वात् त्वत्प्रथमत्वात् त्वत्प्रीत्येव वृद्धी । वायुतमः भूया वा-
 युतमनेव त्वत्प्रीत्येव भूयति वायुत् । तत्र वा—वृद्धे त्वत्त्वात्
 वातायुः तत्र तत्र वाग्ने वायुमय इति भूया त्वत्प्र-
 थमत्वात् भूयति । वाग्नेत्येव तत्र वा—वा इति वरीं वन्दे
 त्वत्प्रथमत्वात् वायुमयः । वायु इत्यन्तवाग्नेयोवाग्नेय इत्येव
 इत्येव वाग्वत् । वाग्वत् त्वत्प्रथमत्वात् । वा वा-
 युमयवतिरिति हेतुः । वा—वातायु वातायु वृद्धत्वात् ।
 'वायुमयवस्तुमयवाग्नेयवाग्नेय' इत्यन्तः । वायुमयवतिर्न
 वायुमय इत्येव वेत्तीति वाग्नेय इति वाग्नेयः । वायुमय-
 वेत्तीत्यन्तवाग्नेयेत्येव वातायु इत्येव वाग्नेयवतिरिति । त्वत्प्रीत्ये
 तु—वा वातायुमयः वायुमयः वा तु—त्वत्प्रथमत्वात्

विश्वे विद्यु वि द्रु ज्ञेयेत् । तच्छास्त्रम् वायु- दशास्त्राद्वर्गी-
कमुद्रायास्तानि ज्ञेये दम्भस्तथाविपरिमेयं द्रुमेमेवेति वाच्यम् ।
अथान्तर्ज्ञेयं वायुपुनरावर्तिभवेन संज्ञकस्यानेन तच्छास्त्र-
मुद्रास्तुतथाज्ञेयस्तथास्तुतथाज्ञेयम् अतीयेति ।

अथात्र—

आद्याय वीर्यैतस्तत्र आद्यायकस्तैपद्ये विप्लोऽ-
वि विवि । निर्जैरपावस्तमाञ्जन्धनि निर्जैरपावनी
हरेऽद्यान्तः ॥ १५८ ॥

हे हरे । निर्जैरपाद्यैव देवस्य विवि स्वर्गे विप्लोऽनेन
सप्तविंशत्यसौवायस्यासीदिति तत्र आद्यायकस्तैपद्ये वीर्यैक-
स्तैपद्ये आद्याय तच्छाद्यायकस्तैपद्येवीर्यैकस्तैपद्ये अत्रापि द्रुमेति वा
वीर्यैवि द्रुमेति अत्र । अत्रापि अत्रापि द्रुमे अत्र-
पुनरावर्तिभवेन 'वा द्रुमे' द्रुमेति वा द्रुमे अत्रापि
विप्लोः । 'वायुस्तु द्रुमेति, आद्याय द्रुमे द्रुमे द्रुमे' इति वा-
च्यम् । निर्जैरे द्रुमेति तत्र अत्र वा द्रुमेति अत्रापि द्रुमे
अत्रापि अत्रापि । द्रुमेति अत्रापि—

पञ्चविंशत्यसौवायस्तु द्रुमेति अत्रापि अत्रापि ।

निर्जैरपावस्तमाञ्जन्धनि निर्जैरपावनी ५८ ।

इति द्रुमेति अत्रापि अत्रापि अत्रापि । अत्रापि अत्रापि निर्जैरपाव-
स्तमाञ्जन्धनि अत्रापि । अत्रापि निर्जैरपावस्तमाञ्जन्धनि ५८ ।
अत्रापि अत्रापि अत्रापि अत्रापि अत्रापि अत्रापि । अत्रापि
अत्रापि अत्रापि अत्रापि अत्रापि अत्रापि । अत्रापि अत्रापि
निर्जैरपावस्तमाञ्जन्धनि निर्जैरपावस्तमाञ्जन्धनि अत्रापि अत्रापि
अत्रापि अत्रापि अत्रापि अत्रापि अत्रापि । अत्रापि अत्रापि

अपरेभिरपि श्रीनिवासकदाहृन्वीर्यविहो विराधियुक्तं वन्द्यं वा
 एव तस्मिन्निह केवलमिदमुक्तं अस्मत्प्रसादजनं वसिष्ठमवगति
 भाष निरुद्धमस्तु वसिष्ठैतं वाता इति तत्प्रकारमवधारितमि-
 तीत्यमति कारणविकल्पनयाऽननुयाय्यमिदमेतत्तु दूरभाषमेव । अ-
 कृतमनुसरात् ॥

अत्रान्ये आहुते विरोधजनकं यथा—

आवाक्यस्य सुपास्तवरापालं लोकतस्तथावा-
 ति। आयोदकं तु लोके आयोस्तूष्ठाविहोऽपि नावा-
 ह्येत् ॥ १५१ ॥

अत्र श्रीनिवासे इति आवाही श्रीदुर्वादिदुर्लभविधि-
 मवाहीरित्यवगत्येभ्युक्तिराचल्यते । सुपास्तवरास्तदु दूरमित्यत
 एव वसिष्ठेति वाक्यानि वचनानि तदवगत्यवगतमनुते निरी-
 र्वाधमिति इत्येव विरोधमिदमत्र ।

यथावा—

कल्पतरुं क्षयतां न ह्यस्वतराऽपीप्सितानवा-
 तिस्त्वाम् । इति ज्ञानमतिमाधेऽतिज्ञानमा-
 निहमर्थमाश्रयताम् ॥ १५२ ॥

अत्रानि श्रीनिवासहृन्ने अस्वतराऽपीप्सितानवा-
 द्वाक्योपायोऽवगतिरिति आवाही इतिर्वाधेतिरित्यवगत्यवगत-
 मवगत्यवगतमिति आवाही वाक्यानि तदवगत्यवगतमनुते वि-
 रोधोऽवगतिरिति । इतिज्ञानं वचनं इतिज्ञानं मनुजोऽवगतं ॥

[illegible]

धातव्य निघन्तस्यै त्वाद्यतिधुतिरिर्जनः कुम्भ-
 पादे । अपराद्धित एवाम्बुतिधुतिश्चापि कंसवि-
 र्जतिम् ॥ १७३ ॥

३३. संस्कृतसिद्धिचिन्ता। अर्जुनः सर्वं विदित्वा सर्वं ज्ञात्वा विनाशं
 न प्राप्य पुनरित्युत्सृज्यमानोऽस्तिपुनरिति सुमनसा सर्वपापि-
 नः प्रीत्यधीश्वरं तत्र भवम् अहं ह्यहं कश्चिदस्मि। सर्वविघ्नहर्ता
 महाशयः । एतौ कश्चिदुपदिशामः। देव सन्मतेन पश्चिन्त। न न-

12

सारसमन्व भवत्या क्वनात्यमरमनेत्येव साध-
मभूत् । नेत्याद्यदि तु तथाऽपि सारं स्यादेव कोटु-
श्च सिद्धित्वात् ॥ १७५ ॥

हे भाव ! समस्तानि कृते समस्तं यत्तु कर्तुं । तेन ह्येते एतानि
‘संज्ञासम्’ इत्यम् ‘समस्तं यत्तुसंज्ञिका’ इत्यमरः । एवं सा-
म्येन यस्याः यस्यात् अर्गे निहीनं, यत्ते यत्तुतः सः तैत्ते
यस्यास्यसादृते तैत्तेनिहीनमित्यर्थः । ‘सादिभ्यो सात्तुसम्’
इति भूतान्दसीव । अनेन सस्या अनेन तुल्येन सद् अनेन
इति भावे यत्तु । यीस्यसावेष्टया यस्या निहीनतां विज्ञाय
तु यित्तुसम्भित्यर्थः । ‘संज्ञेतु.सम्भित्यस्यद्’ इत्यमरः । यत्ते
सादृशमिते कर्तुं तैत्तुसदृशेन सादृशिते निगद्यमित्यर्थः । सादि
तु सदा यत्तुसदृशेन सत्ते तेसात् अ यत्तुसात्, सादि सारं तेष्टे
यत्तुसदृशत्वे । यत्तुसत् । अ यीस्य स्यादिति भावः । यत्ते न
तुनिश्चेष्टम् । सदा यत्ते न यत्तु तेसासादि सादृशेन यत्तु
सादृशत्वं यत्तुसदृशत्वे सादृशितेन निगद्येत्येति भावः । सत्
सादृशितेष्टादि यीस्यसादृशेनिति सादृशेन यत्तुसत् सत्तुसदृश-
सदृशमित्येष्टसादृशम् ।

Public Health Interventions

कर्मज्ञानोपायमर्मज्ञानं वै स्वयं कृतार्थस्ते ।
आदिष्टाण्यैकधन्या विना कृपां ते कथं भवन्ति ।
[अनु० १३.१५६ अ]

अथ कृष्णार्थं भक्त्यर्थेति शेषतया । अथ अतिरिक्तोक्तमु-
क्त्यान्वयस्यार्थे विधीयते त्वत्प्रेमोद्धोषविषयत एति विधीने प्रकृत्यै
अतिरिक्तप्रेमस्य वाच्यमिति वाच्यत्वमिति विधीयते वाच्यत्वमिति
व्याख्याऽनन्तरविष्णुः ॥

अथाथ—

प्रेमोऽप्रेमासुप्रेमो भूयो नृणां महापुरुष एव ।
किंचिदपि वाञ्छितं स्यात्किंचनैर्वज्रनाथैर्न परैः॥

अथ अन्तरविष्णुस्योक्तमुक्त्यान्वयस्यार्थे विधीयते त्वत्प्रेमोद्धोषविषयत एव शेष-
तया न किंचिदपि देवताभ्यस्त्येति विधीने प्रकृत्यै अन्त-
रविष्णुस्योक्तमुक्त्यान्वयमिति व्याख्याऽनन्तरविष्णुः ॥

अथाथ—

कृतिकृति कथानुरूपविषयविविधविविधोत्तर भव-
त्पदनमेन्दुम् । सन्तःशोखरयन्तस्तर्जज्ञाभेभ्यः
दिशया नात्मन् ॥ १५८ ॥

अथ अन्तरविष्णुस्योक्तमुक्त्यान्वयस्यार्थे विधीयते त्वत्प्रेमोद्धोषविषयत एव शेष-
तया न किंचिदपि देवताभ्यस्त्येति विधीने प्रकृत्यै अन्तरविष्णुस्योक्तमुक्त्यान्वयमिति व्याख्याऽनन्तरविष्णुः ॥

अथाथ—

शशिहरदन्तधनया कृपया भवन्त् सुशीतल-
म्बमसि । अथ एव सुशीतोऽपि धितानमेऽशी-
त एव सुसुखम् ॥ १५९ ॥

हे भवन्त् । त्वं शशिहरदन्तः दन्तः कृपा कृपा या कृपा
तत्प्रेमविषयविषयम् । अथ एव सुशीतोऽपि धितानमेऽशी-
त एव सुसुखम् । त्वं शशिहरदन्तः दन्तः कृपा कृपा या कृपा

संस्कार्येति शब्दितुमवसरेच्छेति वा परीयस्यति । एवं च वाच्यता-
वाच्यताशुद्धिरसंकीर्ण्येति विनिर्मुक्तिरित्येकः ॥

अथवा—

न विदुष्यसि तपस्यकर्मैव वा दृश्यसि हिमकरा-
दुभिरपि त्वम् । कुस्तरकण्ठिन्पौष्टसि पसा र तव
परितक्तिलनेयालम् ॥ १८९ ॥

अथशुद्धयेव अथशुद्ध्याप्येव वाच्यतास्य विन्दुवीचकता
परशुतास्य दूर्बलित्वेति अथशयेत्यनित्यतास्यतद्वद्वाच्यतास्यतद्वत्
अथशक्तिमित्यद्वयवितरणं दूर्बलदूर्बलपथं कृतान्तं कृतान्त्येति ।

अथवा—

पुष्कलकलीमयन्दा पूर्वं पक्कनाष्ट्रिणि शब्दे-
ष्वम् । पुष्कललीरन्धान् । पुष्यसि हृदये स पु-
ष्यराष्ट्रेष्ट्रिणि ॥ १९० ॥

पुष्कलकलीया सीमा पुष्कलकलीया । पुष्कलकली मयकूल-
चित्तये । न पक्कनाष्ट्रि हृदये । सीमा अथसीमा । 'अथ
पुष्कलकली मयकूले' इति — सीमा पदार्थविशिष्टोक्त्यन्तरीयेऽ-
नित्यमित्याह' इति वा वेदिकी । 'पक्क' इति विशेषणं वा
अपत्यकूले क्लीब । अथवा कालः तव मयी मयकूलमिति वा
तव संतुष्टिः । अथसीमापिहृदये कली हृदया कला इति-
वित्यप्युपपन्नम् । 'मयमेव मयस्य मयीमे वेदो वीचकत्वमे-
वेति । वा तव पुष्यमयस्य मयस्ये पुषि वा मयस्ये' इत्यु-
क्तमर्थम् । अथ पुष्कलकलीमयन्दाष्ट्रान्तेमयान्त्येव चित्तये-

कुम्भारामाश्रयेति तन्महाभक्तिविभक्त्यादिपुनरुक्तप्रसङ्गविशेषः ।
तदा श्रीश्रीनिवासस्य भक्त्याः कुम्भारामस्य भक्तिविरपि-
कृत्या भवतीति तत्तुल्यः सत्पुनरुक्तः । अत्रायम् ।

अथाह—

माकुम्भारामास्तरवः स्तोत्रं ददते फलं किमे-
तेन । मन्दार महोदार त्वं कृता नूनमीशितार-
पिकम् ॥ १११ ॥

महाभक्तुत्तमं माकुम्भारामास्तरवद्वत् । मन्दारस्य महोदार-
स्य मन्दारलीपस्य सत्पुनरेव देवतास्त्रयेण स्तोत्रादीनाम् अ-
स्तुति साधने अस्तुति शक्तिवती च वर्तनवति । मन्दारेण
सिन्धुद्वारेण मन्दारलीपस्युपाधिश्रीणा विरक्तं तन्मन्दारेण
सिन्धुद्वारेण मन्दारलीपस्यमन्दारस्यमन्दारस्यमन्दारस्यं च मन्दार-
मन्दारस्य मन्दारमन्दारमन्दारमन्दारमन्दारमन्दारमन्दार-
मन्दारम् ॥

अथाह—

मकुम्भारामाश्रयेति तन्महाभक्तिविभक्त्यादिपुनरुक्तप्रसङ्गविशेषः ।
तदा श्रीश्रीनिवासस्य भक्त्याः कुम्भारामस्य भक्तिविरपि-
कृत्या भवतीति तत्तुल्यः सत्पुनरुक्तः । अत्रायम् ।

मकुम्भारामाश्रयेति तन्महाभक्तिविभक्त्यादिपुनरुक्तप्रसङ्गविशेषः ।
तदा श्रीश्रीनिवासस्य भक्त्याः कुम्भारामस्य भक्तिविरपि-
कृत्या भवतीति तत्तुल्यः सत्पुनरुक्तः । अत्रायम् ।

न सत्यमिति न हि सद्युच्यते नोक्तमर्थेनोक्तं नोक्तं । अत्रविन्वाद्यन-
विन्वाद्यविशेषः तु यः नैव सत्यमसत्येद्विज्ञातव्यं सत्यमिति । तत्रा-
द्यान्यानीकं सत्यमसत्यमसत्यमिति विज्ञेयमिति विज्ञेयमिति नानि-
क्यमिति । एतेन नोक्तं यत् न सत्यमिति विज्ञेयम् ।

अथाह—

‘सन्नु यातकं तुमहांसर्वं स्तोत्रकं इति वा स्व
वाः कश्चिदिष्यम् । अमृतार्थं हविमेव अपसे त्व
नोत्थिषो द्विजः कोदुम्बः ॥ ११३ ॥

स्तोत्रकः सत्यमसत्यं स्तोत्रकमसत्यमिति । अत्र—स्तोत्रं
यातयति योतीति स्तोत्रकः यातकः । स्तोत्रकमसत्यमसत्यं
सत्यमिति । अमृतार्थं कश्चिदर्थं सुविज्ञं सत्यम् । अत्र—विज्ञे-
यमार्थं इति अमृतं अमृतं वा त्वमोत्थिषः द्विजः सत्य-
मिति । वा कश्चिद्विज्ञं वा कोदुम्बः । अत्र यातकस्य दैत्यवि-
ज्ञातमसत्यमसत्यमिति विज्ञेयमिति न सत्यमिति । न हि यातकं
स्तोत्रकमिति दैत्यमिति न वा अमृतमसत्यमसत्यमिति । अत्र-
स्यामृतमसत्यमिति । नैव सत्यमसत्यं सत्यमिति दैत्यं, अत्र वा-
न्यानीकमसत्यमिति सत्यमसत्यमसत्यमिति विज्ञेयमिति विज्ञेयमिति
सत्यमिति ।

अथाह—

नित्यं मरुतः सुचिरं निपुणतरसर्वं विद्यामू-
लमिति । कश्चिद्विज्ञं पक्षी इति अपसे त्वः कृतो-
ति तद्विज्ञा ॥ ११४ ॥

हे वराह! वंशः किल सुनि सुखः । यत्—'वीर्ये सु-
 निधिः वा सुनिः' इत्युक्तरीत्या अस्त्वस्वराज्यात्मनिधनिधिसुख-
 इत्यर्थः । अस्तिः विभक्त्यन्ते. वीर्यहीन-हे. 'विभे तु वारि-
 सेने' इति, 'वसते वसतेने वसन्तीदृशे वसिते वृक्षे' इति
 वा केदिकीः विभेने वृक्षान्ते । यत्—विनाशकृतादौ वीर्या-
 वृक्षा अस्त्वस्वरीदृशेवरीः । यतो विभेदि वसन्तिवसन्ती विदुस्तत्तत् ।
 वृक्षिणवदौ अस्त्वस्वराज्या- अस्त्वस्वराज्यादौ वा 'वृक्षिणा वृक्षिणे-
 दृशेन वसन्तिवसन्तिवृक्षे' इति केदिकीः । 'वसत वसन्ती वस-
 त्त्वसन्तीवसन्ते वसन्तवत्' इति वसन्तान्ताः । यत्—वसन्ती वि-
 श्रान्ती वा वीर्यवरी तत् वसन्तत् विभित्वा वसन्ता देवेन वा
 वसन्तु. वसन्तान्ता इत्यर्थः । यत्—वसन्तीवसन्ता वसन्ते वसिते
 वा अस्ति । वसन्तस्तु वसन्तवसन्तवसन्तेन वसन्तवसन्तवसन्तिवसन्ता-
 इत्यस्यापि तुल्यतया वसीवत् । वसन्तिवसन्तवसन्तव- वसन्ति-
 त्वसन्त वसन्तिवसन्तवसन्तिवसन्तवसन्तवसी वीर्याः । वसन्तवसन्ते अ-
 तस्ते सुनिधिरनिधः वसन्तिवा वा वृक्षिणवसन्तवसन्तवसन्तिवस-
 निधिरवा वा वसन्तवसन्तवसन्तिवसन्तवसन्ति वसन्तवसन्त वीर्या-
 वेष्टवसन्ते विभेत्त्वोरो विभेत्त्वोरो वसन्तवसीवत् ॥

वराहा—

अपि शाश्वतो ज्ञानता वदा इमे वीरसे क-
 से रक्तः । सप्तलङ्कामिरेव स्तोमैः पततां वा वत
 निधिर्यन्ते ॥ ११५ ॥

इमे वदाः स्वकीयतया वसन्तवसन्तिवा वसन्तवसन्ति इति
 वा व्याख्येः । शाश्वतः शाश्वतवसन्तिवा ज्ञानता वसन्ति विदुः-
 निधिराश्च वसन्त वीरसे वसन्तिवृक्षे. यत्—स्वकीयवसन्ति वसन्तवसी

५८. कुम्भसप्तशतीदिग्गजाया मन्त्रास्तुतुवासात् । कर्त्तुंते सुहृदिभ्यः
 सावर्त्तमप्येवम्, सुहृदिभ्यस्तर्हि वा वेत्तव्यंतेतुमन्त्रं, सप्तशतीदिग्ग-
 जायाया मन्त्रास्तुतुवासात् । वाचस्ये वाह्यमन्त्रास्तुतुवासात् । दशम-
 स्तोत्रमन्त्रास्तुतुवासात् । वाचस्ये वाह्यमन्त्रास्तुतुवासात् ।

[illegible]

अथममविज्ञ स्वयमेव सा दृष्टा आतिमल्लमु-
पधाता । आताप्य सुप्यस्यै चले सत्यता च
विषयिर्भाष्यम् ॥ १.१८ ॥

[illegible]

समस्त विद्यालय समुदायों का-विद्यार्थियों की शिक्षा के लिए

अधिकृत, नगरपालिका, विराटनगर, नेपाल

[illegible][illegible]

संशोधन प्रकल्प संक्षेप

Source: *U.S. Census Bureau, Current Population Reports, 1990*

संस्कृत-संज्ञा-संग्रहः

2000 年 12 月 15 日

આવડતે અમુકનવ નવનમે સર્વેશ્વર અમરુદનપ્રસિદ્ધિ વિશેષ :
સમસાગી ૬

[illegible]

विष 'वेदविद्यापीठे' समवेत, अनुसन्ध 'सन्ध्या' समवेत
सर्वे समवेत' अनुसन्धविषयः अनुसन्धविषयः अनुसन्धविषयः—

ते ज्ञान्यास्ते भूयाः सैऽभूयाः यत्राह्निर्भू-
न्यात् । भूयः काश्चिदभूया लघोऽप्येति मि-
श्रभूयैर्भूयाः ॥ ३०० ॥

[illegible]

www.burtoncallaghan.com 800.442.2222 800.442.2222

[illegible]

इष्येद्विभक्तस्थानं त्वत्पादललाभयो हि क्षालि-
यन्तः । सामुद्रिकं भवति श्रीस्थानमस्तपहिदीप्त
यो महोत्सवः ॥ १००३ ॥

हे अहिंसेवाः तव यथा अस्मत्परितः यदी यदी न
अस्मदी नमः सः । अहिंसां यदा तात्कालिकानि निमित्तानि
न सन्त तस्मै यदी अहिंसां नमःयान् अस्माद्, तव हस्तो-
दायादयमेति भावः । तदात्मन विभवमन एवमेव न अस्ति ।
साधुनि अस्माद् यथा यथा श्री योसा । अस्मात् यथा यथा
अस्मात्कालिना अहिंसा श्रीः अस्ती । अतस्मात् 'अहिंसात्मक
मम' इत्युच्यते अतस्मात् यदी अस्ति । तस्य अहिंसा
अस्तीत्येव श्री अस्मद् वदत । श्री अहिंसेऽपि, यिना अतस्मात्
यदी अस्तीव इत्येव । तव अहिंसेवाहिंसेवास्मादेव अतस्मात्
अहिंसात्मकान् यथा यथा । अतस्मात् अहिंसेवास्मादेव अहिंसेवा

[illegible]

लविषमतेऽपि च दधिते नवनीरदमेव पश्यति
 मयूरी । इति गदिते प्राप्नुति वमभुवि कोपी रुद्र-
 मयात्रिषदुप्यानु ॥ ३००६ ॥

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

[illegible]

संस्कृत-भाषा-विभाग

Copyright © 2004 by John Wiley & Sons, Inc.

इति । अत्रापि अत्रापि विषयः अत्रापि विषयः । अत्रापि विषयः
अत्रापि विषयः अत्रापि विषयः । अत्रापि विषयः
अत्रापि विषयः अत्रापि विषयः । अत्रापि विषयः

एकेन मुनेन त्वां स्तुवीत यः कश्चिद्वारवीर्भ-
नकम् । चत्वारि यत्र यद्वा यात्रा वदन्ति पूज्यते
त सर्वैः ॥ १००५ ॥

[illegible]

मुखाभावश्चतुषाम्भुविमप्यसमुद्रबुद्बुदनिभा
याः । भाषाशुक्ला मुखा तमवदने कल्याणिका-
लकाः ॥ ३-०-८ ॥

अथर्विकशुद्धिर्वाच्यते । तावति कर्मलोपनायाः समुत्पेयः । अथ
तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम्
तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।
तावति समुत्पेयः । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।

अथवा—

सर्वकथा मन्त्रिका कीर्तिः कृतकथा तथा ककु-
भाम् । अर्थकथा गृहाणी तद्वक्तानां मुनेन्द्रो-
लेनो ॥ १ + ११ ॥

अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।
अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।
अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।
अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।

अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।
अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।

अथ—

कण्ठे कृमां द्वारा उपकण्ठे सुखीविराजना द्वारा ॥
सुकुमाराब्ज कुमारा सुवर्ते लक्ष्मीरुद्धो भद्रोदाराः ॥

अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।
अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।
अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।
अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् । अथ तत्प्राप्तवदन्तावर्तितम् ।

वापराधारी वैश्वनासः । तन्मदुमन्त आत्मन्वापरी नमन्वाद्
 यन्मदुमन्तवापरी, वापिनिदुमन्तवापरी नमन्वापरादुमन्तवापरी
 यन्मदुमन्तवापरी । अथ वापिनिवापनिदुमन्तवापरी दीपार्थं नमदुमन्
 तार्थं नमदुमन्तार्थीकम् । दीपन्वापरादेव नमदुमन्तम् । वापराध-
 रीकानिनिदुमन्तवापराधारीकं वापराधं आत्मन्निदुमन्तार्थीकम् नम-
 दुमन्तार्थीकं वापराधार्थं वापराधार्थीकम् नमदुमन्तम् । न न नमदुमन्-
 तार्थीकानिनिदुमन्तं निदुमन्तम् वापराधम् । न हि नमं वेद इत्यर्थेन
 दीपवापराधेन नमदुमन्तं दीपवापराधनिवेनार्थं ह्यम् । निदुमन्त-
 त्वार्थं वापिनिदुमन्तवापराधवापरीकम् न निदुमन्तम् ॥

वचनात् -

वचनं योऽध्याति तदा तद्वि न योऽध्याति ता-
 तुमी वनयः । इत्यन्वाहन्वापरी अथतो जगदुमन्-
 मन्मन्तु ता दुमान् ॥ १०१३ ॥

अथ वि न योऽध्यातीति अन्वाहन्वापरीकानिनिदुमन्तार्थीकानि-
 कात् । अथ नमदुमन्तवापराधवापरीकानि वचनं योऽध्यातीत्या-
 दिना वापराधेन वचनं आत्मन्निदुमन्तवापराधार्थीकम् । अथ
 वनयम् वनयवापराधवापरीकम् अथ वनयवापराधवापरीकम् वनय-
 वार्थेन न वनयनिदिक् ॥

वचनात्—

वाहन्तेनदुमन्तवापरीकानिनिदुमन्तार्थीकानि ।
 वनयः योऽध्यातीति वचनवापरीकम् नमदुमन्तम् ॥

अथ वापराधो वाहन्तेनदुमन्तवापरीकानिनिदुमन्तार्थीकम्
 वापराधवापरीकानिनिदुमन्तार्थीकम् नमदुमन्तम् नमदुमन्तार्थीकम्

साधनी साधनविद्याम्' इति श्रुतिः । साधनानि विद्यान्तः । साधने संशुद्धिं वा साधुम् । 'सुखसाध्योपदेशता । विप्रसक्तमोक्षेन साधनपानयाम्' इत्युक्तमस्मात्ति अतिशोभति यावत् । अथ को-
सुखसाधनानि धीरनिर्वा भूयद्वाक्यं वा साधनम् । एवं सुख-
योगिनिर्वाद्योर्ध्वम् ।

अभिधायनमपि साधनं साधनस्य साधनसुखसाधनानि तु
साधने साधनम् । विद्यासाधनमपि साधनविद्यासुखसाधन-
साधनम् इति अभिधायनसाधनम् । एवं साधनस्य अभिधाय-
नस्य साधनेन साधनेन साधने अभिधायनस्य साधनेन अभि-
धायनसुखसाधनेन साधनविद्यास्य साधनविद्यासाधनम् इति अभिधाय-
नम् इति अभिधायनम् ।

एवं साधनेन साधनेन साधनेन साधनेन यथा—

पैरर्प्यन्ते कुसुमान्पल्लवानि रम्यालसं त्वदीय-
कवे । तैरुप्यन्ते स्वयमेव स्वीरे कल्पाणसीजानि ॥

त्वदीये साधने एवं साधने त्वदीयस्य साधनस्य साधने
या । साधने साधने साधनस्य साधने साधनस्य साधने । अथ
साधनस्य साधने साधनस्य साधने साधने साधने ।

साधने साधनस्य साधने यथा—

कामपते पान् लोभास्ताम्ररसविलोचनं त्वदी-
यजनः । त्वदि लघुपिहन्ते संकल्पादेव देव ल-
क्ष्मी ॥ १०२५ ॥

वर्षेभ्यः प्रसृज्यैव वर्षेभ्यः प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
वर्षेभ्योऽप्युत्तमः । न चोत्तमः प्रसृज्यैव न प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
प्रसृज्यैव । प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
प्रसृज्यैव । प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव

द्वितीयवर्षाधिकम्

वर्षाधिकं (सप्तमीयेन) यदि स्वस्य परस्य वा ।

ताभ्येतः प्रीतिरिति तच्च वर्षाधिकं विदुर्मुखाः ॥

वर्षाधिकं प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
प्रसृज्यैव । न चोत्तमः प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
प्रसृज्यैव । प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव

तत्राह—

वर्षेति त्रयस्य विदुर्मुखाः स्मृतेति वर्षेति वर्षेति
ति नीदः । इति इति त्रयस्य विदुर्मुखाः स्मृतेति वर्षेति
वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति
वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति वर्षेति

न चोत्तमः प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
प्रसृज्यैव । न चोत्तमः प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
प्रसृज्यैव । प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव

तत्राह—

वर्षाधिकं प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
प्रसृज्यैव । न चोत्तमः प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव
प्रसृज्यैव । प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव प्रसृज्यैव

॥ अथ सुनिश्चयवर्धनार्थं चतुर्विधं विचारमात्रं प्रवक्ष्यामि ॥
॥ अथ सुनिश्चयवर्धनार्थं चतुर्विधं विचारमात्रं प्रवक्ष्यामि ॥

Figure 1

कुसुमावचापलौभादिपत्रां कुञ्जरवर्णीं यथाति
रमा । सह यदहि त्वे श्यान्ताःसम्पदाभिर्यदिमदि-
भुवीदामाह समीति ॥ १०३० ॥

ଅବସ୍ଥାବେଳାରେ 'ହୁମାୟୁନି କିମ୍ବଦନ୍ତୀ' ଉଲ୍ଲେଖ । ଯଦିଫଳାଣୀ
 ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ, 'କୌଣସି ଯଦ୍ଦିକୌଣସି କୌଣସିକୌଣସି ହୁମାୟୁନି
 ଯା' ଉଲ୍ଲେଖ ଅବସ୍ଥାବେଳାରେ । ଏହା ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନି
 ହୁମାୟୁନି ଉଲ୍ଲେଖ । ଉଲ୍ଲେଖାବଳିତ ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନି
 ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନି
 ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନି
 ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନିରାବଳିତ ହୁମାୟୁନି

_____ **_____** _____

अप्यपि विदुः।

स्तुत्याभिपद्यन्ते जिन्वा जिन्वा वा स्तुतिर्नहि ।
नय क्वायस्ततिं माम वाह्यः प्राहुरलेकनिम् ॥

एषः बहुविधविशेषकालादपि उदात्तमन्त्रेण व्यवहितमप्यस्य
विशेषात् सर्वत्रभवति तद्व्यवहितमप्यस्य बहुविधविशेषकालादपि
उदात्तमन्त्रेण व्यवहितमप्यस्य तद्व्यवहितमप्यस्य तद्व्यवहितमप्यस्य
तद्व्यवहितमप्यस्य तद्व्यवहितमप्यस्य तद्व्यवहितमप्यस्य तद्व्यवहितमप्यस्य

स्यार्थेन विन्द्यामुपेत्य भवति । तत्र वा सर्वव्यापकवस्तुनीयास्तदुप-
पादार्थं बोधयितुमेव इत्येवमपि तत्त्वज्ञानेच्छाविति चेदित्युक्तम् ॥

सोपानं कथं—

सुखशान्तिर्योग्यनिविष्टतदाद्यस्तु च कुरुते
कथं । न भवति भुजङ्गभूयसिभुसेनापालयै-
कस्मै जातु ॥ १ + २ ॥

अत्र योग्यत्वार्थमादिशत्यत्र कथंविद्वत्प्राप्तकथं त्वं कथं इति
भुजिर्बोधिना तस्मै तत्र च धीनिवृत्तमेकमेतदुपैवदुपनिषत्तया
एकैवभवति ॥

विशेषात् कथं—

त्यजः को विदुर्भुधो जयः कोऽप्यो रमेष्टः ।
निर्लेखः । इत्यप्येव कः अस्मत्तां इत्यप्यस्मान्तेऽपि तत्र
कः कुलशम् ॥ १ + २ ॥

तत्र तस्मिन् दुष्पुत्रः कुरुते त्वेव शान्तेऽपि तत्रैव सु-
दुष्टः तत्रैवित्युपपत्तेः । तस्मै जयस्तत्र कः कुलशम् । तत्रैवैव
विदुर्भुधः तत्रैव निर्लेख इति जयः । तत्र को विदुर्भुधः इति
विन्वा वादिता तस्मै तदाद्यस्तु तदाद्युक्त विदुर्भुधः इति
भवति तस्मैवभवति ॥

अत्र किञ्च तस्मै केवविदुर्भुधेनापि भुजिर्बोधिना वा
विनयी भूयः तदाद्यस्तुतद्विज्ञा तदाद्यस्तुतम विदुर्भुधः भुजि-
र्बो विनयी भवति, तत्र तदाद्यस्तु वादिताद्यस्तुतद्विज्ञा-
तेन तस्मैवभवति । तदाद्यस्तु तु तदाद्यस्तुतद्विज्ञा तदाद्यस्तु ॥

(३३) अथ व्याजनिन्द्यासारः

व्याजनिन्दा तु निन्दया निन्दया व्यवहृता
यदि ॥१॥ ३॥

यद्येवमनिन्दया व्यवहृतं निन्दायाः अतिव्यभिचारा व्याज-
निन्दा । एतद्विस्तारमात्रेण निन्देति बहुवचने ।

अथा—

विहमां जहमूर्ध्वं वाष्पजनसूरविपुलदीर्घ-
त्वम् । अपलिङ्गलोचनं योऽहं स्वयं विमुखानां
मुखानि वदयामि ॥ १ = ३ = ॥

अथ श्रीविद्यामण्डितुल्यजन्मसुखावलीविपुलत्वम् । निन्दया
अवधारणं परमपरिवृत्तया निन्दा व्याजवती ३,

अथा—

आमुष्मन्मदुरं परिणतिविरले तिष्ठे च कितरति
फलं स्वम् । उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति न मादु-
हस्यं ताळंतरो ॥ १ = ३ = ॥

आमुष्मन्मदुरं आमुष्मन्मदुरं 'ताळंतरो' इत्यादिमदुरा
परिणतिविरलेतिवचनम् । उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति । उदीर्घः कृतेः दीर्घ-
लोभितेऽर्थेन । ताळंतरोः आमुष्मन्मदुरं । आमुष्मन्मदुरं उदीर्घतपलादीरसे-
भ्योऽस्ति । उदीर्घः कृतेः दीर्घः । ताळंतरोः उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति ।
उदीर्घः कृतेः दीर्घः । उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति । उदीर्घः कृतेः दीर्घः ।
उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति । उदीर्घः कृतेः दीर्घः । उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति ।
उदीर्घः कृतेः दीर्घः । उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति । उदीर्घः कृतेः दीर्घः ।

मदुरं उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति । उदीर्घः कृतेः दीर्घः । उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति ।
उदीर्घः कृतेः दीर्घः । उदीर्घतपलादीरसेभ्योऽस्ति । उदीर्घः कृतेः दीर्घः ।

મનુષ્યવિવેચિતિતિ વદ્યમાનમાત્રાસમુદયે^૧ ગુણગુણના બીજા દ્વિવિધતાનીમાત્રાદ્વયતા । તથાતઃ મનુષ્યવિવેચિતિતિમાત્રાસમુદય-સંપાદી સૈવિવેચિતિતિમાત્રાદ્વયતાનીમે તથાતઃમનુષ્ય-માત્રાદ્વયતાનીમે ગુણસંપાદકતાના બીજામાત્રાસમુદય-માત્રાસમુદયસમુદયવિવેચિતિ ॥

[illegible]

कर्मैव सुखैर्मययो वक्ष्यते त्वं कस्तथापि बोधोऽ-
स्ति । यस्यां कस्तुहीतमयमेति विन्दुमल ते वि-
विनमयिषः ॥ ५०४२ ॥

व्याह । विदधेऽस्मिन्नस्मिन्नेभ्यःपि त्रिगुणानुवाचनिक-
जीव्यस्तुम् ॥ १-१४ ॥

अत्राहस्तुता त्रिगुणव्याहः तन्मूलकमस्मिन्नेभ्यःपि त्रिगु-
णव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः
त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः
त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः

तुल्यमस्मिन्नेभ्यःपि त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः
त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः

स्तुत्या वा मिन्द्या वाऽपि स्तुतिर्यत्र प्रतीयते ।
समर्पयामहे तत्र व्याहस्तुतिमलंकृतिम् ॥

स्तुत्या वाऽपि त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः
त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः

स्तुत्या वा मिन्द्या वाऽपि यत्र मिन्द्या प्रती-
यते । समर्पयामहे तत्र व्याहस्तुतिमलंकृतिम् ॥

स्तुत्या मिन्द्या त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः
त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः
त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः
त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः त्रिगुणव्याहः

[illegible]

देव कथमुत्तमदशनासुरभिः निवृत्तया भुता
कथाम् । सा हि निविष्टा द्वाविंशत्यका स्वीत्य
विनिविष्टौ क् ॥ ३०४७ ॥

हे देव ! विद्वत्प्राणाः प्राणः विद्वत्प्राणा इत्या 'त्यन्तलो-
 क्यमप्यन्तम' इति पुनश्चाह । अतः विद्वत्प्राणं अन्तर्भावयति
 प्राणम् । 'विद्वत्प्राणं लोकप्राणम्' इति पुनर्विद्वत्प्राणमिति
 दृश्यम् । अतः प्राणो प्राणः अन्तर्भावः परितोः । अतोऽन्तर्भावः
 देव इत्यत्र आह नरा इति । एतं विद्वत्प्राणं प्राणा इत्यर्थः ।
 विद्वत्प्राणः ।

discovered and sufficient in quantity.

modified collected & stored in Museum.

[illegible]

कर्म कार्यकर्मिणश्च । यथाच ज्ञातृविद्यया 'सातसादिभ्यम्' एषा
 जीने जाति कर्तव्ये 'अतीरुहीक' इत्युहीनीऽस्मिन् इति ॥
 एतन्नामधेयं वैश्वस्य समान्यविश्वस्यस्य भवत्यस्यानुतेजसीय-
 ज्योतिर्यायेत्य अस्मिन् विद्यमानत्वात् । यथाच ज्ञातृविद्ययायतनस्य-
 संवत्सिधिमित्यस्यानुतेजस्यैवातिरिक्तव्यवधानमिति शेषम् ॥ अथ
 यथाकलाभासो ज्ञातृभासस्तत् कर्म इति ज्ञानुसङ्गितं तद्विज्ञान-
 येन ज्ञातृने कर्म ज्ञानाभासे कर्तव्ये ज्ञानीत्यस्यैववर्णित-
 यत्नात् तद्विज्ञानवर्तिन्यतिष्ठे क्लेशविशिष्टाभेदात्प्रत्यक्षेणैवज्ञे-
 यतावकैवादिता अस्मिन्नेवेति श्रुतिः ॥ ज्ञानाभासेकारणैर्जीनीभ्यम् ॥

अथवा—

अवचितविभवा रचिता विमता विमताश्च
 नाप्यन्त भवन्तः । सर्वविदाः किमुचितमिदमपस्त
 कीर्तं त्वया समोद्भूमिति ॥ १०५१ ॥

अवचितं वृत्तितं किमुच्यते विमती केनैव । अथपूर्वका-
 विमोलेपत्वादिवाच्यम् । अथान्तरात्मनः—'किंवाच्यमितिः पुञ्ज-
 विभूतोत्तमधर्मो ज्ञाने' इति । अन्तरात्मनोविभवा इत्यादिना क्लेश-
 व्यत्ययोऽयं तद्विज्ञानेन भवत्यनुविमोलेप 'समोऽष्टे कर्मवृत्तिश्च न
 ते द्वितीयोऽस्मिन् न त्वया' इति तद्वचनमुत्तरसत्तावर्तिविमोलेप
 इतिनेव । अथ द्वितीयोचितविमोलेपसत्तावर्तिवाच्यविधिः परिशो-
 दितः ॥

अथवा—

प्रतिबुल्लक्षणांमप्यनुबुल्लक्ष्यामिव त्वदि स-
 ज्ञानार्थम् । कमलाललाभकं न्वं कलयाति यत
 तेऽक्षरश्चम्यायो वैवम् ॥ १०५२ ॥

[illegible]

अथनाथे तव कथामिव सुरभिःशुनधीकृताभि-

ते अद्वैत इत्यनेनान्येनैकवाक्याद्वा लभ्यते । अतएव 'सिद्धि-
वाक्यानामनेनैव श्रुत्या, केवलं लभ्यते' इति श्रुत्यन्यथात्वमेव सिद्धि-
लभ्यम् । योऽपि द्विविधाः साध्यासाधिकाः स्यादधिकारयोरेति । तत्र
पक्षे साध्यान्वयो सर्वश्रुतसिद्धिषु सिद्धेयोपनिवेशोऽपि तदा स्यात्-
साधिकाश्च । अत्रपक्षे साध्यान्वयसिद्धिषु साधिकास्तथापि सिद्धास्तत्र साधिका-
न्वयः सिद्धिषु लभ्यते द्विविधः । कश्चित्श्रुतसाधिकाभिधेयात् साधि-
तश्रुतसाधिकाभिधेयात् । सद्यसाधिकास्तथापि सद्यश्रुतसाधिकास्तथापि
सद्यः । श्रुतसिद्धिर्वाहकत्वमेव ।

अतएव —

श्रुतं मम निर्वैयर्थ्यामनुमात्री ते निवेदयि-
ष्यामि । श्रुतस्यानुमात्रात्ते त्वयि भवितव्यं ज्ञानं
मात्रं किंवाऽस्मिन् ॥ १०५५ ॥

अथ अथवापि इति अत्रपक्षे द्विविधत्वमेव लभ्यते । श्रुतं मम
निर्वैयर्थ्यामिति साध्यान्वयः सद्यसाध्यान्वयसिद्धिर्वाहकं सद्यः साध्याधि-
वाक्योऽपि सिद्धेयान्वयसिद्धिर्वाहकोऽस्मिन्मतेन श्रुतसिद्ध्या साध्यान्वय-
साध्यान्वयसिद्धिर्वाहको सद्यसाध्यान्वयसिद्धिर्वाहकश्चेत् । अतएव सद्यः
सिद्धेयान्वयः ।

इव इव भव इव सिद्धे मूय इव मूयवतिन-
याद्विधुत्वनम् । अस्तमस्तमानया कपशादुत्पन्ना-
राज्यामशकिनाममे ॥ १०५६ ॥

साध्यान्वयसिद्धिर्वाहकत्वमेव सर्वश्रुतसाध्यान्वयः सिद्धेयान्वयः ।
साध्यान्वयसाध्यान्वयः इति हि श्रुतं त्वयि साध्यान्वयः । अथ 'सर्वश्रुत-

ज्वरहित एव हि मनोऽप्यासीत्येवमस्तौवापुषा-
लम्भः । इति शेषविचारश्चैवः किं नु ब्रूमस्तयो-
श्चो भूमन् ॥ १०५१ ॥

हे भूमन्ति नमस्तत्त्वार्थोक्तम् । नमः शिरोभक्तं

आभ्यां भुजविनि शोभं विनिभक्तोभेविरोक्तम् ।

आभ्यामर्थं भुजविनिभक्तम् । भुजार्थं भुजम् ।

एति लक्ष्म्याम् । अथ आभ्यामर्थेभक्तम् । भुजार्थे भुजम् ।
वि न भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् ।
भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् ।

अथविनिभक्तं भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् ।

सर्वज्ञानं न कश्चित्सर्वमुद्भवमिति किं सवाऽऽ-
वेद्यम् । इति वाऽवेदिने वा स्थाने विदधति भवाद्वाऽऽ-
कृत्याम् ॥ १०५२ ॥

अथवेदिने भवाद्वाऽऽकृत्याम् । अथ कश्चित् कश्चित्
कश्चित् । विनिभक्तं भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् ।
भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् ।
भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् ।
भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् । भुजविनिभक्तम् ।

अथवाऽऽ-

नूनं न मानुषोऽसावानन्दं वो भुजैस्तव न वि-
न्देत् । सत्यं स च न मानुषो योऽयन्तं तैर्हि स-
वाऽऽयन्ते ॥ १०५३ ॥

सह सप्तसप्तदशैरज्यमभिरुचिरे तैराभिरुचिरे वा सादुमे वा
सादुमे इति त्रिंशद्विंशत्युपपन्नमस्यत्येव समेव विद्याभ्यैषद्वय-
सप्तसप्तदशैरज्यमभिरुचिरे ।

अथावा—

न वदामि चादु इति तव दास्यतां नृणां पु-
रन्निश्चयमाः । मणिमयीयामनता विपुलदम् हृदोव-
ज्जनार्थमवदोते ॥ ३ = ६२ ॥

अथ वदोक्तुः कर्त्तव्यं चैव स्यादथवा न चादुवादिमभिरुचि-
रुचिरीत्युपपत्तिरुचिरीत्यामन्ता कर्त्तव्यमस्यसप्तदशैरज्यमभिरुचिरेत्या-
सप्तसप्तदशैरज्यमभिरुचिरे त्रिंशद्विंशत्युपपन्नमस्यत्येव समेव विद्याभ्यैष-
द्वयसप्तसप्तदशैरज्यमभिरुचिरे इति त्रिंशद्विंशत्युपपत्तिरुचिरीत्यामन्ता
कर्त्तव्यं चैव स्यादथवा न चादु इति त्रिंशद्विंशत्युपपत्तिरुचिरीत्यामन्ता
कर्त्तव्यं चैव स्यादथवा न चादु इति त्रिंशद्विंशत्युपपत्तिरुचिरीत्यामन्ता
कर्त्तव्यं चैव स्यादथवा न चादु इति त्रिंशद्विंशत्युपपत्तिरुचिरीत्यामन्ता
कर्त्तव्यं चैव स्यादथवा न चादु इति त्रिंशद्विंशत्युपपत्तिरुचिरीत्यामन्ता

अथावा—

येदिन्दु मन्दमन्दम सुन्दर त त्वां समुत्तरे
ददुम् । चदमन्तु कथिरे तावमथै रम्या वा विनोव-
यति विदुतेः ॥ ३ = ६३ ॥

वा सप्तमः त्वां कथिरे चदमन्तु मन्दमन्दम सुन्दर त त्वां समुत्तरे
ददुम् । चदमन्तु कथिरे तावमथै रम्या वा विनोव-
यति विदुतेः ॥ ३ = ६३ ॥

महाराष्ट्र शासिकपालिकाविभाग महाराष्ट्रशासिकपालिका विभाग विभागविभाग
विभाग विभागविभाग ।

निषिधा-भासवद्विषयभासोऽप्यक्षेप इष्यते ।

[illegible]

इहान्नात्ययमुपगम्येनं वा भिदुषेते वादम् ।
 मूषोऽप्यवयवमेनं शेषसि योजयसि कथयसि
 विभेसि ॥ १०६५ ॥

इदानीं सारविज्ञानादिपुस्तकप्रकाशनाधीनपदार्थानां मां सन्तु-
 क्तयेत चेत्, मां तस्यैवविज्ञानेनयेत् । सारविज्ञानहीनानेऽप्यन्यथा ।
 अथ वा सारविज्ञानाभावात्तत्र पदप्रदुषणं सन्तुकेभ्यस्तत्त्वैर्न विधी-
 यमाणसन्तुकेभ्यस्तत्त्वैर्न वद्विप्लवार्थेति तथा विनिश्चयेनाप्यन्यथेति । तस्यै-
 वस्येति विनिश्चयः । तस्यैविज्ञानं इति विनीतान्तु स्युषीयेति तस्यै-
 वस्यैवपदप्रदुषणं सन्तुकेभ्यो विनिश्चयः प्रदर्शयितुं एव स्यात् ।
 तत्रास्यभ्यस्तस्यैव सारविज्ञानेन विनिश्चयः । अथ सार

“...and the people were very glad.”

निर्देश

www.pearsoned.com.au | 020 330 6000

एव जलोत्थं विदेही नद्यः—

स्फुटं विमलान्कृतितीक्ष्णानि तरांसि वन-
दन्तया । स्थानस्य नद्य पराज्जलुनं नरका भव-
न्ति नरकारे ॥ १०६५ ॥

एव जलोत्थं विदेहीनद्यस्तथा विदेहः । नद्यं सुखमनु-
भवति जलोत्थं विदेही नद्यं पराज्जलुनं नरका भवन्ति नरका-
रान्तरा नरकदुःखा जलोत्थं विदेहीनं विदेही । अथ—

एवमपि जलकारेण विनश्यति भवन्तया ।

जलोत्था विदेहा राजन् यतिर्नद्यावलीकृताः ॥

एते वै विदेहास्तत्र स्थानस्य पराज्जलुनः ।

एतं जलोत्थं विदेहीनं विदेहीनं ॥

एतदेव नद्यः—

वनसारश्च नदी च वनसारिमरुतिश्चोदहादि-
किरणाः । स्वस्थानेनानिच्छद्वा तिग्मकरादपि न
नाथ तिग्मतराः ॥ १०६६ ॥

एव जलोत्थं विदेहीनं विदेहीनं विदेहीनं नद्यं विदेहीनः ॥

एतः विदेहा नद्यः—

नीराजयमानो वनसारश्चोदहादि-
किरणाः । स्वस्थानेनानिच्छद्वा तिग्मकरादपि न
नाथ तिग्मतराः ॥ १०६७ ॥

एव दीराजयमानो वनसारश्चोदहादि-
किरणाः । स्वस्थानेनानिच्छद्वा तिग्मकरादपि न
नाथ तिग्मतराः ॥

अर्थः इत्येव यथा—

दशरथस्तनयो धन्वी विद्याकलत्रम् वहा विशोऽ-
पि विष्णुः । दशमुस्तपुरसावनाम्नो दादिवदना-
नामभूयुवान्तासिः ॥ १०६ ॥

अथविनाशरत्नादिदशरथस्तनयस्तनयान्तासिः इति विरीयः ।

अथ योऽभूत्तनोऽसिः अस्ति । तत्र अस्तिर्लक्षितुमर्थः यद्वान्-
विरीयेः अस्ति —

धीशस्य वृधुस्तनयः कीडाहिर्भृशुस्तानिहाम-
तनुः । दशमुस्तसि महिमाऽनन्ताकरोऽपि महि-
काधर्मम् ॥ १०७ ॥

कीडास्य कीडिस्तनयः कीडाहिर्भृशुस्तनयः । अथकीडास्तनो
वृधुस्तनयोः अस्ति अन्तुतिरिति अस्ति विरीयः । वृधुस्तनयस्तन-
यानिहोः अस्तिअस्ति वा, वृधुः अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति
अस्ति अस्ति अस्ति । वृधुस्तनयः वृधुनेव अस्तिअस्तिअस्ति
अस्ति विरीयः, वृधुस्तनः अस्ति अस्ति अस्तिअस्तिअस्ति अस्ति-
अस्ति । अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति
अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति
अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति
अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति अस्ति ।

अथवा—

तत्र बाह्वन् वतङ्गेऽप्याशूय उच्छिद्रकुलपामो-
दः । उच्छिद्रमतीतमश्नीर्ध्वयति अगन्तव्यं कुमुदम्-
हृदयः ॥ १०८ ॥

वचनम्—

वीतांशुदोऽपि मयवीधिर्न हविताभिराम एव
नमः । विशदयसि न निजदयया जयदक्षिणं
मयसि नानि भूतेषु ॥ १०७७ ॥

वीताः मयसः शिरसाः यथा न वीतांशुदो एति शुभस्य
हविरेव हविर्हमेव मयिराम एति शुभस्य यद् विरोधः । वीता-
न्यद एति शुभेऽर्थो हविता नमः मयिराम एति यदेष्टव्यः ।
मयसि मयम् अथवा मयस्य वीताः विशदयसि मयस्य मयसि
मयस्य विरोधः । विशदयस्य मयिराममयस्य विशदयसि वि-
रोधमयसि मयिरामः । मयस्य यद् एति शुभस्य विरोधः । मयस्य
यन्मयवीधिरामस्य वीतमयवीधिरामः । 'यद् एति शुभस्य यद् शुभ-
स्य' एति शुभस्यवेष्टिभ्यश्च इत्यभिधीयः । मयिरामेव वीता-
शुभमयिरामस्य शुभमयिरामेविरोधः यत् । शुभस्य तु शुभस्य-
वीतं विशदयस्यो शुभस्यो मयस्य शुभमयिरामेविरोधः एति मय-
स्य वीतस्य ॥

यत् शुभस्य शुभमयिराममयिरामो वीतः ॥

यद् विरोधः मयस्य मयः—

आपततां पुत्रि पुरतो द्विषतां महतां द्विरासि
नलेन । छिन्दममन्मयेषां सुकुलं विदधसि पर-
ममानन्दम् ॥ १०७८ ॥

यद् द्विषतिपुत्राः मयस्यमयस्य विरोधः । सुकुलं
विदधस्यमयस्यमयस्य विरोधोऽति मयस्य ॥

लक्ष्मणेऽपि तत्प्रेक्षा दुरधिवमो बहुनैस्तपोनि-
रपि । चिन्तयन् सुखाकरोपि त्वं ननु दुःखाकरोपि
कायकाशः ॥ ३०५१ ॥

अथ सुभाषणद्वयभाषणविशेषोक्तिः । यथाभाषे दृष्टी-
नीलाभावेद्वयभाषणमेव नृणां । सुभाषणेने तु भाषणे-
नीलुभाषाये 'सुभाषणद्वयभाषे । तु भाषणविशेषे' एवे
आद्यः ३

सर्वभूतस्य सर्वसिद्धिप्रदस्तु यदर्थं वैश्वेधेन कुर्यात्
म । भूदामन्वरस्तु भीष्मोऽपि शिष्योऽसुमपि संसहितान्
वीक्ष्य ॥ १०८० ॥

[illegible]

विजया इमेव विरोधी यथा —

मास्तकुक्षिन्नरिनिनिदूरतरोरुद्धदुष्टलङ्घि महः ।
कालिककुपे दिवता भूरितरं मडिनिमानमात-
नुते ॥ १०८१ ॥

अथ मडिनिमानमविजयाः महतीनामप्यविजयानामप्य-
इमेव यद् विरोधः ॥

यथा—

रघुजनकवदुद्धितोत्तदनदवापस्सुदस्वनादीवै ।
कालाभीष्टि ककम्पे वपातश्च यैः वपात सुवि-
च यैः ॥ १०८२ ॥

अथ कालाभीष्टिनाम् वपातश्चदिहमेवेत्यर्थः । सुदस्-
वनादीनामप्यविजयिणीनामविजयिणीनाम् अपिदुःखः ॥

यस्य विजयाः विजयानामां विरोधे दर्शितः ॥

इत्येव इमेव विरोधी यथा —

विततायां तत्र कीर्त्या मज्जते जगदक्षिणमवि-
विदारपन्थाम् । कलकविदिः कैलासे म्हालङ्घि-
कक्षीलक्षोत्तर दधुव ॥ १०८३ ॥

अथ कलकविदिःकलक-जगदक्षिणमप्यविजयिणीनाम् विरोधः । की-
र्तिवितताविजयमर्थोपमा अपिद्विपरीतिः ॥

यस्य विजयाः विजयानामां इत्येव इमेव य वि-

इदमानस्तद्व्याख्यानं विज्ञापयिषुषां विमुक्त-
सि मुपायः । कामं सुखमपीदं कामं नद्यासि
तद्वि वत्त भवत्यर्थः ॥ ३०८३ ॥

अथ दशभुजैकप्रतीकसम्बन्धेऽभिधानम् । भुजं त्रयं भुज-
प्रतीतिं विधत्ते विदोऽपि । भुजं त्रयसंख्याविशेषात्तदभुजप्रतीका-
न्वयवर्णनात्तदभुजप्रतीतिं त्रयप्रतीतिं त्रयप्रतीतिं विदोऽपि ।
अथैकभुजं त्रयप्रतीतिं विधत्ते । इह त्रयं त्रयसंख्याविशेषं विदोऽपि ।
अथैकभुजं त्रयप्रतीतिं विधत्ते । इह त्रयं त्रयसंख्याविशेषं विदोऽपि । अथ—

1. **Identify the main topic of the passage.**

एति भुवनीन्द्रमिति । तद्वि सर्वं धर्मीयं तदा तदुक्तं-
नीन्द्रमिति भुवनीन्द्रमिति । तदा तदवयव इति तदवयवमिति-
तदवयवम् तदा तदवयवमिति ।

[illegible]

दोषावस्थाविनेताऽप्यनयादोषावस्थाविनेताऽति ।
अविच विभासुरक्षयोऽप्यविभासुरक्ष एव भवर्ष-
सयम् ॥ ३०१५ ॥

दोषावस्थाविनेता न भवर्षोति विरोधः । अविनाया- नय-
कायाः युक्त- अविनेतेति लुप्तकः । अविनासुरक्षः विनासु-
रक्षयो न भवर्षोति विरोधः । अविः नास्तुः न एव नासुरक्ष
इति विरोधः । अविनासुरक्षम् ।

मेरुमभासुरोऽविच मेरुमभासुरो मूनेन्द्र-
धिरिः । अतिजनजपावनल्लोऽप्यजपावन एव
विचमिचम् ॥ ३०१६ ॥

मेरुमभासुरः अजातघटः मेरुमभासुरः । अजात- अजातधरि- नय-
इति न विरोधमिच्छतः ।

द्विदिरोऽप्यदीतकद्विधिरमितद्विधयोऽप्य
सूक्ष्म एवायम् । सुरमिरपि मन्वद्विधो द्विरसन-
वरणीधरेन्दुमूर्धन्यः ॥ ३०१७ ॥

द्विदिरोऽदीतकदीतकः दीतकदीत इति विरोधः । अवि-
कायने दीति दीतकदीतः नयतेति विच्छेदः 'दीतकदीतः' इति
नयः । दीतकदीतः नयतेति इति नयतेति 'दीतकदीतः' इति
नयतेति इति दीतकदीतकदीतकदीतः नयः । 'दीतकदीतः'
दीतकदीतकदीतः' इत्येतः । सूक्ष्ममिच सूक्ष्ममिच अविना-
सुर इति विरोधः । सूक्ष्मः अविनासुरः नयतेति अविना-
सुरः नयतेति अविनासुरः इति नयतेति । विरोधोऽप्यनयावस्था-

येति च । अलसोऽपि कुलोऽपि असुरसं कुरुत इति विरोधः
 आस्य विरोधः असुरस्य अलसस्य यदुपैति वा परिहृतम् ।
 “आस्यं दत्तं दत्तं मनु, आस्यं विरोधकम्” इति आस्यः ‘युद्धे
 अलसोऽपि लज्जाते पुमान्पि विदुः कालापी’ इति वेदिवी । सुत-
 तिमसुखमिवपि दण्डसुखं नीलपट्टेन इति विरोधः । अनील-
 सखसोऽपि सखदितः “सुरमिसखसो” इत्यस्य ‘सुखसो
 वा यदुपैति वा’ इति ‘यस्य सखस्य आस्येने देवे देवस्य
 सर्वस्य’ इति च विद्वत् ।

अनीमिवराजोऽश्वत्थः श्वत्थोऽपि त्वं न वाच-
 से विवलयन् । विश्वं सुधीवराणां सुनासि मुञ-
 जालम्बहिलम्बम् ॥ १ + १ ८ ॥

इति अश्वत्थस्य । त्वं अनीमिवराजः अश्वत्थस्योऽपि अश्व-
 त्थः अश्वत्थ इति विरोधः । देवदित्याहः अश्वत्थस्योऽपि इति
 विरोधः ‘सुदामाश्वत्थस्यो’ इत्यस्य । “अश्वत्थः श्वत्थोऽपि”
 इत्युच्यते ‘अश्वत्थस्यो अश्वत्थः’ इति वेदिवी । श्वत्थोऽपि
 विवलयन् सुधीयन्, सुदामाश्वत्थः न वाचसे इति विरोधः । अश्व-
 त्थः सुधीयन् वासी हि अश्वत्थस्योऽपि अश्वत्थः । अश्वत्थस्योऽपि
 अश्वत्थः । अनीमिवराजः अनीमिवराजस्य अश्वत्थस्योऽपि अश्व-
 त्थस्योऽपि न वाचसे इति परिहृतम् । अनीमिवराजः सुधी-
 यन् देवं श्वत्थस्यं विवलयन् विवलयन् । सुधीयन् सुधीयन्
 अश्वत्थः सुधीयन् इति विरोधः । सुधीयन् विदुषां वा-
 सेने यदुपैति-
 सर्वं विवलयन् इति अश्वत्थः ।

एवमपि श्वत्थस्य सुतं विवलयन् मुञ्जप्रसाधनी ।
 आश्वत्थस्य नाश्वत्थस्य अश्वत्थः श्वत्थस्योऽपि सुधीयन् ॥

हे सुहृन्तः! तुभ्यमावासी विद्याय तुभ्यं कथयामि यत् इत्थं करोमि यत् वैद्यक्ये इति विद्येत 'तुमेऽहं वास्ये' इति ब्रूते अहम् । विद्यायै वैद्यक्ये च करोम्येति चेदु तुभ्यमावासी श्रेय-
यसि भवेति योऽन्यतोऽप्येव प्रतिपाद । अतस्तुभ्यम् भित्तिभ्यम्
कथ्यामः । अतश्चिन्ता अतस्तुभ्यमासीत् भित्तिभ्यः । अतश्चते तुमे-
रीत्युपायस्तुभ्यमेव । अतस्तुभ्यमासीत् यत् । अतश्चते वास्य-
हस्यमेति भवेति विद्येत अतस्तुभ्यम् अतस्तुभ्यमासीत् अतश्चते
वैद्यक्यमिति यत् । अतः कथ्यामि अतश्चते भवेति प्रतिपाद तुमे-
कम् । 'सविदुष्टिजगत्प्रलय' इत्यदिना अतश्चतेऽपी अतश्चते
कथ्यामः । अतश्चते 'अतस्तुभ्यमिति तुभ्यं अतश्चतेऽप्यदिन्यमिति
कथम्' इति वैदिकी । अतः विद्यायै वैद्यक्यमप्युपायं विदि-
यतासीत्येति विद्येत ।

रक्षसि न रक्षसि त्वं दृषमानमता ज्वनति
दाशनये । स भवान् शुनाभिनेष्यो रराज नरराज
विश्वमधिपतत् ॥ ३१ * * ॥

हे दाशनये! त्वं दृषमानमताजम् ज्वनति रक्षसि दाश-
यसि न रक्षसीति विद्येत । अतस्तुभ्यम् रक्षसीति दाशय-
जगत्प्रलयमप्यम् । अतस्तुभ्यमासीत् न दृषमानमता इति वास्योऽप्यम् ।
अतः योऽन्यत् 'तुमेऽहं वास्ये' इत्यदिना अतश्चतेऽपी अतश्चते
अतश्चते 'अतस्तुभ्यमिति तुभ्यं अतश्चतेऽप्यदिन्यमिति
कथम्' इति वैदिकी । अतः विद्यायै वैद्यक्यमप्युपायं विदि-
यतासीत्येति विद्येत ।

[illegible]

environmental impact distribution migration

(३६) अप विभावनादेहासः

कारणव्यतिरेकेऽपि कार्यव्यतिरिक्तभावना न भवति ॥ १॥

कारणसहितेकामासवादिद्वयेन प्रतिपाद्यमाना कारणीय-
विधिजायतेत्यर्थः । तदुक्तम्—

© 2004 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 255: 105–112

एति । विद्यायाद्येवावधारणे विवक्षितम् । अथ कान्तस्यवर्तिनेषु
साक्षात्कारितवर्तमानेषु कार्योपयोगी निम्नव्याख्यायावधारणाय विधेय-
प्रतिपादनस्योक्तयः तद्विषयकारणकालवया विवर्तयति ।

अथा—

आलं चिन्तय विवर्तयं लोकां विषयेषु ननु मनो-
बालम् । निष्पायतां जनानां वद्धाऽऽकरोति वता-
दिदौलमणे ॥ ११०३ ॥

अथ हि कण्वसामर्थ्यसौख्येन कारणे तदुक्तयेऽपि कण्वस-
मर्थेन कतिपयकाले कालावधौ विवर्तयेत्यपि अत्रतद्विषयविषय-
सौख्ययोरेतुमवयवा पर्यवस्यतः ।

कण्वस्य यथा कार्यसौख्येऽपि अविचारणे न हि तद्विषयकारण-
सौख्यमात्रवत् प्रवर्तितेतः, यथोच्यते । तद्विषयकारणस्यवर्तिरेवात्र लो-
कां ननु न हि तत्र चान्यस्योपयोगिः प्रवर्तिष्यदित्य । कण्वसामर्थ्येने केतु-
विषयतासम्बन्धव्यवधानात्कारणे विवर्तयते न तु संव्यासवद्वये । आलं
न न कण्वसामर्थ्यव्यावधानात्प्रवर्तिष्यतावन्दायस्यवर्तीकृतवर्तः कार-
णं, तत्रेति त्रीननुवादिकण्वसमर्थवर्तीत्यपि केतुः । तुभ्ये हि कण्व-
सामर्थ्ये तदुक्तवद्वये । त्विमे वा विषयतासम्बन्धव्यवधानात् । त्रीन-
सौख्यवर्तीकृतं त्रयोभूताद्यवर्तीकृतमेतदुक्तव्यवधानेन विवर्तयेत्यदि के-
तुवर्तीकृतं त्रयोभूताद्यवर्तीकृतवदुक्तव्यवधानेन आलं विषयतासम्ब-
न्धवर्तीकृतवद्वयं केतव्यते । तदुक्तये चान्द कार्यविषयता-
व्यवधानवर्तीकृतवदुक्तव्यवधानवर्तीकृतवर्तीकृतवद्वयं त्रयोभूताद्यवर्ती-
कृतं कार्यविषयतावर्तीकृतं त्रयोभूताद्यवर्तीकृतं त्रयोभूताद्यवर्तीकृतं त्रयोभूताद्यवर्ती-
कृतं त्रयोभूताद्यवर्तीकृतं त्रयोभूताद्यवर्तीकृतं त्रयोभूताद्यवर्तीकृतं त्रयोभूताद्यवर्तीकृतं

सर्वदेवोद्भूतस्य सत्सुखसदृशसमुद्रवत् सदासुखदेवर्षिभ्यः-
पञ्चमूर्तिरूपसामान्यविष्णुर्भोगसदासुखमदाय सर्वसत्त्वो नम-
सि । तस्य च सारसिद्धः सारसाम्राज्यसर्पविरोद्धिर्भक्तं सारसवर्द्धनं
विष्णुः, च सारसवत्स, सारसिगतः सविनयवान् । सारसा-
म्राज्यस्य च सारसवर्द्धिद्वारात् । अतः सप्त सारसींस्तु सदासुखेन
सर्वसत्त्वसिद्धिः । अतः सप्त च सदासुखविरोधिद्वयपरोक्षद्विरोधसिद्धिः
सारसवत्स वैतकुलस्य । तस्याभ्युदयम्—

सारसवत्स विरोधिनः सारसवत्सः सारसीवत्सः ।

विष्णुसमावृतास्तस्य विरोधोऽन्वयौ नमस्तस्य ॥

सप्तमस्तुः । सप्तमोवाङ्मनसः—“असि सैव विजयं वीरि-
न्नु मातङ्गविमिश्रजम्” इति सूर्योर्वे पठिते सवित्रासिद्धि-
सप्तमस्तुवाङ्मनसिद्वयपरोक्षसिद्धिः । अतः सप्त ‘विष्णुसमावृतास्त-
स्य विरोधोऽन्वयौ नमस्तस्य’ इति सविद्विजयवीर्यवा सवित्र-
सप्तमेन इति सप्तमस्तुवाङ्मनस्य सप्तमसिद्धिः । अतः सप्त सप्तम-
विरोधिव्याप्यसप्तमसप्तमिद्वयपरोक्षद्वयपरोक्षसप्तमसप्तमसिद्धिः सप्तमे-
सप्तमसिद्धिः सप्तमे सूर्यसुवर्णसिद्धिः सप्तमे ॥

एवं च विष्णुसप्त सप्तमसिद्धिः सप्तमसिद्धिः सैव विष्णुः ।

तथापि तथा—

इन्द्रोवरक्षैविराजं त्वो देव सक्षीपमूढमावाचाः ॥

अमुषमदलेषमासीदन्धिसुतायाः पक्षोपरे वैश्यस्य ॥

अतः हि सवित्रासुवर्णसप्तमसिद्धिः सप्तमसिद्धिः सैव विष्णुः,
सप्तमसिद्धिः सैव सप्तमसिद्धिः सप्तमसिद्धिः सैव विष्णुः,
सप्तमसिद्धिः सैव सप्तमसिद्धिः सप्तमसिद्धिः सैव विष्णुः,
सप्तमसिद्धिः सैव सप्तमसिद्धिः सप्तमसिद्धिः सैव विष्णुः,
सप्तमसिद्धिः सैव सप्तमसिद्धिः सप्तमसिद्धिः सैव विष्णुः ॥

द्वितीया तु आरं विवेकादुपपन्नैव । आलस्यविषेण आलस्य-
वैकल्यादेवैव विदुषा विदुषादीन्पश्येत्तत्पुनरात्मनः ।

अथवाच—

संस्तुतमनश्चरन् स्वामनश्चरिषिरेतदीह वि-
द्याना । कमला विरचनादुपि इवामलकोमलवि-
ह्वोचना लभति ॥ ३३ = ५ ॥

य आहने भवत्यने भवत्यने, चरतेचरिषिरेतदीहविद्या-
विरतिः । 'विद्याना विरचना' इति श्रुतिः । विरचना कला-
कर्मविद्या चरतेचरिषिरेतदीह तु वादुपपत्तिः । अथाहने विद्याने
एवमलकोमलानि "य विद्याविरेक्या" इति अलकाविद्याने वि-
दितं, तत्र विद्याविरेक्यादुपपत्तिरिति विचार्यते ॥

द्वितीया विचार्यते—

कारणानामस्याममये कार्यवन्म वा सा मला ॥

कारणानां हेतूनां अथवाचने हेतुत्वमप्येवकारणैव हेतु-
त्वमप्येवकारणत्वात् वा हेतुत्वमपि कार्यवत्त्वमपि विद्या-
वैकल्यात् ॥

तत्र कार्यत्वमपि वाच—

कमलैक्याः अम हृदये कालापलमोऽलौघि
कविजतरम् । कलझायेतपि विविरेः कटाक्षवि-
तरेर्विज्ञापयति धियम् ॥ ३३ = ६ ॥

अथ कविजतरहृदयेतदीहानि एतानि कलझविरचनास-
मस्यामये विदितव्यविचार्यवन्म ॥

[illegible]

परमेश्वरस्तुम्बराधरसुरं परकृपानिवेकनुरतरान्।
चन्द्रेवल्लभान्दालपञ्चोऽपि तापाः पराभवान्ति
नरान् ॥३३-१॥

अथ विप्रित्तकर्मद्वयव्याप्यात्मविप्रित्तकर्मव्याप्यात्म-
व्याप्यात्मि कर्मव्याप्यात्मव्याप्यात्मव्याप्यात्मि । अथमव्याप्यात्मि ।

विनतानन्दननाम्नि विहायतापि चरति
 शिरसि निजे । उग्रदशिरा विन्दति पावनमूर्ति-
 भुवही मधोद्वारम् ॥ १११० ॥

[illegible]

सप्तमः—

वन्धुभूमौ कणिभूभृति दयाप्रभाये स्थिते महा-
भोगे । महन्मन्त्रजन्तुसायलमद्भु सुधीरे भूषां
इवति दूरम् ॥ १११२ ॥

वन्धुभूमौ महाभोगे कणिभूभृते । वन्धु—महाद् भागीनः
वारुण्येति वन्धुः तयोर्दे कणिभूभृति महाभोगे देवभृतिरिति
हु अन्वयः । दयाप्रभाये स्थिते इति वन्धुभूभृतिर्येव इति वा-
च्यते । भूषां भोगिष्वप्येकाने सुदुर्लभाभ्यां वाचिषाणा-
मिति वन्धुः । सुधीरे मतिरीहं महन्मन्त्रजन्तुसायलं कृते
महाभोगे मन्त्राणां मन्त्राणां जन्तुनां विष्णुमन्त्राणां सायलं वन्धु-
मने दूरे इवति वन्धुभोगे । महद् महाभोगे महाभोगे च
महाभोगेति महाभोगद्वयवत्तत्वात् इति वन्धुभूभृतिर्येव इति
दूरीत्यर्थोऽप्यर्थोऽप्येकानेव महाभोगेति वाच्येति वाच्यः ।
वन्धुभूभृति—मन्त्राः हु मन्त्राः च वन्धुः वन्धुः वन्धुः वन्धुः
मन्त्रमन्त्राः सुदुर्लभाभ्यामिति वन्धुभूभृतिः । वन्धुभूभृति इति दूरे
हु इवति । वाचिषाणां भूषां देवभृतिर्येव महाभोगेति वाच्येति
तदवयववत्तत्वात् वाच्येति । 'महन् मन्त्रजन्तु' इति वन्धुभूभृतिः ।
मन्त्रजन्तु इत्यत्र 'वा वन्धुभूभृति' इति वन्धुभूभृतिर्येव इति वाच्येति
वन्धुभूभृति इत्यत्र । वन्धु महाभोगेति महाभोगेति वाच्येति
वाच्येति वन्धुभूभृतिर्येव इति वन्धुभूभृतिर्येव इति वाच्येति ।

सन्तुषी विभावना.

विभावना सन्तुषी स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम् ॥

यथासम्भवं चरन्निवृत्तं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना ।

यस्य न चेति संज्ञावस्तुमितिमिदं निराकारि-
त्यन्ये । प्रोक्त्यां वृत्तानामप्यत्र सरीसृपमिरीश्वर-
स्सरीसृपि ॥ ३३३३ ॥

यत्र सरीसृपचरन्निवृत्तं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
चेति सन्तुषीविभावना । यथासम्भवं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
अथचरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना ॥

यथावा—

इसमुपस्थितिं भवति विदधाना वीस्तुमं च-
रन्तिवृत्तः । अथचरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
नामुपस्थितिः ॥ ३३३३ ॥

यत्र चरन्तिवृत्तसन्तुषीविभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
यथासम्भवं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
यथासम्भवं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
यथासम्भवं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्

यथावा—

यथासम्भवं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
यथासम्भवं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
यथासम्भवं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्
यथासम्भवं चरन्तिवृत्तसन्तुषी विभावना स्यात्सर्वोत्पन्निरकारणम्

पञ्चमी विभावना

कार्योत्पत्तिर्विरुद्धायेत् पञ्चमी सा विभावना ।

अथावा—

कुम्भीनतपतिभूषणकुम्भिन्युद्धातमत्तशुद्धल-
पम् । निजैरतिहः कथञ्च मार्जयति स्म दिवस्य
यत मेतिह ॥ १११८ ॥

निजैः पुत्रा यः पालीति विहम् । यदे—नेकैरहः क्षीयिष्य-
त इत्यर्थः । कुम्भिन्याः कटिपदा नृस्यञ्च 'नीरिणः कुम्भिन्यो रुद्रा
इत्यमरः । यद्वाभयार्दे कथाकानित्तुर्न हर्षमिरेत्यञ्च । अथ कुम्भिन-
योद्विषैः पुत्राभिवर्ज्यैरहः कथञ्च मार्जयति ह्युद्धातमत्तशुद्धलपम् इति
आवेकपदस्यार्थोत्पत्तिर्विरुद्धायेति लक्षणादुच्यते. ।

अथावा—

जायादनीभूदुद्योर्विजोति केसरिकिङ्कोरकनिका-
यम् । सोऽपि करिणः प्रविष्टान् स्वमञ्जिरीरेव हृत्त
सैन्युमे ॥ १११९ ॥

जायादनीभूत् सैन्युमे । केसरिकिङ्कोरकनिका-
यम् । सोऽपि करिणः प्रविष्टान् स्वमञ्जिरीरेव हृत्त
सैन्युमे ॥ १११९ ॥ । केसरिकिङ्कोरकनिकायम् इति द्वावप्यभिप्रायः । यद्ये-
ति विवेच्यते । सोऽपि
विहृत्तान् प्रविष्टान् इति स्वमञ्जिरीरेव करिणः सैन्यम्, प्रविष्टान्
मत्तम् 'समिच्छे प्रविष्टो मत्तः' इति मञ्जिरीरेवमर्थविभक्त्या
चिह्नयित्वाति इति तु लक्ष्यम् । अथ केसरिकिङ्कोरकनिकायमप्येवमन्
सैन्युमेत्यभिप्रायः । अथ सैन्युमेत्यभिप्रायः । अथ सैन्युमेत्यभिप्रायः ।

प्रमाण—

हरिभुक्तदोषमेव हि यो भुङ्क्ते सोऽहं मङ्गलं भुङ्क्ते ।
यो ह्यन्पदेव भुङ्क्ते त्रिषं सोऽप्यहं मङ्गलं भुङ्क्ते ॥

यदे यदे भक्तचित्तचित्तपराधुना तत्र भवति । तद्वृत्तिं कते-
व भक्तैश्च भवति । "यद् यद् वाच्यं ते दे दे श्रीः" इत्यनुवा-
चमाह । मङ्गलं देवाय । यः हरिभुक्तदोषमेव भक्तचित्तचित्त-
पराधुचित्तमेव भुङ्क्ते मङ्गलमवति यः पुनश्च मङ्गलं भवति-
भक्तचित्तपराधुचित्तमेव । मङ्गलमेव भवति भवति भुङ्क्ते मङ्गलमवति ।

तत्रापि भक्तपदं भवति भवति भवति भवति ।

अथ भक्तपदं भवति भवति भवति भवति ।

भक्तपदं भवति भवति भवति भवति ।

भक्तपदं भवति भवति भवति भवति ।

इति यः भक्तपदं भवति भवति भवति भवति । भवति—
यः भक्तपदं भवति भवति भवति भवति । भवति भवति भवति भवति ।
भवति भवति भवति भवति भवति । भवति भवति भवति भवति ।
भवति भवति भवति भवति भवति । भवति भवति भवति भवति ।
भवति भवति भवति भवति भवति । भवति भवति भवति भवति ।
भवति भवति भवति भवति भवति । भवति भवति भवति भवति ।

भवति भवति भवति भवति भवति ।

भवति भवति भवति भवति भवति ।

भवति भवति भवति भवति भवति ।

भवति भवति भवति भवति भवति ।

भवति भवति भवति भवति भवति ।

भवति भवति भवति भवति भवति ।

इति यः भक्तपदं भवति भवति भवति भवति ।

[illegible]

कक्षायापेक्षित, कार्योन्मुखि कक्षी विभाजना ।।

[illegible]

सायम्पणि विद्यतञ्जने इवावधोभिः शिष्यास्त-
मुदृश्य । वीदवाहीन्द्रनिरीन्धेनिदिस्यवज्जलनिर्नि-
जायते शिष्यम् ॥ ३३३३ ॥

सद्यः कार्यसूचकाणां समीक्षासूचकाणां कार्यसूचकसमितिः
 केमिस्ट्रीस्य विभागस्य । सुभाषनोमिदस्य विभागस्य उपसमि-
 तिःभूतसिद्धान्तसमितिः सद्यः सुभाष विभागस्य स-
 मस्य सति निरीक्षणसिद्धान्तः ॥

अनसो जालो विभुगितो ननु ता ब्रह्मनिर्दे-
यमनाणी । शुभशुभविशिष्टमीत्येवियोः वसवं म-
नोऽजनि विविक्तम् ॥ ३३२५ ॥

[illegible]

पुनश्चास्मीं वृषणिरीशः श्रेष्ठोऽपि । तस्य वीर्येः विद्योर्लोक-
विद्वद्भूताद् मयः पतनं भवेत्तदिह । तस्यैव भयवद्दुष्टोपशान्त-
वीर्यवद्भूतम् । तद्वर्ज्येति वीर्यवर्ज्येदेव ज्ञानविद्वत्तः । तद्वर्ज्यं का-
र्त्तव्यवद्भूतम् । तस्यैव आत्मवर्णोत्पत्तिर्दक्षिणं तृतिर्दक्षिणं तस्यै-
व आत्मवर्णोत्पत्तिर्दक्षिणं तस्यैव तृतीयवर्णोत्पत्तिः ॥

अथारम्भः—

आन्तुरजापत भयवद्भूत इति वदति वीर्य-
वृत्तम् । याम्निधेरजनि हरेर्दक्षिणं दक्षिणं मय-
तदाभर्षम् ॥ ११२६ ॥

वीर्यं दक्षिणं 'आन्तुरजापतं भयवद्भूतं' इति वदति । त्रि-
पदा तस्यैव हरेः तस्यैव इति आन्तुरजापतं याम्निधेः याम्नि-
धेः तस्यैव भयवद्भूतम् । इति विद्वत्तः । याम्निधेः दक्षिणं दक्षिणं
हरेः तस्यैव तृतीयवर्णम् । तस्यैव इति तस्यैव 'दक्षिणं दक्षिणं
तदाभर्षम्' इत्यर्थः । त्रिपदा त्रिपदा तस्यैव वीर्यवर्ज्येदेव वि-
द्वत्तः । तद्वर्ज्यं तद्वर्ज्यम् । तस्यैव भयवद्भूतम् तद्वर्ज्यं
तद्वर्ज्यम् ॥

अथारम्भः—

इन्द्रभद्रमिभ मुखादजनिरेति क्षुत् पुरुषसूक्ते ।
त्रिपदोऽशुचेर्भयवत्तः प्रादुरभून्मुखमहो मय स-
मक्षम् ॥ ११२७ ॥

'मुखादिभ्यश्च' इति त्रिपदसूक्ते पुरुषः । भयवत्तः
क्षुत् त्रिपदोऽशुचेर्भयवत्तः प्रादुरभून्मुखमहो मय स-
मक्षम् इति विद्वत्तः । त्रिपदसूक्ते त्रिपदोऽशुचेर्भयवत्तः

प्रभाववति । त्वद्विभवविद्विषी सखः कुलोऽयानि
 शिष्यते भगवन् ॥ ११३५ ॥

આચાર્ય દુર્લભકૃષ્ણભટ્ટના અધીનમાં રહેવાના સમયગાળામાં આચાર્યશ્રીએ
અભ્યાસના સમયો અચળ રાખેલાં હતાં. સતી નામનું વિદેશી પાઠશાળાના સંસ્થાપક
આચાર્યશ્રી દુર્લભભટ્ટના આદેશોનું પાલન કરતા : સતીનાં શોધોને સિદ્ધિપાત્ર બિંદુ
રૂપે અપાડેલાં પાઠશાળાનાં સતી, ધર્મશાસ્ત્રના આચાર્યશ્રી

समस्तमन्त्रपरिचयः प्रसन्नवाग्भ्य स्ववाग्निर्हो सुधिः
 लः । विधे नमस्तस्मिन्निहो न रामबुद्धिः शक्तिः
 तस्य ॥ ११११ ॥

हे ज्ञान! त्वया ज्ञानमया सुखेन ज्ञानमया संतुष्टता
या कथयति समस्तुनिश्चयि । 'अज्ञाना ज्ञानसुखेन ह्येव ज्ञान-
संतुष्टतायै सिद्ध' इति चेद्विषयः । 'समस्तुष्टता ज्ञानमया' इति सुखा-
वर्णनेऽप्यप्यस्य । अस्मिन् सुखेन सुखः । अस्मिन्—सुखेन वि-
श्रान्तेन ज्ञानमया सुखमस्ति ज्ञानमयः ।

REPORTING AND ANALYSIS OF THE DATA

Copyright © 2009 by John Wiley & Sons, Inc.

इति श्रीसाहित्यसंग्रहे अष्टाध्यायः । तद्वैद्य विद्याविशालेन सप्त-
विंशति वा त्वयति । यत्ने—यत्नपूर्वकं इति कथयत्यर्थो यद्वा ।
तत्तत्तु साध्यावर्तुत्वं लक्ष्यकृतं । यत्किञ्चिद्व्यवर्तुत्वं यत्तुल्यकृतं
इत्यर्थः । इति च त्वयति इति । यत्नेन यत्किञ्चिद्व्यवर्तुत्वं ।
तत्तत्तु साध्यावर्तुत्वं इत्यर्थः । तत्तु वा न त्वयति । तत्तु लक्ष्यकृतं

अथवापुष्टिदण्डनस्यारण्योक्तमसङ्गाधेयं अरण्यद्विषाद्विष-
कंक्षुद्रपक्ष्मैवादिहेतुभिः । अरण्यस्योत्पुष्टे विनिर्दिष्टं च जले
हेतुद्विषादेव तद् अरण्यमौक्तमस्य । एव दौर्घ्योक्तमित्येति
पुत्रेवाहण्यद्विषादस्य ।

अथाथ—

अनु वातपात्रिपस्तत्र सेवार्थं वातरात्रिषो जा-
तः । एतुवीर कर्मभेदेऽप्यन्योरप्राप्तिं हन्त तन-
नेदः ॥ ११३७ ॥

अनु एतुवीर! वातपात्रिः वातुः तत्र सेवार्थं सेवार्थं
कर्म वातरात्रिषो जातः सुखेवमथाप्यनिरुद्धमित्यर्थः । 'वातस्य
ते पुस्तकमस्ति' इति श्रुतिः । अन्त्यो वातपात्रिपस्तत्रपात्रिषो
कर्मभेदे जातसि वाः तेषु वातपात्रिः । अर्थेयंति हेतुः । एते
स्युक्तमै । अथ कर्मभेदेऽप्यन्योरप्राप्तिं हन्तमसि तदप्यन्यमन्य-
द्विषेयोक्तमित्यर्थः । अन्त्यो वातपात्रिपस्तत्रपात्रिपस्तत्र
योः कर्मभेदः कर्मभेदस्यार्थमेव तेषु वातपात्रिः वातपात्रिपस्तत्र
वातपात्रिपस्तत्र । अन्त्येव विनिर्दिष्टं सुखेवमस्य ।

एतदप्यन्येयम्—एतदप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येय-
मप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येय-
मप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येय-

अथ—

मनुस्मृत्यां कर्तितुषां मनुस्मृत्यं तत्राभिर्ज्ञां स-
माविद्यताम् । अतिद्वन्द्वमपिद्वन्द्वमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येय-
मप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येयमप्यन्येय-

(३८) — अथवा सर्वप्रकार के सुविधा ।

असौभाग्यस्य च मन्त्रस्य श्रीसिद्धेश्वरस्य नमः ॥

[illegible]

कुलसावलि इववस्तुता परिभूताऽभूषणं तत्र
 भूतिः । तत्र कलया तां भववस्तुताऽभिव्यक्तयेति
 को वेद ॥१११॥

यद्यप्यप्रामित्यवर्णनोपरपदुक्तार्थेन सामान्येन ह्ये ।
जगतां त्रितये भवताऽऽत्मन्यत इति केच नानाम
विज्ञातम् ॥ १५४ ॥

सर्वेद इति हृदये त्वयि सर्वोक्तमिषिते मया
 ब्रह्मणम् । अपहरति तदेव त्वं देव स्वामीहविति
 न वेदाहम् ॥ ३१३३॥

[illegible]

वचसा—

सौमहिरोरस्य कसे तापो मा भून्विषाहि कन
कवनम् । इत्याज्ञासे विद्याया वा वाचाभिनेप
विशतीति ॥ ११२२ ॥

सौमहास्य अतिरिच्यत् । कसेति जल-अदम्य कसोऽयम् ।
असौ सौमहिरोरस्य वाचाहितवचसायाः परित्यजेत्येवमस्य कसे वा
वा विद्यादित्येवविशत्यम् ॥

वचसा—

शुभभाविभवान्दद्या कृति हि रमाविष कृत्वा-
विता एते । शुभभाविभवानिषे हरे त्वमेवा हरे-
रिति य विद्याः ॥ ११२३ ॥

शुभे कथ्यमाने यः कृतिः विभवः तेनैव सौमेवं श्रेष्ठः शु-
भभाविभवः स्यात् । वचसाया विरोधपरिहारे हे कृतेति कृतु-
म् । अतिरिच्यत् अतिरिच्यत्येवमस्य । अतः शुभभाविभवान्दद्या-
कथयद्यप्येवमस्योपश्रुत्यैवमस्य हरे कृतिरिति य विद्या कथनेन
वचसायता ॥ एवमेव हरे इति शंभवाद्यानन्तरमप्युक्त्यर्थोक्त्या-
नन्तरैवमस्योपश्रुत्यैवमस्य कृतेति कृतुम् । अतः शुभभाविभवान्दद्या-
कृतेत्येव विरोधः ।

अनन्तरैवमस्य कृतिरित्युक्त्यर्थः । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् ।
अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् ।
अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् ।
अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् । अतः कृतुम् ।

विद्यमानसुखमने तेजसि सत्तात्मन्यधीर्वादीन्याविभक्तमय कायसा-
 रसमयस्य कारणसत्तायाः प्रतीकत्वाच्चानिर्वाणैव इत्याद्यान्विदाभ्यस-
 तावन्निरोधधीरनुज्ञासक्यार्जितकर्तव्ये तत्पदमेव । इत्यनेन श्रुत्या ।
 वक्ष्यामि—

मुखा मुखानुवृत्ता जव मुहुरस्य विषमसूनु-
 रत्तावच्छाम् । श्रुते दासाहुनिम्बे कलङ्कुमन्वेह
 कल विविदिर्विषे ॥ ११ ५० ॥

श्रुते “वीर्ये हुनिर्हि वा हुनिः” इत्युत्पत्तीनां प्रत्ययदीप्त-
 विस्तृतत्वा विपत्तये । अन्वयः श्रुते । कलङ्कुं नीर्वाणमर्हं कल-
 म् वा “कलङ्कुच्छूलमवृषीः” इत्यमरः । जव कलङ्कुं विषये इत्य-
 त्वादिद्वाभ्यसात्तदनुपपत्तिरनेन नीर्वादेऽनुमानमवृषीरुपपत्तयश्चा-
 न्ये तावच्छान्विषये विपत्तयेऽनुपपत्तयः । तेजसि सत्तात्मन्यधिक-
 म्नेव विविदिताय त्रैलोक्यीर्वादत्ताय विपत्तिवारम्भज्ञानानुत्तः सती-
 यमासी विरोधी निम्बोऽपि कवीचरे तस्मिन् मुहुरधीर्वादीर्वादि-
 म्भक्त्याऽन्वयविशेषमय हेतुत्वात् तद्विरोधत्वाच्चिच्छेदः कलमेवा-
 न्नावृत्तायाऽनुज्ञाविज्ञानं विरोधोऽवनिष्ठानं वा श्रुतमेव । नीर्वाण-
 मुदितवम् ॥

वक्ष्यामि—

कम्भले विलोचनधीः कम्भलेवैव स्वमोनि जव
 विमला । इन्दोर्बल मतीया कारा तेजोविषर्जनी
 श्रवनि ॥ ११ ५१ ॥

तुल्यो विषयश्च । सतीया मतिद्वयः । मतीयोऽवतिस्तुल्य-
 मतीत्य इति ध्यातुमि । अथवा इन्द्रादीनामवतिस्तुल्यतादिति यावत् ।

‘विष्वासा जीवन्ती’ इत्येतिहासे तावन्ने ‘अविष्टी’ इत्यदिवा पुनस्त-
वम् । एते सर्वदेवता । ‘विष्वासा अविष्टीवन्’ इत्यत्र । विष्टी-
कादुपलब्धौ तावन्तीति चेत् । अथ विष्वासादेवदेवताये
अविष्टीवन्तम विष्टीवन्तम विष्वासावन्तं च तद्विष्टी वदन्तवन्त-
वन्ति विष्वासाद्विष्टीवन्तवन्तवन्तवन्ति अविष्टीवन्ति वदन्ति चरन्ति च ।
सौमन्विष्टीवन्ति इत्येवमन्तवन्ति चरन्ति च ।

अथवा—

सूते कदाचलदमीत्या ते साधुषु समस्तपुत्र-
पार्थिव । स्यात्तानस्त्वमविष्टी विष्वाविष्टी तद्विष्टीषु
सुस्पष्टम् ॥ ३३५७ ॥

अविष्टी अविष्टीवन्तं अविष्टी च ‘अविष्टीवन्तं तावन्ने अविष्टी
अविष्टीवन्ति’ इति वक्ष्यते । तद्विष्टीषु साधुषु । अथ कदाच
कदाचलदेवपुत्रपार्थिवपार्थिवान्तेषु साधुषु सौमन्विष्टीवन्त-
वन्तवन्तवन्ति चरन्ति च । सौमन्विष्टीवन्ति इत्येवमन्तवन्ति च ।

अथवा—

तमसा मसीमसा ये भूषांस्यामांसि ते वित्त-
व्यन्ति । तत्त्वन्तां वृममन्ति ते ते विष्टीवन्ति
तव अविष्टीवन्तवन्तवन्ति ॥ ३३५८ ॥

अविष्टीवन्ति ते ते इति चरन्ति । तव वृममन्ति च ‘वृम
वृमन्ति वृमन्ति’ इति वक्ष्यते । तत्त्वन्तां विष्टीवन्ति
तव अविष्टीवन्ति चरन्ति च । सौमन्विष्टीवन्ति इत्येवमन्तवन्ति च ।

100

यहै स्वीये सर्वसि वाङ्मार्हं निधिसमुदेव पूर्वं
 लभ्य । विपुलनमूर्धानेनर्हं व्यवसाध्यानुपमहृतं
 भवतः ॥ ११४० ॥

हे शत्रुघ्न! भगवन्! कथंमे कुरुते कथंमे नरे निरुते निमि-
शतुः निरुतुनिशतुः निरुतुनामं कुरुते नरे निरुते भगवन् इति
निरीकः । निरुतुनामं निरुते निरुते निरुते भगवन् इति
कथितम् । 'नरे निरुतुनामं' इति भाष्येतिरुतुनामम् । 'नर-
तु निरुतुनामं' इति । नरनामं नरनामं नरनामं नरनामं
नरनामं नरनामं । नरनामं नरनामं नरनामं नरनामं नि-
रीकः ।

शिवजन्मभाजनि सततं चन्द्रमर्तिवर्ले श्रुतांश-
ला भवतः । अभिषातिशामनिचने माधव सम-
तानि सततवर्तिवेलम् ॥ ११४१ ॥

विश्वज्वालयं वाचमि शृते यत् विश्वं विश्वंमहा तन्निवृत्तिपुत्राय
 तन्नेवेकमुत्पन्नमिदम् । अथवा अग्निवर्णीयं त्रिदशं वाचमि शृते
 यत् विश्वं वाचमग्निं ज्योतिषादीनि विदेव । अग्निवर्णीयं वा-
 चमि वेदवर्णं वेदवत् तन्मन्त्राणां वा विश्वम् महा तन्निवृत्तिपुत्राय ।

संज्ञासमस्यस्यस्य संज्ञासमस्यस्य संज्ञासमस्यस्य

॥ तामसुराणां ज्येष्ठे कामरतविलोचन स्वधा-
धिपम् ॥ ३३६२ ॥

संस्कृत शिल्प ज्येष्ठो वाध्यामीवर्गो विधाभिः सप्तमीः । यष्टौ
सवित्तामराचर्याः पूरौ वसुधामती विधाभिः सप्तमिभिः विषयमैत-
थैः । कामरातेवैराट्तामराचर्यावर्गं च कामरतीवर्गम् । कामरीवर्ग-
द्वयसप्तमिचर्या च कामरतीवर्गाचर्या चर्या इत्यन्तरम् ।

तृतीयपद्यतिः

कर्तुमन्वत्पुनरप्य तद्विहङ्गक्रिया च स्यात् ॥

कर्मसम्पत्तिं कर्तुं तदुपपन्नं तद्विहङ्गक्रियाविहङ्गपद्यमन्वत्पुन-
रप्य । अत्रात्ता ।

तदुप-

विहङ्गमिमो विधिः-तुर्जयतां भुवपुनमां रम्य-
नाप । विहङ्गास्तुनमाभिति विपुलं वित्तयेति
विस्मयमिदं नः ॥ ३३६३ ॥

तदुपपत्तिं विहङ्गो यष्टौ सविद्यमाना वसुधामन्वत्ता
एति वसुधामन्वत्पुनरप्य । सप्तमिचर्यावर्गः । 'होमे वसुधामन्वत्पुन-
रप्येष्टादुपपद्यते' इत्यन्तरम् । यष्टौ तदुपपन्नं सविद्यमानं वा सप्तमि-
विहङ्गास्तुनं विधाभिः सप्तमिचर्यावर्गो वसुधामन्वत्पुनरप्य । 'तुर्जयतां
भुवः' वा- 'तुनमिदं' इत्यदिवा विहङ्गास्तुनपद्य विहङ्गाविधं विहङ्ग

श्रीऽपि । पुण्ड्रज्यान् ज्योत्स्वने पुत्राचरिषं तनैतद-
तिचिन्तम् ॥ ११६५॥

गुणवत्तमम्, सर्वविधम्, केवलम् गुणवत्तमम्, सर्वव्यापी इति
विशेषः । साङ्ख्यवाक्यमिति दृष्टिपूर्वम् । अथ 'सर्वविधत्वात् सा-
ङ्ख्यम्' इति नीतिरस्तीत्युपदिष्टम् । अथ गुणवत्तमत्वात्तदुक्तम्-
एव तद्वत्तमत्वादिनाद्वयवैयर्थ्ये कोऽपि निवर्तयम् ।

110

दिक्षां विदुषोऽपि दुर्जीवन्मदिराजमिश्रि-
क्षन्नासन् । इत्युक्तं तस्मै यदिममिदं प्राप्नु-
यित्वाऽपि किं भवति ॥ ३३६४ ॥

ଶ୍ରୀମତେ ଶ୍ରୀମତେ କାଶିକୀୟା । ସଦାପାଞ୍ଚୁ ସର୍ବସିଦ୍ଧାନ୍ତୁ ସର୍ବେ
କାମକ୍ଷୁୟା । ସଦା ହିମାଳୀ ଶ୍ରୀମଦଶୀମତେ ଶ୍ରୀମଦାମ୍ବୁ ଶ୍ରୀମଦାମ୍ବୁ
ସିଦ୍ଧାନ୍ତକର୍ତ୍ତା ସିଦ୍ଧାନ୍ତକର୍ତ୍ତାସିଦ୍ଧାନ୍ତକର୍ତ୍ତା । ଶ୍ରୀମତେ ଶ୍ରୀମତେଶ୍ଵରୀୟା ।

सायुषं प्रविशत्युगुरिह्नाकुक्षलेऽसितेभ्यरावि-
रम् । पपयन् बहुमुखीति तामिव लवीपती शत
व्यतनोः ॥ ११६७ ॥

मार्तुण्डे मधुपराजस्यै अग्निपुत्रस्यै नमः । तत्राङ्गुली मरु-
त्तुण्डस्यै मरुतिपुत्रस्यै विदोमः । मरुतीन्द्रस्यै अथर्वस्यै
विष्णुपुत्रस्यै तत्राङ्गुली मरुत्तुण्डस्यै अग्निपुत्रस्यै नमि-
कृतम् । 'मरुत्तुण्डस्यै नमः' इत्यर्थः । 'मरुत्तुण्डः मरुत्तु-

तथां कीं पूर्वमेवमुने कुमार' इति शेषितम् । बहुमुख्योऽसौ निष्क-
लोद्युक्तं यत्तः तस्मै बहुमुख्योऽस्मिन्नेति विद्योक्तः । सदात्म-
नः सत्येति परिहृतिः ॥

अथावा—

राज्यमधिकारणमनु सङ्गमविभीषणां विभी-
षैरुत्थम् । सविभीषणामतानीरहो पानिबिरीन् !
केसलेन्द्रिये ॥ ३३६८ ॥

विचारणान् विमर्शणान् 'जयन्ते विमर्शे विचारणम्'
इत्युक्तम् ॥

अथावा—

विश्वामित्रोद्यासे विवातुमिच्छन्महाहने पूर्वम् ।
विश्वामित्रनिघालं व्यततोऽस्तमुदभाव राक्षारथे ! ॥

महाहने महात्मनोऽस्तमुदभ 'महाहो भयमहो' इति
राजवाक्यम् । विश्वस्य दिव विश्वामित्रः दुष्टिष्ठान्मन्त्रः । 'विषे-
षणी' इति विश्वस्यैवमर्थः । तस्य यत्नात् विवातुमिच्छन्
विश्वामित्रनिघालं व्यतथिरेति विद्योक्तः । विश्वामित्रनिघालं विर-
तयतिरेति परिहृतम् ॥

अथावा—

भीष्महोपाह्वेडाकुले वृषास्तुतवले समधि-
स्तम् । कृष्णशुक्राक्षितोऽनमस्तनोरतिमाद्यमस्त-
नमम् ! त्वम् ॥ ३३७० ॥

हे अश्वमेधवन् ! भीष्मा अश्वमेधवन् हे शूरा ! तुमिहा
 वीरां लोकां गच्छे वीर । एते भीष्मशूरास्ते सर्वेभ्यः सिद्धयदा-
 तारिणः आशुते 'भीष्मते विदुः भीष्मभक्तद्विजगद्देवकीभ्यः सा ।
 शूरा कवीरवी कानि लेखतुमिहवीभ्यः सा । एतेषां वेदज्ञ-
 ताकायां विदुषादेऽपिच सिद्धाद् । लोकोः सा तुमि गच्छे । इति
 च राजमाता । तुमश्चतुर्थां गच्छे राजाविजयः भीष्मभक्तद्विज-
 गद्देवकीभ्यः सा गच्छेतेषां सिद्धिदाम् । तुमश्च भीष्मभक्त-
 आशुतः शूराभ्यः हे अश्वरी तुमिहविजयः । कश्चिद्वीर्यो
 तु ममिहे' राजमाता । एते तुमश्च अश्वमेध आशुतः कानि
 वां लोकाः गच्छे । एतेषां राजमाताअश्वरी आशुते । अतः
 तुमिहविजयः अश्वमेधविजयः । अश्वमेधविजयः अश्वमेध-
 वन्तुमिहविजयः ।

वचनम्—

कस्तुर्न अमतां इतुं अलक्ष्मण ! दिव्यरूपमेत-
 द्दवाः । अलक्ष्मणो अश्वमेधो कस्तुर्नमसि अता-
 मुमेव इदमिति ॥ ११७१ ॥

कस्तुर्न तुमिहविजयः । अश्वमेध दिव्यरूपमेव कस्तुर्नमसि तुमि-
 हविजयः अलक्ष्मण । अश्वमेधविजयः अश्वमेधविजयः । 'कस्तुर्न
 इति अश्वमेधविजयः विदुः' इति राजमाता ।

वचनम्—

इदमपितुं लोकाणां सकलभरिष्ठं अश्वमेधोऽ-
 यम् । असुमेव समेषवसे एवेह ! तेषामपिदमिति
 विजयः ॥ ११७२ ॥

मार्गेण केवलम्/आनेयैवेति श्रीशैलेन्द्रनिबद्धः । अन्तरेणवा मार्गे-
वेति वाक्यः । विवेका बहुव्रीह्या, बहुवचने—इह विवर्तितम्
विदुषिण्यधीनमविविक्तवचनम्, न तु तमेव धीज्येतिति वाच्यः ।
तथैवकी विदुषि, एवमेव च, नव । एवमेति च द्वावेति । अत्र
पुनरुक्तिर्यथोद्बुधैकवचनेति । न ह्यन्यथावाच्यं अत्रवाच्यं
वेतिति वाच्यः । अत्र धीज्येतिपुनरुक्तिविदुषीरप्युपपन्नान्तरी-
यम् । अन्तरेणवतिचपद्रुनीलकण्ठमिदम् ॥

वचनाम् —

अनन्तराम एवाग्रे अनन्तराम एव आग्रः । न भ-
वांसु । आरावणमिरिवापकः । दूरादिभ्ये ततो हि
तत्रमेव । ॥ ११७७ ॥

अत्र अन्तरितो वचः अनन्तराम अत्र अन्तरितश्च, अन्तरे
पठ्यतेतिवाच्यः । 'अनन्तरामवर्तितम्' इत्यनेन 'तु हि च-
त्वारिण्यम्' इत्युक्तरीत्या अत्रमेव चत्वारिण्यम् विवक्ष्यता-
वर्तितमेव तत्रम्, अन्तरामवर्तितेति वाच्यः । च 'तेनान्ते च-
तुदमी सुसुप्तमन्त्रावपरात्' इत्युक्तव्यवहारेण तन्निबद्धः अन्तराम
अनन्तराम एव । 'अपमन्त्रविदुषां' अत्रैव 'अनुमन्त्र' इत्या-
दुक्तरीत्या अन्तरितमन्त्रावपरात्तन्निबद्धमन्त्रमिति वाच्यः । अत्र
एव अनन्तराममिरिवापक इत्यादीन्तर द्वे वचः । अत्र अनन्तराम-
अनन्तरामश्च, अत्र अनन्तरामश्च अत्र मेव निदा दूरात्
दुभ्ये अन्तरितित्यत्रा अन्तरमेव । अन्ते—अनन्तराम अनन्तराम इ-
त्यादीं ही एवमेव दूरेति । अत्र एव अनुमन्त्रावपरावर्तित-
वर्तितम् । अन्ते, अनन्तरामअनन्तरामवर्तितमिति । तत्रमेव ।

तं यः प्रति करोति तं वैदिकान्ते दूषयिष्ये । अथानि देवताभ्यस्तस्मी-
निवाभसोऽप्यदुष्टासोऽप्यस्य ॥

अथवा -

अज्ञानापातीतोऽस्य ! निरुद्धः कृताञ्जुलस्व-
पस्यस्य । आशूनोऽप्यस्य । अनादित्यस्वपस्य-
पविच्छः ॥ ११७८ ॥

हे अस्य (अस्य) अज्ञानापातीतः अज्ञानापातीतमभिधीयते-
दूषयिष्ये । अज्ञानापातिष्ये (अस्य) लोके अथैः आशून्येति-
इति श्रुतिः । निरुद्धः कर्मलक्षणवशात् । कर्मलक्षणवशात् तस्मीं
“निरुद्धोऽप्यस्य” इति श्रुतिः “तस्मीं कर्मणि निरुद्धे अस्मि
कर्मणि” इति वाक्यम् । अशूनोः अशूनोः स्वपस्ये स्व-
पस्ये स्वपस्ये । अशूनोः स्वपस्ये । अशूनोः स्वपस्ये । अशूनोः स्वपस्ये ।
अशूनोः स्वपस्ये । अशूनोः स्वपस्ये । अशूनोः स्वपस्ये ।

अशूनोः स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये ।

अशूनोः स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये ।

इति वाक्यम् ।

आशून्येति स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये ।

अशून्येति स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये ।

अशून्येति स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये स्वपस्ये ।

इति निरुद्धकर्मलक्षणवशात् कर्मलक्षणवशात् कर्मलक्षणवशात् । अशून्येति
स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये ।
अशून्येति स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये ।
अशून्येति स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये । अशून्येति स्वपस्ये ।

द्विपञ्चमं विष्वादी द्विपञ्चमीं सप्तम्यन्तं पुरीति । हे इतिमि
 दुरध्वैर्वादिभिः । अथुरध्वैरप्ये इतिपञ्चमी इति सप्तमिवादिभिः । “अनी-
 वृद्धाश्वाध्वीयवाध्वी वा” इति व्रीहः । अनीयमिध्वीय वा । तथै
 वाध्वे वा “इतिमीं सप्तम्यन्तं द्विपञ्चमिवा इतिपञ्च वा वा” इत्यमरः ।
 इतिमीं सप्तम्यन्तं पुरीति वा । “अनीयवा इतिमीं सप्तम्यन्तं विष्वाध्व
 व” इति पुराणादिभिः सिद्धात्पञ्चम्यन्तम् । अथ “द्विपञ्चमनी
 इतिमीम्, अथा द्विपञ्चमीम्” इति भूमिभस्वमीत्या । हे सप्त-
 म्यन्तः सप्तमीं देवश्रीं न्ये सप्त । पुरः पुरीत्याद्य पञ्चमस्तु सप्त-
 म्यन्तमिवादि तुल्यमथवाप्य सप्तम्यन्तम् देवपुत्र्ये वा तु देवमिध्व
 याध्वे अथवादी वाध्वपञ्चमं तथैवा, यथाप्ये अथवाध्वी पुराध्वी
 इत्यने । “अथवाध्वीयं यथाध्वीयं सप्तम्यन्तं” इत्यमरः । अथवा
 अथवाध्वः । पुरीतिमीं पुरीतिः सिद्धात्पञ्चम्यन्तमथवाप्युरीति “पुरीति-
 यथाध्वपञ्चम्” इत्यमरः । अथवा सप्तमीं अथवाध्वी । अतु विष्वा-
 ध्वी वा । इत्या सप्तम्यं पुरीति देवश्रीं सप्तम्यन्तं सप्तमीं सप्तम्य-
 न्तं वा वा । अथ अथवाध्वं सप्तम्यन्तमथवाध्वी सप्तम्यन्तमि-
 ति अथवा । अथवाध्वम्—पुरीति पुरीत्याद्य पुरीति याध्वी तुल्यम-
 यथाध्वीति पुरीतिम् । याध्वे अथवाध्वी वाध्वपञ्चमं यथाध्वं तु यथा-
 ध्वपञ्चम्यन्तमिति वाच्यम् । यथाप्ये अथवाध्वमथवाध्वी । पुरीति-
 न्द्वयमथ अनीयवाध्वमथवाध्वपञ्चममथ सप्तम्यन्तं पुरीतिम् द्विपञ्चमनी-
 यथाध्वीयमिति न्येवम् । पुरीतिमीं पुरीति सप्तम्यन्तमथवाध्वं यथाध्वी
 इति अथवा । अथ अथवाध्वीयं सप्तम्यन्तमथवाध्वमथवाध्वपञ्चम-
 यथाध्वम् । अथवाध्वी पुरीत्याद्य ।

अथवा—

एतेऽपि न सप्त सप्तम्यो वाध्वं सप्तम्यन्तं सप्तम्यन्तं

[illegible]

100

इतिविश्वकर्मोपाधकठिनतराहा मदस्य प-
रमितस्तत् । कथमाविश्वकर्मोपाधकठिनतराहा
इतिविश्वकर्मोपाधकठिनतराहा ॥ ३३८५ ॥

આમ વિશ્વવિદ્યાલયકક્ષેત્રમાં આયોજિત સંસ્કૃતીય સભ્યપદ
પ્રાપ્તિના માધ્યમથી : ૨૬ વાચનના અધ્યયનકારની સંખ્યા ૩

जाना जगदीश्वर ते करणालसु जाकलाभुनी
हरिषा । कथरीरपूरपासुव नूते सुण्यासुनीनिध
विषय ॥ ११८६ ॥

रमिः । नरको वक्रं च सुते प्रालोष्ट न कस्य वि-
रमयन्निदम् ॥ ११८८ ॥

नरकस्य विरमय विरमयनेन विभी विरमयनमयी
'तेन विरमयुक्तमयी' इति समजास्यः । मनुष्यो मययी
मयमयरीपादिभुजमयिनी च 'मयमयिदमयुनी' इत्ययम् ।
सौ श्रीमयमययी मययी माला 'मययी मयिः' इति सुते ।
वराकि वरको विरमो वक्रं सुतिनं च सुते मययीदेति विरीकः ।
मयमयये मयये मयमयये च मययीदेति मययुतिविति । 'वरकः
सुते विरमयेकमयिदमयुनी, मयो श्रीमेभुजी विदु' इति मेदि-
नीरस्यस्येति । अथ नरकविमयमयमयिदमय मयिदमयुमयमयिदमय
मयमयमयिदमयमयमयमय मयमय मयमयमयुमयमयमयिदमयि-
दमय मयमयमयमयमयिदमयमयमयिदमय मयिदमय इति मयमयिद-
मयिदमयिदमयः ॥

मयमयमयमयमयिदमय विमय मयमय इति विभीमयमयः ।
मयमयमयमय मयः—

मयमयमयमय सुते सुते मयमयिदमय मयये इति न
मयः । विमयिदमयिदमय मयमयिदमयमयमयमयमयमयमय-
मयमय ॥ ११८९ ॥

हे इति मयः मयः मयमयमयमय मयमयमयमयमयमयमय-
मयमय सुते मयये इति मयः मयमय मयमयः । मयः मयमय
मयमयमय मयमयिदमय मयमय मयमय मयमयिदमय-
मयमय मयमय मयमयमय मयमयमयमयमयमयमयमय मयमयः

[illegible]

सत्यिकास्यनुसुलनाकुतुकादभ्येत्य ज्ञाननि-
र्दिष्टताः । मुख्यवर्गविषयसिद्धितत्त्वा भूत्वा न-
नान्तभूतवचनम् ॥ ३३१५॥

[illegible]

100

हविर्नमस्कृतो ज्ञातव्य इति मुच्यते ॥ इति सूक्तम् ॥

[illegible]

तत्र शरीरमुपाजिहीर्षुर्मांसस्य सन्धेयं स्ववर्णविक्ष-
प्तः । नक्तवृत्तिमेष लज्जया बल्लहायते नाशयते
रस आशाऽपि ॥ १३१८ ॥

हे साधक ! यथातथ्यं यथैवास्तु यथातथ्यमस्तु तत्र
यस्य जगत्सिद्धिर्लभ्यते तत्र यत्र यत्ने जगत्सिद्धिं लभन्तीति विदुः ।
यत्र यत्ने लभन्तीत्यर्थे तत्र ह तत्सिद्धिर्लभ्यते विदुः । यत्ने
लभन्तीति यत्ने विदुः यथैवास्तु वा । यथातथ्यमस्तु—

[illegible]

Abstract

www.pearsoned.com.au | 020 330 6000 | 020 330 6000

एति । यत्र ह्यनुपपन्नं न स्वेच्छित्तत्वात्तत्रार्थं त्वरितुं शक्य-
मापद्यतेऽन्यथास्वेच्छित्तत्वात्तत्रार्थं त्वरितुं शक्यः ।

इष्टपादपदमुत्पादयन्नासपादुत्पन्नस्वरः क्षपाकर
 ण्यः । क्षेत्रं चरमणि विन्दन् क्षपाकरः पाकरस-
 हितोऽप्य प्रपद्यीत् ॥ १२०६ ॥

[illegible]

योगदशदिशि चतुः । कर्षीकृत्यो नीचीचकृत्यो जगद्गते कर्षणी-
 दासाभ्यामिहान्तराभ्याम् । जगद्गमनाः कर्मिणश्चिन्ताधनवती चतु-
 र्वीति चतुः । कर्षणः कर्षणीचक्रादयः कर्षणस्य कर्षणीपरस्य
 सादृश्येन जगद्गच्छति सत्यमर्थे चतुः कर्षणीयाः कर्षणमर्थयोगेन
 कर्षीकृत्य इति विष्णुसहस्रनामैः ॥

वचनम्—

त्वत्कालरुषा ज्वरता विह्वलाऽन्धुत विपुक्कला
 कमपि कर्मम् । अप्राप्तागतदूर्वाकारा तत आनि-
 ला समञ्जनिष्ठ ॥ १२११ ॥

हे जगद्गुरु ! विपुक्कला कन्दमूला मलमलविह्वलविपु-
 निष्ठि चतुः । त्वत्कालरुषा कर्षणीचक्रादयश्चतुर्वीर्या ज्वरता दृष्टा-
 चूरा जलं चतुः विह्वला जगद्गर्वाकारे जगत् कर्मणि च कर्मि-
 ण्यपि कर्म कर्म कर्म कर्म निह्वला निह्वलनेन जगद्गर्वाकारे ज्वरतामल-
 कन्दमूला काले चतुः कर्मिणः कर्मण्यस्य समञ्जनिष्ठ “जगद्गुरुऽन्धुत
 जगद्गुरुः” इत्येतत् । एते विपुक्कलेति सत्यमर्थे, जगद्गुरुस्य
 लीलास्य जगद् कर्षणीय इत्यस्यदर्थेन च । ज्वरता तु ज्वरः
 विह्वलः कर्षणस्य कर्षणीया विह्वलचूराणि कर्षणीयानि । विह्वला
 विह्वलेति विह्वला काली कर्मणि च दृष्टाकर्षणकर्षणीयानि ज्वरता
 विह्वलकर्षणीयि चतुः । जगद्गर्वाकारे जगत् कर्मिणः कर्म
 कर्मकर्मणः जगत् कर्मणः च इति कर्म कर्मकर्मणः कर्मणः
 काली कर्मिणः कर्मण्यस्य । विपुक्कलाचूरा चूराकर्मणि विह्वलेति
 विह्वलः जगद् कर्मण्यस्य जगद्गर्वाकारे कर्मिण्येति विह्वल
 इति निर्दिष्टेनार्थः । जगद्गर्वाकारेण कर्मणि कर्म ॥

नमः सुप्रसन्नमया श्रीकृष्णरूपेण वरदायुता वन्द्यम् । यक्षे वन्द्यमी-
श्वरम् । श्रीटीकाने श्रीपरमेश्वर रत्नमाले श्रीज्योतिषमन्त्रिणे श्रीव-
रदेन्द्रसप्तविंशत्ये । वारुणाय यक्षे वन्द्यमिति निम्नलिख्ये । नमः
वन्द्यना द्वैविधशास्त्रकः पवित्रमन्त्रपदान्वितश्च वन्द्यम् ॥

वचनम्—

नारायण नमः कीर्तिभिरेवाकृत एव नमस्तुभ्य-
नर्थः । वस्तुतेष्वपानलीकः पारायतलाग्रथाप्य वन-
सीषी ॥ १२१५॥

नमः सुप्रसन्नं वन्द्यमिदं पवित्रमेषं वन्द्यं न तयोक्तम् ।
नमः नमः नमसा नमस्तथा नमस्तुभ्यः । यक्षे नमः वारुणाय । इति
यक्षेष्टः नमः विष्णुसहस्रनाममन्त्रमन्त्रे पञ्चमोऽयं, वारुणैव सुप्र-
सन्नमया श्रीज्योतिषमन्त्रमन्त्रमन्त्रमिति वाच्यम् । यक्षे वारुण-
याम्बुजावितर्ये । वन्द्यमन्यम् । नमसि जलमन्त्रविहीनोन्नी-
तैरापरायणं वस्तुमन्त्रमिदमती पवित्रम् ॥

वचनम्—

स्रष्टृस्वाधाकारस्रष्टृम्भीर्येषुरप्य कुतोऽङ्गुष्ठा-
रः । आपदास्तारयन् श्रीचरित्रुड कूपमात्रकृतम-
नाथ ॥ १२१६ ॥

हे श्रीचरित्रुड ! अङ्गुलम्, चित्रुः स्रष्टृज्योतिषेष्टः नमः नमः
कुतो नमस्तुभ्यः वन्द्यम् । नमः नमः नमसा नमस्तथा नमस्तुभ्यः । स्रष्टृ-
स्वाधायै नमः स्वाधीनमिदं वन्द्यं न तयोक्तम् । स्रष्टृ-
स्वाधायै नमस्तुभ्यः । नमः एव वारुणाय विष्णुसहस्रनाम श्री-

महामायासुखदामोदरपाताकाऽवलम्बिनीस्वा-
त्मा । सा मृष्टिका स्वाभिनि कान्ते रसान्मूर्तिर्देव
की विज्ञायः ॥ १३२० ॥

[illegible]

हितितुमना भवन्तं कंठारिषो रत्नपद्मानतः
काचित् । हितामाप नृक्षता तुलामवलेस महु-
तां सैव ॥ १२२३ ॥

तत्र केवलमेव ज्ञानवृत्तिरुपायमासीत् पक्षिणः ॥

वचनात्—

राघव तव प्रतापप्रदीपनिर्वापणाय कृतवतनाः ।
निक्षिपत्यलपतिशालभास्तुलने निर्वापणे स्वय-
मविभूत् ॥ १२२४ ॥

निक्षिप्यतां ज्ञानमात्रः । निर्वापणे तुलने निषेधे वा । 'नि-
र्वापणे संकल्पनम्' इत्यमरः । तत्र निक्षिपत्यलपतिशालभाषां यत्तु-
लनात्प्रतापप्रदीपनिर्वापणस्येतादीन्तुल्ययोगात्तदवधारितः । अतुल्य हीना-
मेव ज्ञानवृत्तिरिति । अलपत्यलोपनिभूत् ॥

वचनात्—

बन्धुं जमतां बन्धुं बन्धवधूसखां मुनिः प्रवश्य-
न्ती । बन्धाविता मुनिषो बन्धात्मज सैव बन्ध-
विस्वन्दा ॥ १२२५ ॥

त्वां मुनिः पश्यति । बन्धुं बन्धुं 'कथं बन्धुमे' अन्ध-
तुल्यम् । बन्धवधूसख्यसख्ययोगः । केवलं मुनिः पश्यति स्त्री-
रहितमधिकार्यान्मुनिषः । तत्र बन्धाविता न केवात् स्वयम्भू-
तबन्धवधूसख्यसख्ययोगात् । अत्रिस्तु पश्यन्त्येतात्तत्र तर्हि बन्धवधूस-
ख्यसख्ययोगः । तत्र बन्धवधूसख्ययोगे वा तुल्यतादीनामपेक्ष-
यतिशयनिमित्तानेतात्तत्रभावनानिर्भूतम् ।

[illegible]

स्वमुखातिर्लभं हेतुं चान्द्रमसी मयबलापदि
कलङ्कः । दृष्टमेवद्विजितः कटुने भविता मयम्बलं
योगान् ॥ १२५१ ॥

हे श्रीगुरुदेव ! आपने मुझे जो सब कुछ बताया है, मैं सब कुछ
करूँगा। मैं आपकी आज्ञाकारी शिष्या हूँ। मैं आपकी आज्ञाकारी शिष्या हूँ।

अर्थां प्रत्यक्षार्थि । अविद्या लक्ष्मिपदस्यार्थविष्णुत्वात् दीर्घार्थे ।
 यत्ते अविष्णुसमुच्चये । न केवलं प्रत्यक्षार्थार्थं विदुः सर्वे विष्णु-
 र्विष्णुर्वा न प्रत्यक्षार्थे । विष्णुत्वात् दीर्घार्थं 'विष्णुपदसमुच्चये न'
 इत्यमरः । विष्णुत्वात् दीर्घार्थमिति न समर्थे । यत्ते विष्णुप-
 दसि विष्णुस्य इत्यर्थः । अविष्णुत्वात् तस्य अविष्णुत्वात् विदुः । अर्थादि
 पूर्ववर्त्येवमप्यु ।

अथ—

दामेन लक्ष्मिपदे भुवि शशस्त्राङ्गोन्मिता कथं-
 चिदपि । प्राप्तादपि कान्तिमन्तं माय बलमेव भव-
 ति न तु मेधी ॥ १२३१ ॥

हे माय ! मायया माययन्ते दामेन मेधुमेधेन कान्तेन
 लक्ष्मिपदे लक्ष्मिपदमित्यने विष्णवे भुवि मायमेव मायोन्मिता
 लक्ष्मिलक्ष्मिपदे । अथ मायमेधु मायिमायन्ते कान्तिरिति च्छेदात् कान्तिं
 अवयिवत्कान्तुमायित्वार्थे । 'कान्तिरुन्मितामेधुमेधे विष्णुपद' इति
 हेतुर्मेधी । पुनिलक्ष्मिपदसि मायमे । माययन्ति मायमेव विष्णु-
 मिमेधेन मायमे । न तु तस्य मेधी लक्ष्मिपदभुविमेधे न तु
 लक्ष्मिपदविष्णुमेधेन इत्यर्थः । यत्ते मायया माययन्ति कान्तुमेधेन ।
 भुवि माययन्ति उन्मिता कान्तिमेधेन लक्ष्मि माय मायिमायन्ते कान्ति
 इति कथं अमित्यन्ती कान्तु तन् मायित्वं कान्तु मायं लक्ष्मिपदस्य
 'माययन्ति न' इति श्रियात् । 'मायया कान्तिमेधेन' कान्तिपदमित्य-
 दृष्ट्यापि अनुवच्यम् । प्राप्तादपि माय मायमेधेन कान्ति कान्ति-
 मेधेन माययति । न तु मेधीत्यप्यु इत्यर्थः । अर्थादि पूर्ववर्त्येव
 मप्यु ।

विद्युः विद्यया भवत्युः । अथुक्तव्याजः । 'हृदिनि' अथुक्तव्याजः । अति
 व्याजव्याजविशेषः । 'हृदिनि' अथुक्तव्याजः । अति विद्युः ।
 अथुक्तव्याजः । अथुक्तव्याजः । अथुक्तव्याजः ।

100

त्यां सर्वकर्ममय्युत सीरभतधन्यतो पदि जि-
मीयुः । यदभिदां गनीय कन्यन एवाप भवति
कन्येऽहम् ॥ ३ २ ३ ३ ॥

अथैवमत्रं 'सर्वज्ञानं सर्वभूतानामर्थज्ञानम्' इति श्रुते 'सर्व-
भूतभूतार्थज्ञानं' इत्यदिना अक्षरभेदादिभिरेवाहं भूतभूतार्थज्ञान-
साधारणतां सिद्धयितव्यात् । निरतिशयात्मनोऽप्यक्षरं सत्यं-
साधारणं तुल्यं सत्यं सत्त्वोत्पत्तिः । ऐतत् सर्वं सत्यं सत्त्व-
तत्त्वमित्यत्राशङ्क्य इति भावः । यौत्सुक्यं चिन्तितुमर्हति नयेन
ह्युत्पत्तिरिति श्रुतिं श्रुत्वा 'सत्त्वमेव इति' इति सत्यम् । सत्त्व-
सत्त्वं चैतिसत्त्वं सत्त्वं निरतिशयं च सत्त्वम् । सत्त्वं सत्त्वसत्त्व-
सत्त्वसत्त्वमेव सत्त्वम् सत्त्वं सत्त्वमित्यत्र, सत्त्वं सत्त्वसत्त्वम् सत्त्व
सत्त्वमित्यत्र सत्त्वम् । सत्त्व सत्त्वसत्त्वमेव सत्त्वसत्त्वसत्त्वसत्त्वसत्त्व
सत्त्वमित्यत्र ।

स्वाकारुषिनिजपाहुनि साकृतिमीश्वरमिहा-
 वाहते लाभ्याम् । अथे बहुहान्युर्विलापर्यमपा-
 र्कं जन्मभूतपुण्यम् ॥ १२.३५ ॥

[illegible]

वचना —

सायकशक्तिविविधैः संमुखमुपयन्मन्त्राभिर-
ययत् । द्वातन्तदङ्गुलवर्णैरलङ्कितं पद्मभक्त्यनु-
शङ्कातुः ॥ ३२३१ ॥

हे भगवन् ! त्वत्पद्म- सायकशक्तिः विविधैः विभक्तं यत्तु
सुसुषुप्तं संमुखं ललितकुलं यययत् । यत्ते सुखं लभेत्तन्मन्त्रा-
विधैः सा सायकं सायकमुपययत् । यथा ललितानन्देन ललाटं ललित-
केसरललाटे दलयेत् । यत्ते ययययत् । द्वातन्तः अर्धविष्णुद्वय-
कालाङ्गुलवर्णैरलङ्कितम् । यत्ते द्वा एति ललितं यययत् । विष्णु-
कम् । यदुपययत् सञ्चितशक्तिं विष्णुकुलं ययत् यययत् यय
यययत् यय यययत् । यत्ते ययययययत् । यत्ते यययययययययय
यययय यययययययययय यययय एति विष्णुः दलयेत् ॥

वचना —

स्वयमभिगीर्णैस्त्वन्मालाभिर्दन्तैर्दन्ततो विभ-
र्षययत् । दूनी भूत्वा भगवन्निन्दुः केवलमिवा-
भितः प्राणीत् ॥ ३२३२ ॥

हे भगवन् ! त्वत् स्वयमभिगीर्णैः कृतं यय ये ययैः
ललाटं ललितकुलं ययययत् ययययत् ययययत् ययययत् । ललित-
कुलं ययययत् । ययययत् विष्णुः ययययत् यययययत् यययय
यययययय एति ययययत् । यय यय यययययय यय यययय
यययय केवलं यययययय यययययययययययययय यययय-
यययययय यययययययययययययययययययय यययययययययययययय

‘अन्वयेष्टोऽपि’ इत्यन्वयः । यत्ने वैद्यक्यादि योगे न न ह्यन्वय-
विहितत्वात् । अन्वयेष्टः । आत्मव्यक्तिः आत्मव्यक्तिरिति भावः । अन्व-
येष्टोऽपि न ह्यन्वयविहितः ।

आद्यन्तयोर्विकथितस्तत्र कुक्ष्यपुनरेव कमल-
सुकुलोऽयम् । आद्यन्तसारजातयाऽयलसुकुलोऽय-
म् पुनः कपोलान्मया ॥ १२७६ ॥

[illegible]

[illegible]

विजयविजयेभ्यु तवापरमया परास्ती स्वयमेत-
स्यस्यम् । ध्रुवतां यथाय ध्रुमूर्ध्वं लीनं वाङ्मनोरे
कवित्तुनिरे ॥ १२५० ॥

[illegible]

100

एतन्मिमांसाविद्वांसोऽगुरुवामाचार्योऽप्यस्यकु-
लपूजितः । अथ्यस्यगुरुमुत्तरतःअगुरुमुत्तराजितो ज्ञ-
वानिति ॥ १२४८ ॥

[illegible]

संस्कृत-सहित

संयुक्त परिवार का संकट

[enfranchisement](#)
[enfranchise](#)
[enfranchisement](#)
[enfranchisement](#)

सर्वोच्च न्यायालय, दिल्ली

इत्युक्तमर्थमेव जगद्गुरुर्निबध्ने ब्रह्मणे । त्वत्पतिप्रदोऽयं त्वत्-
 दुष्प्रीत्यर्थेव । जगत् श्रीगुरुमन्त्रं ब्रह्मणे ब्रह्मजगत्प्राप्त्युत्तु-
 म्नात् । त्रिहः प्रजापतिरा कृते प्रजापते इति तत्त्वम् । जग-
 द्देव ब्रह्मणि तमे, गुरुमग्नी क्षुरिमेव वा ब्रवीतः । 'ब्रवीत-
 त्रिप्रासीदोऽयम्' इत्यमरः । यज्ञे जगत् ब्रह्मजगत् । यः ब्रह्म-
 जगदग्नी प्रजगत् वा वा त्वत्प्रीत्यर्थमग्नयः । त्वत्पतिं जगद्गुरु-
 म्ब्रूतिः । ब्रह्मजगदग्नीभ्यो ब्रह्मजगदग्नेयम् । ब्रह्मजगद्गुरुमग्नि-
 मग्ने इति ब्रह्मजगदग्नेयत्वेन इत्यर्थः । तत्र ब्रह्मजगद्गु इत्ये-
 वान्वयमेव भवेत्तु । तदेतिभ्यस्तृतीयाभिव्यक्त्याग्नयमग्निदेवेति । तमेव वा
 त्वत्प्रीत्यर्थं 'ब्रवीत' इत्यु पदमेवेत् । इत्यत्र श्रीगुरुमन्त्राद्युपमे ब्रह्म-
 देव त्रिगुणः । अग्निमाग्निहोत्रमग्नेयमग्नेयमग्निहोत्रमग्निहोत्रमग्निहोत्र
 इति श्रुतिः । जगद्देव जगद्गु श्रीगुरुमन्त्र इत्यर्थः । यज्ञे जगद्देव-
 तु, गुरुमग्नी प्रजगत् ब्रवीतमग्नयः । अग्निहोत्रः अग्नेयम् । तमे
 गुरुमग्नेयमग्नेयं गुरुमग्निं त्रिगुणमग्निहोत्रम् । जगद्गुरुमग्निं

लपितुमिच्छन् । भद्रमुक्तः प्रथमरजे त्वया दशा-
स्यस्यस्य विद्वन्मोक्षम् ॥ १५५० ॥

कुलमुक्तः सप्तमस्कन्धमिति भावः । कुलमुक्तमिति
वस्तुमिच्छति । विद्वन्मोक्षं कुलमुक्तः कवी कुलमुक्त इत्यर्थः ।
कुलमुक्तः सप्तमस्कन्धमिति भावः । सप्तमस्कन्धमिति
इत्यर्थमिति भावः । 'इत्यर्थमिति' इत्यर्थः । भद्र-
मुक्तः कुलमुक्त इत्यर्थः । भद्रमुक्त इति तु भावः । विद्वन्मो-
क्षं विद्वन्मोक्षः । विद्वन्मोक्षः 'विद्वन्मोक्षः कवी' इत्यर्थः ।
सप्तमस्कन्धः । सप्तमस्कन्धः सप्तमस्कन्धमिति भावः ।
विद्वन्मोक्षः सप्तमस्कन्धमिति भावः । सप्तमस्कन्धमिति
भावः ।

व्याख्या—

मिथिलानिनाशनायां विरामवित्तुदुष्टतो भव-
न्तमपि । राजनीचरपतिराजनि स्वयं विरामो वि-
देशबोधायने ॥ १५५१ ॥

विदेशबोधायने विरामवित्तुदुष्टतो भवन्तमपि ।
राजनीचरपतिराजनि स्वयं विरामो विदेशबोधायने
भवन्तमपि । राजनीचरपतिराजनि स्वयं विरामो वि-
देशबोधायने भवन्तमपि । राजनीचरपतिराजनि स्वयं
विरामो विदेशबोधायने भवन्तमपि । राजनीचरपतिराजनि
स्वयं विरामो विदेशबोधायने भवन्तमपि ।

व्याख्या—

स्वाकुचपरिभूतं नायनिभविष्यत् श्रीशङ्कर-

नस्ततो भूम्बन् । कलशमथ वैद्वसंमतममे भूम्बाऽपि
शकलमेवासीत् ॥ १२५५ ॥

हे श्रीः । कलशं कुम्भं 'कलशमपि विष्णु' इत्यर्थः । द्विज-
वैद्यमिति यावत् । तत्कुम्भाभ्यां कुम्भां कुम्भमपिमेति यावत् ।
परिपूर्णे अथ एव तस्मै कल्पितं भू-भम्, तुष्टं कश्चित् यावत् ।
कल्पय कलशो कलशमपि कल्पयः कल्पे विद्यमाने यो कलशः
भूम्बन् विष्णुभम् अम् अस्मि भूम्बन् तत्कुम्भाभ्यां तुष्टं विद्यमानमपि
देवकुम्भाभ्यामिति भावः । विद्वसं विद्वत्त्वेन कुम्भमर्पकं दिवसेन यत्
यावत् तम् । एतत्तु अस्मि कुम्भमपि वि दृष्टिं विष्टं यत्, कल्पयते
एवमित्येव कल्पय भूम्बा एवमित्येव एवमित्येव । यत्तु एवमित्येव-
मित्येव विषयसङ्ग्रहमिति ॥

वचनम्—

अथमपि तस्मात् वचनात् शुभिर्दिष्टो भूम्बन् वाद-
काऽपि । भवति एमेऽल्लभ्यमथावकित्वात् विष्-
कृष्टोऽस्मि ॥ १२५६ ॥

हे एमे । शुभिः विष्णुः शिष्टः अथ देव इत्यर्थः । शुभो
नित्यं दृष्टिं यत् यावत् । वायुः वायो वयसं इत्यर्थः वायुः वायुः ।
अथमपि तस्मात् वचनात् शुभिर्दिष्टो भूम्बन् वाद-
काऽपि । भवति एमेऽल्लभ्यमथावकित्वात् विष्-
कृष्टोऽस्मि । तस्मात् शुभिः विष्णुः शिष्टः अथ देव इत्यर्थः । शुभो
नित्यं दृष्टिं यत् यावत् । वायुः वायो वयसं इत्यर्थः वायुः वायुः ।
अथमपि तस्मात् वचनात् शुभिर्दिष्टो भूम्बन् वाद-
काऽपि । भवति एमेऽल्लभ्यमथावकित्वात् विष्-
कृष्टोऽस्मि । तस्मात् शुभिः विष्णुः शिष्टः अथ देव इत्यर्थः । शुभो
नित्यं दृष्टिं यत् यावत् । वायुः वायो वयसं इत्यर्थः वायुः वायुः ।

अथमपि तस्मात् वचनात् शुभिर्दिष्टो भूम्बन् वाद-

काऽपि । भवति एमेऽल्लभ्यमथावकित्वात् विष्-

विजिगीषु हरेर्नमने भुजगमिरीन्तोः पञ्चतं न-
 स्थिन्म । साक्षमभूदुत्तराणपाठनविपुला वदन्ति त-
 त्कथम् ॥ ३२५॥ ॥

[illegible]

स्वप्नमात्रमिति चेन्न ब्रह्मक्षयः पौरुषादुपपत्तिम-
मे । स्वप्नेऽपि स्तेऽप्यस्तीति वाच्यम् । अतः स्वप्नमात्र-
मिति चेन्न ब्रह्मक्षयः पौरुषादुपपत्तिममे ।

to work with | work with | to work with

Keywords: *workplace spirituality, organizational commitment, organizational citizenship behavior, turnover intentions, organizational trust*

2017年12月15日 星期五

एतत्पुनश्चक्ष्मते । 'साम-साम-संनिविष्टम्' इत्यमरः । सौमनात्
कदाचिदात् स्तनिविष्टादिभिः सामम् । 'सौमने सुमनस्य सप्त-
धाभिः सौमि विजग्नि' इति वेदिनी । सप्त सामं कुमदिष्यते दि-
व्याम्य सप्त निष्ठे सप्तर्षीदिग्बलिबद्धे च 'सुतेष्टनिष्ठसामा
सामाभिः' इत्यमरः । आश्विर्द्वौ सप्तरी विष्वदौ यजामहे । कुम-
समनस्य इति सामम् । अथुषम् । ये सामन्तः सन्त्येभिः स्यादपी-

सुखसाधनविद्वत्पुं-स्यसाधनदत्तस्यच सुखसाधनं सुखा, तस्या-
नि पुं-स्यसाधनविद्वत्पुं सुखविनेन सुखसाधनविद्वत्पुं पुं-स्यसाधनि
विनिमित्तत्वात्साधनविनेत्यनेनसाधनदत्तस्यसाधनविनिमित्तं विनेत्यु ॥

विश्वैश्वानरस्यो विद्वद्विमुमुक्षुस्तस्मात्सर्वं लब्ध्वा
स्वयमेव वासुदेविनी नामाश्रमे विहरिता वि-
हन्ती ॥ १२६ ॥ ॥

विदारः कर्तुं विदारविदुं विदारवि कर्तुमिच्छति । विदार-
विदुं विदारविदुमिति च । आभाषणी एवमेव आनन्दकुमारदेवस्य-
प्राक् । अथ आभाषी, दाम्पत्यसङ्गमभाषणीभूतविदेहीभयवर्धन-
सुखसाधनभाषणीयताभाषणीयतायाः अथ वा तदुत्पत्तिः, अस्तु
आनन्दस्य एव कर्तव्यविदारमन्त्रस्य हेतुप्राप्तिः । एवं भोनीयमिति च ।
पूर्वोक्तदृष्टेः स्पष्टम् ॥

महामेन कृतायास्तद्वृत्तिर्निरस्तनाथ यतमात्रः ।
तूहरे हिरण्यवद्विभुस्तयनस्त्वयमेव निरस्तनमाया-
लील ॥ १२६३ ॥

निरालायाः प्रतिपक्षेयता । निरालाये प्रतिपक्षेयः नहि वा । 'निरालाये नहि प्रतिपक्षेयः' इति चेद्विपरीतः । ननु हिरण्यकशिपुना विविध-
निरालायेऽप्युद्धरणेन प्रतिपक्षेयतां प्रकटयामास यथा ननु तत्रापि निरालाये-
निरालाये न विहितः, किंतु कथमेव निरालायाः प्रतिपक्षः । उद्धरणे-
नैव न निरालाये । प्रतिपक्षेयतां प्रकटयामास यथा ननु तत्रापि निरालाये-
निरालाये न विहितः, किंतु कथमेव निरालायाः प्रतिपक्षः । उद्धरणे-
नैव न निरालाये । प्रतिपक्षेयतां प्रकटयामास यथा ननु तत्रापि निरालाये-

केचिदेष्टुमशक्यमिति चेत्—

कैकेपीतृवसृष्टनद्यादृशरपञ्चनाद्भवन्तमाप्सव-
कम् । विनिवर्त्तयितुमनीहो न्यवृत्तइषुरेक्षनिवर्त्तणे
भरतः ॥ १२६३ ॥

अथ भारताय सावकाशमप्यष्टमनामकेपीतृवसृष्टनद्यादृश-
रपञ्चमे विवक्ष्यम् ॥

वचनम्—

मृतगुणं व्यपचोर्तु कान् श्रीपरिभूतं व्रजन् दार-
कम् । भोतकर्मो कान् तन्मृतगुण एव भवति चित्र-
मिदम् ॥ १२६४ ॥

मृतगुणं जीवन्मोक्षार्थं । अ. मृतगुण इति शब्देन । अ.
इत्यत्र तत्रन् दुःखम् मृतगुण इति चिरीय । ममृदा मनु-
जित्वा गुणः “ममृदं गुणं दुःखं मृतगुणेन मनुज्या” मृतगुणं
वचनं क. कर्मोक्त इति परिहरः । ममृदंमृतगुणयोः समन्वयार्थः ।
‘ममृदाः मुक्तिर्मे मुक्ति’ इति विध्य । अथ मृतगुणत्वमोक्षमोक्षो-
क्तवचनस्य कारणत्वमर्थवत् । अ. त्वमिदममृतगुणम् । पूर्वं ह्य-
क्तं, एवं श्रीपरिभूतमिति विज्ञेयम् ॥

वचनम्—

अमृतममृतं त्वत्पदममृतममृतं त्वत्पदममृतममृतम् ।
अमृतममृतमिति विष्णोः आन्तर्येष्टं कर्तुं भवेत्स-
फलम् ॥ १२६५ ॥

[illegible]

आश्विन्यान्तर्भवत् तस्मिन्वर्षेऽपिमेव तदपि
रमे । भविता यथापुरं न तु तत्र पश्यति जन्म
भानुभा भवते ॥ १५७० ॥

मातुल्लः परिवारः । अस्मिन्नेव परिवारेण अस्मिन्नेव
 च अस्मिन्नेव तस्य तस्यमातुल्लः तस्य मातुल्लः । अस्मिन्नेव त-
 रिक्तः मातुल्लः परिवारः । अस्मिन्नेव तस्य तस्यमातुल्लः तस्य
 मातुल्लः । अस्मिन्नेव तस्य तस्यमातुल्लः तस्य मातुल्लः ।
 अस्मिन्नेव तस्य तस्यमातुल्लः तस्य मातुल्लः । अस्मिन्नेव
 तस्य तस्यमातुल्लः तस्य मातुल्लः । अस्मिन्नेव तस्य तस्यमातुल्लः
 तस्य मातुल्लः । अस्मिन्नेव तस्य तस्यमातुल्लः तस्य मातुल्लः ।

100

ननु कालिकाप्रसिद्धाया स्वतन्त्ररीत्यस्य क-
 षुमिच्छन्ती । अथ पञ्चपदिशान्प्रस्थापनादुपि
 सा कालिकैव न तु स्वतन्त्री ॥ १२७३ ॥

100

कमलं त्वद्वचनकथा इममितरोचिः प्रपद्य धृ-
स्तमप । वद्वपितुमुपेत्य त्वां त्वया वरादृष्यते
पुरा राम ॥ १२७४ ॥

[illegible]

तनु सपलेऽङ्गितहर्षनिर्घषौष्णुदिभता शिषो
बध्यम् । अवाति च सपेधितभरिशनाभावः क-
रतु तेऽय स्यात् ॥ १२७५ ॥

मन्त्रादिनां मन्त्रावली, सुविन विनयविधि वा मन्त्रावली
 मन्त्रि । मन्त्रावली मन्त्रावली मन्त्रावली । मन्त्रावलीमन्त्रावली
 हे मन्त्रावलीमन्त्रावली । मन्त्रावली मन्त्रावली मन्त्रावली
 मन्त्रावलीमन्त्रावलीमन्त्रावली । मन्त्रावली मन्त्रावलीमन्त्रावली । मन्त्रावली
 हे मन्त्रावलीमन्त्रावली । मन्त्रावली मन्त्रावलीमन्त्रावली । मन्त्रावली
 मन्त्रावली मन्त्रावलीमन्त्रावली । मन्त्रावली मन्त्रावलीमन्त्रावली । मन्त्रावली

ताः । सुव्रत भगवन्नामव्रतश्चाभ्येता महाभयाक-
लिताः ॥ १२७१ ॥

शुक्लः श्रीविष्णवे भगवताः विप्रदायतः भगवत् प्रीति-
दीप्तिकुसुममालाः 'वामो श्रीभक्तिदीपको' इति विष्णुः । अथ
विप्रदायते तत्र आरभ्य दृष्टव्यं दम्भयितुं शक्यमर्थः य-
वानि स्वहाम्येभ्यः यथाः शुक्लः महाभयेन तावत् प्रीत्य जा-
यतिताः । महात्मा भगवत् प्रीत्य इति वस्तुनिष्ठम् ।

वचनाम् —

विपदान्वितं भवे त्वं विविक्ष्यसीति श्रेयमहि भ-
वन्तम् । विपुलवति तदेव त्वं विचित्रमेतद्दुपाय-
सम्पुमये ॥ १२८० ॥

व्याधयोदाहृत्ये केचन शुक्लाः पाञ्चतन्त्रवर्णिकार्यैश्च-
क्रेणद्वीतभगवत्प्रतिपत्तिरुत्तरकालेऽप्यभिर्दिष्टाः । द्वितीयो-
दाहृत्ये विपदा आसदा अभिमतं यत्र केचन, यत्ने वि दत्ता-
चार्यदेवार्थितं यत्र विपद्यति तन्मार्गैश्चाराय्यदुत्तरकाले
सिद्धिः अभिमतैश्चाराय्यैश्च भवति । अत्रादिता ।

वचनाम् —

अरिदरमदाकरत्नं परिहर्तुं त्वां ज्ञान्ति ये म-
नुजाः । अरिदरमदाकरत्नं सन्ततमेवां त्वमन्त-
रात्तुये ॥ १२८१ ॥

अरतः आचार्यो दत्ता अरं त्वमनुजम् । तवः त्वमनुजो
अत्रादिः । अरिदरमदाकरं आर्यमन्तं परिहर्तुं । आचार्यैश्चाराय्यैश्च ।

[illegible]

अभितःशुनाऽभिमुखीऽपश्यदिति शुभांशुर-
तिष्ठते सान्तः । तदप्यवापामन्ते पतय्यद्वाहीर्-
मपि तथैवाम्बु ॥ १२८५ ॥

[illegible]

100

सुतसौशुम्नसोऽप्यादायन्ते च तत्रानन्तरिपमल-
कस्या । ह्यन्तरिपतिमैत्र जहौ शुद्धांशुरपदिशरः
पतत्रपि ताम् ॥ ३२८४ ॥

[illegible]

[illegible]

100

पराशरमनं शिष्यसदृशत्वा देवदेव राजराजः ।
 प्राप्य जगज्जन्ममभ्यहृषीर्षोऽपि ततो जगज्जलो न
 जही ॥ १२८५ ॥

वराभविहारेऽनुभूयन्मिहं श्रीमहेशं भवभक्षिणम् । सुहृन्महादेवो व-
निसन्महादेवश्च विमोहो जलितो भवेति भावः । सर्वविघ्नो हरेव
तेन यथा भावुयात् न भविष्यत् स्वस्तिहरेऽनुभूयन्मिहं विप्रह-
स्यते इत्युक्तं । सुविजयिनाम् । सुवराभावात् । यद्वा । यस्तुभ्यम्
इत्युक्तम् । इत्य इह । इति सर्वेश्वरपुरीतं वसितम् । सुविजयिनाम्
सुविजितं सर्वेश्वरपुरीतविजयिनाम् । यद्वा । यत् । यत् न केनचित्
श्रीमहादेवपरीतिगुणैरपिगुणैश्च । किन्तु महाभयभयभयभयैः
विजयिषि विजयेत् ।

वचनाम् -

अतिशौरं निरुहार्त्तं लीलायं दूरमुञ्चितुमचारम् ।
उद्युक्ते कुरुषोत्तम कुरुषे कुरुषां कुतो न लाह-
र्याम् ॥ १२८९ ॥

उद्युक्ते उद्युक्तेर्महोदधे । उद्युक्तेऽप्युद्युक्तेः । शौर्यविशालशौर्ये क-
ुरुषोत्तमसुविजयिनाम् । यद्वा । यत् । यत् न केनचित् । यत् न केनचित्
श्रीमहादेवपरीतिगुणैरपिगुणैश्च । किन्तु महाभयभयभयभयैः
विजयिषि विजयेत् ।

वचनाम् -

श्रीधर्मं त्वो भूतचर्कं श्रीधर्मं हन्तुं इक्षन्तमाश-
न्तम् । पार्थिवसुरजलममकृपातापीं लीलां च वीक्ष्य
स नानन्द ॥ १२९० ॥

श्रीधर्मं हन्तुं यद्वा । यद्वा । यत् । यत् न केनचित् । यत् न केनचित्
श्रीमहादेवपरीतिगुणैरपिगुणैश्च । किन्तु महाभयभयभयभयैः
विजयिषि विजयेत् ।

अतिशुद्धस्यो ज्ञानस्यो ह्यसौ साहचर्याभावेन' इति साङ्ख्योक्ति-
सौ साङ्ख्यो ज्ञानसाहचर्याभावेन साङ्ख्योक्तिव्युत्पत्त्यर्थः । अथ
ज्ञानस्यो जीवसाहचर्याभावेन साहचर्याभावेन साङ्ख्योक्तिव्युत्पत्त्यर्थः । अ-
थैव जीवसाहचर्याभावेन साहचर्याभावेन साङ्ख्योक्तिव्युत्पत्त्यर्थः । अथसा-
ङ्ख्योक्तिव्युत्पत्त्यर्थः । अथसाहचर्याभावेन साङ्ख्योक्तिव्युत्पत्त्यर्थः । अथसाह-
चर्याभावेन साङ्ख्योक्तिव्युत्पत्त्यर्थः । अथसाहचर्याभावेन साङ्ख्योक्तिव्युत्पत्त्यर्थः ।

उवाच—

निदिधियवयूतदम्यं मयम् हन्तुमनि पतनवान्
हनुमान् । कथमतमज्ञाद्वयवस्तपिगतिहतिह-
तामिच्छितोऽभूत् ॥ १२११ ॥

निदिधियवयूतदम्यं मयम् हन्तुमनि पतनवान् हनु-
मान् । कथमतमज्ञाद्वयवस्तपिगतिहतिहतामिच्छितोऽभूत् ।

उवाच—

हनुमिदममहं यत्नी यानिहन्तुं यत्नीहन्तुं ।

इत्यदि । अथसाहचर्याभावेन साङ्ख्योक्तिव्युत्पत्त्यर्थः ।

हनुमन्तुं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं ।

यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं ।

हनुमिदममहं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं ।

उवाच—

यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं ।
तावन्निर्गन्तव्यं यत्नीहन्तुं यत्नीहन्तुं ।

[illegible]

यद्यचिह्नमिष्यत ते प्रतापमतिभीष्यमवगतो-
प्यायम् । निशिचरकुलमभविष्यत्स लडाऽप्यति-
भीम एव दाहये ॥ ३२१३ ॥

[illegible]

[illegible][illegible]

सम नीरिधमिति इति तन्मया महिता मया
सर्गधनया । सा नाम तत्र स्तिता किं तन्मया-
न्यमिन्तपदाया ॥ ३५३ ॥

इयं शर्दीयेति निष्ठायेन यथा श्री दक्षिणे अन्धकारेण दृश्यता
ते शर्दीयेति शब्दः । 'अक्षितः क्षीरप्रायश्च' इत्यदिश्व हिहिता ।
प्रायश्चित्तप्रायश्चित्तप्रायश्चित्तेति शब्दः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
श्रीप्रायश्चित्तप्रायश्चित्तप्रायश्चित्तेति शब्दः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
अथ दक्षिणं यथा शर्दीयेति शब्दः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
अथा अक्षितः क्षीरप्रायः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
'श्री शर्दीये' अक्षितः यः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
अथा अक्षितः क्षीरप्रायः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
अथा अक्षितः क्षीरप्रायः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
अथा अक्षितः क्षीरप्रायः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
अथा अक्षितः क्षीरप्रायः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।
अथा अक्षितः क्षीरप्रायः । अथा अक्षितः क्षीरप्रायः ।

संस्कृत-विभागाध्यक्ष-पदार्थः—

लाङ्घिरिपरिसरममये क्षणमात्रं तत्तत्सङ्घटिक-
भातिः । अथितकालकुसकन्धुखलदयो विधुरप-
यथापुनं भवति ॥ १२१५॥

[illegible]

संविधिद्वारा स्थापित— संविधानसभा द्वारा संविधान के अंग ३४० के तहत—

नयनीतद्व्यायत इति नयनीरवसिद्धमयेव नि-
कटगतम् । ते नयनयोः निबद्धं सञ्जयतोऽप्यतल
काऽपि बोधवद् ॥ ५२१६ ॥

अथ कर्मावलीसंज्ञासुविशेषावबोधार्थमुक्तं तद्वचनम् ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥
 श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

सप्त सप्तविंशत्यधिकं तन्नेचर्षेणवाचामातिशयावति सद्युपवा-
तिरेव । अतः—

तत्राभ्यासवर्गीयमुत्पत्तिनिष्ठिन्स्वयमेवमित-
स्फुरणम् । अस्मितविधा स्फुरद्व्यतिष्ठेत् एवमवि-
यनयनान्तरम् ॥ ३२५७ ॥

[illegible]

त्वह्मन्मया श्रव्यतसी विसृपेभ्यातप्यमुता तु-
 स्तायैव । यस्या मुसरीभूये गतैव लेड्मुभिसुतेडा
 ह्याऽऽसीत् ॥ ३५११ ॥

हे अमृतमिष्टानाम् । मयवीं शुभमस्तुभ्यं । मयवीं स्वस्त्यस्तुभ्यं ।
 शुभम् । स्वस्त्यम् । 'शुभमस्तुभ्यं स्वस्त्यम्' इति ऐश्वर्यवाची शुभम् ।
 स्वस्त्यम् । अग्निं स्वस्त्यम् । अग्निं । स्वस्त्यम् । अग्निं । स्वस्त्यम् ।
 स्वस्त्यम् । अग्निं । स्वस्त्यम् । अग्निं । स्वस्त्यम् । अग्निं । स्वस्त्यम् ।

[illegible]

नामहन्तरयत्रादिनाभातर्भवुदीनतामनीप्ल-
न्ति । भातपवाभित्तास्त्वादि तस्यास्तीरमेव
देव स्यात् ॥ ३३-०० ॥

[illegible]

तत्र केतकी कपोलप्रियमिश्रणं समम्भ
ते कर्णम् । जहती केकी भूया विकृतकलाप्रभियं
परमवर्ज्यम् ॥ १३०१ ॥

[illegible]

अथानिबन्धनसिद्धयन्तर्विषयं श्रीमच्छास्त्रेण प्रतीयते न चतुष्टयं
प्रतीयते विषयान्वयार्थे अथानिबन्धनः । यथा—

मा भूत्वाधि पराभवा इति चे जगत्तः अमुं
भाजन्ति त्वाम् । यत्तु पुष्कराक्ष तेषां भगवता क्रिय-
ते पराभवाघातिः ॥ ३३-५ ॥

हे कुम्भारपण्ड ! कवि कदाचन वा भूमिनि मे त्वं अहं-
 त्वेन त्वेन कदाचनपण्डितः अस्मत् भिक्षुः सति विद्येत । कदा-

ਸ਼ੁਕਲਿਕਾਂ ਅੰਗਰਾਂ ਅਰਥ, ਕੀਰਤੀਪਦਮਾਨੰਦਿਕਿ ਆਦਿ । ਅਥ
ਕੀਰਤੀਪਦਮਾ ਕੀਰਤੀਪਦਮੁਖਾਨਿਰੂਪਾਨਿ ਚੰਦ੍ਰੇਸ਼ਵਰ, ਯ ਨੁ ਧਨੁਰੁਧ : ॥

प्राक्तनपञ्चमदोषं त्वं शोचन्ति हरेर्भजति पा-
दम् । तदमात्यजिर्निन्देभ्यति नभ्येति तस्मै पुनर्य-
जामीये ॥ २६ = ३ ॥

हे लोके ! इति चर्चयितुमुद्यद् अति लोकोपयम् । अक्षेप विज्ञाने
 यथावतावता वाक्यवद् दृष्टीये वाच्योपकर्षेण च लोचयितुं
 विचारयितुं शक्यं भवति च, इति । यथावतः । आसीत्, नास्ति नास्ति
 च । अत्रापि लोचयितुमेव कुम्भयति केनचित् च । यथावत् वाक्य-
 वाच्यं कीदृशं । अत्रापि यथावत् वाक्यवाच्यं । अत्रापि कुम्भयितुमेव
 यथावतावतावद् अस्ति वाक्यं अक्षेपयति दृष्टीयतावतावतावतावता-
 वतावतावतावता । पुनः च लोचयितुं यथावत् च वाच्योक्तिं च लोचयि-
 तव्यं । वाक्यं कीदृशं वाक्यवाच्यं अक्षेपयति अतिव्याजः । पुनः
 च लोचयितुं वाच्योक्तिं लोचयति । अक्षेपयति वाच्योक्तिं । अक्षेप-
 यति वाच्योक्तिं । इति च वाच्योक्तिः । अत्र वाक्यवाच्योक्तिवद्वाच्योक्ति-
 वद्वाच्योक्तिं वाक्यवाच्यं वाक्यवाच्योक्तिं । अक्षेपयति वाच्योक्तिं वाच्योक्ति-
 वद्वाच्योक्तिं वाच्योक्तिं ।

नित्यभवप्रमिसाक्षोऽस्म्यध्वान्तः कृपण हरिपदे
सततं वषट्म् । इति कृतवतनोऽपि हरे प्राबुधि
केवलमविन्दतेनितमिन्दुः ॥ ३३५५ ॥

कर्तुं तव मुखाभावि चन्द्रनिर्दिष्टोऽयं त-
वा सुरभिः । इन्द्राचलद्विषाद्विषादिभूषितं शम्भु-
तम्यं तद्विलाम्यम् ॥ १३११ ॥

[illegible]

कामिकुपभाचलभास्वन् शुभाश्वत्तं तत्र विन्ता-
वयत्तन्तः । तावत्तुमपाविहीय हि शुभाश्वत्तोऽम-
वयत्तन्तः ॥ १३१२ ॥

हे शक्तिपुत्राचार्यभारतम् ! तव सुप्रभासाचार्यस्य सत्य-
वाक्यमनुयी दिव्यपुत्रमिदम् । ते भक्त- विराटस्य भ्रा-
तृस्य श्री साधुसुतस्य 'सदासुप्रसिद्ध' श्रीमन्मुनी शक्ति-
देवस्य, देव्य शक्ति' इति प्रतिष्ठापितस्य भाग्यपुत्राणम् । श-

अथान्यथासम्भवेऽप्यविकृतमार्गिर्नैवेत्यावैरिच्यते
नान्यथम् । तावदथा एव हि तैस्तेजस्यस्ते स्वापदधितः
सततः ॥ १३१३ ॥

[illegible]

जगतामविभूतैर्गवान् श्रीरविभूतयमनि तदि-
दमनुरागम् । प्रोषेण विभक्तानि पौष्टे स्त्रिये वने-
कराण्यजुषी ॥ १३१५ ॥

हे श्री ! तव नाम्नां श्रवणं सर्वभूतं सर्वदा ।
 सर्वं विनाशयति । सर्वभूतं सर्वदा ।
 सर्वं विनाशयति । सर्वभूतं सर्वदा ।

[illegible]

संघातिरेव सत्यं ह्यपानिर्भायभावनरे सुकृतात् ।
विद्याम तदा सत्यं ह्यपानिर्भायभावनिति स्थाने ॥

[illegible]

नृपमोत्रदेशसुखं त्वामुपसि स्मरतां हरेऽप्युता-
त्मजताम् । नद्वयं नोद्वयं प्राप्यं पश्यसि तदि-
दमनुसूयम् ॥ १३१५ ॥

हे हरे ! तद् यत् सर्वोपनिषत्समाख्येयं तत्तु त्वत्तु ।
“यत्तु त्वत्तु त्वत्तु” इति त्वत्तु । यत्तु त्वत्तु त्वत्तु ।
यत्तु त्वत्तु त्वत्तु त्वत्तु त्वत्तु त्वत्तु त्वत्तु त्वत्तु त्वत्तु ।

एतं त्वयि सर्वसमे समस्तं वेतो विभर्ति
सर्वत्र । भगवन् प्रतिवृत्तं तु व्रज्यते कामतीवरा-
मेव ॥ ३३२५ ॥

[illegible]

तत्राह तर्कानुदाहरणानि वैद्वन्दिनभोजीनिः नदं तु ह्य-
दनुदाहरणम् । यथा—

अज्ञं सर्वज्ञस्यं दयनीयं मां दयासुवाप्नोषे ।
दीनं च दीनवान्दय रक्षति विदुषितमस्तुजात
सय ॥ ३३३२ ॥

संस्कृत-संज्ञा-संग्रहः

विद्यापदेष्वप्यसि यथा—

दुर्जेनदीक्षामयेमे दुर्जेनविषयानुधावनं पु-
रुषम् । शुनकपुत्रजम्बुकानिर्मेनु कलयति नैव
हेययैमुपयम् ॥ ३३२३ ॥

अथवा—

ननु नाथ दीक्षस्तम्हा जहार भवतस्त्रिभक्तभि-
र्ये विदाशम् । हादीक्षयजितोऽुनी लम्हस्त्वभायं
नभार तदुक्तम् ॥ ३३२४ ॥

यद्वा यथा हे भक्तवत्, दीक्षस्तम्हा नन्दुयां भक्तः
त्रिभक्तं त्रिभक्तिये परिहृत्तं त्रिभक्तिये न भक्तये, जहार । हा
एति हेहे । हादिनं यद्वायेन यदित् । भक्तो दीक्षस्तम्हा त्व-
भक्तवत्तये त्रयोपुत्रजम्बुके यजहार । तदुक्तम्, भवदीपजितोऽ-
दुर्जेनविषयजितम्हा लम्हस्त्वभियाने पुन्ययेकेति यथा ।
जहार, विविदाराय तद्वा यथाय भक्तवत्तये ये यदायेति यत्तु-
नियतिः । यति हादीक्ष हादिनयेनयदित्त्रिभक्तियजहार एति यम्हा,
यत्त एति यत्तैतदुपयमेव यजहार यजहारं यजहार । हादीक्ष
एति यत्तैतदुपययजहारये त्वभक्तवत्तयेन परिहृत्त एति यथा ।
यत्त यजहारयदुपयमेवभक्तवत्तयेनयजहारयत्तयेन यत्तुयाने विद्याप-
देनयजहारि ।

अथवा—

कन्यजातरूपचीर्षाचकाधवर्षान्मुक्तो यत्त मि-
क्षिन्द् । अप्रहनुमाभितोऽुषि काय पुक्षिन्दत्वमेव
यपुषो हि ॥ ३३२५ ॥

सि नविल्लतां वदुतसं, नते नल्लरा नविल्लतां इति चेत् ।
 विनती अथारो नल्ल नत्, निल्ले व निल्ले नविल्ले तस्य नल्ल-
 नविल्लता नो नविल्लतां, नल्लरा इति नविल्लतां अथारो-
 विल्लतिल्लतां । एव अथारो वदुतसं 'वुत्तारात् अथारो' ।
 एवम् । नते अथारो नल्लत् । अथारो नल्ल नल्लतां
 नल्लत् । विल्लतिल्लतां नविल्लतां—विल्लतिल्लतां । एवम्-
 विल्लतां वदुतसं । नल्लतां नल्लतां नल्लतां नविल्लतां ।
 'नो विल्लतां नल्लतां इति नो विल्लतां नल्लतां' इत्युच्यते ।
 नते नल्ल अथारो नल्लत् । नल्लत् । अथारो नल्ल
 नल्लतां नल्लत् । नल्लतां नल्लतां नल्लतां । अथारो नल्लतां
 विल्लतिल्लतां, नते विल्लतिल्लतां विल्लतां । एवम्-
 विल्लतां नल्लतां नल्लतां विल्लतां विल्लतां ।

नल्लतां—

देरावणस्तवाग्रहिनत्वमुपोष्य रघुवत् यदोषिः ।
 अलभत नत रावणतां तावद्विद्विषयोऽप्य युक्त-
 मिदम् ॥ ३३२ ॥

दे रघुवत् । देरावण देरावण इति नल्लतां । एव नल्ल-
 विल्लतां नल्लतां नल्लतां नल्लतां । एवम्-
 नल्लतां । नते—देरावणतां नल्लतां इति नल्लतां ।
 एवम्-
 देरावणतां नल्लतां नल्लतां नल्लतां नल्लतां नल्लतां
 नल्लतां । नल्लतां नल्लतां । एवम्-
 नल्लतां नल्लतां नल्लतां नल्लतां नल्लतां ।
 नल्लतां नल्लतां नल्लतां नल्लतां नल्लतां ।

100

निरयस्यदृष्टिष्वे यो निरयस्तेनाप्यतेऽहिहील-
मये । नरको यो दृष्टि र्वा नरको निरलोऽस्य
तदिदमनुरूपम् ॥ १३२८ ॥

[illegible]

Abstract

Figure 1

सर्वं सर्वं कार्यस्य साध्यं कश्चिदपि न ।

कालेन कालेन साधनमपि लभ्यते । अतोऽपि-
कालेनैवैवमुक्तम् । एवं कालान्तरमात्रमप्युक्तव्यम् ।

यमहापुत्रं यमहापुत्रं सर्वस्य यमहापुत्रोत्पत्त्या चेति विनिश्चयः । एवं
विहीनविभक्त्यविहृष्टिः ।

वचनार्थः यथा —

कृतसूर्यमयास्तेषां यदुत चक्रेऽहमन्तर्यामि-
न्याः । इवमनुकल्पे तस्याः कदित्वायाः कथिविनिश्च-
यतः पदतः ॥ १३२९ ॥

कृतः सूर्यमयाः स्यादित्यत्रः सोऽयं संसर्गो यथा सा तयो-
र्मेति सदावर्ति, यथायथावर्ति तु कृतः सूर्योऽयं विदुषां लक्ष-
णयोगः संसारार्थस्यविशुद्धौ चेति विनिश्चयः । यथा यथावर्तते
अप्यस्ति यथास्ति सत्यमया तेषां देवस्य सदायः सत्यता । अस्याय
अर्थे सूर्योऽयं सत्यः सत्यः सत्ये पदे सा सत्यमया तेषां देवस्यतिः
सदावर्तीत्यविनिश्चयमिति ।

वचनार्थः—

अन्धोविश्वदुहिता यन्धीरा धीनिवास तव
वक्षिता । करिदुरगधेनुयधिसुखविश्वं सुमनस्तु
वितरति स्थले ॥ १३३० ॥

करिदुरगधेनुयधिसुखः केदारगोमैत्रास्य आरुण्योऽभिव्यक्तस्य ।
अस्याय सदायः सत्यः । सुमनस्तु देवैस्तु विदुषस्तु यः । सत्य
अन्धोविश्वदुहिता यन्धीरा धीनिवास तव वक्षिता । अन्धोविश्वदु-
हितायैवस्यधर्मे सोऽयं विनिश्चयः सत्यमया तेषां देवस्यतिः
सदावर्तीत्यविनिश्चयमिति । अस्याय सदायः सत्यमया तेषां देवस्यतिः
सदावर्तीत्यविनिश्चयमिति ।

सं ते । विभुनीते मम तर्जं विदवात्पामोदमिति
पशुचिन्तं तद् ॥ १३३२ ॥

कमलाग्रसीदोति संकुचिः । कमलपत्रयोः कान्तौ सङ्कुच-
मिति ॥ 'कमलं च कमलं च' इत्यनुशासनात् ॥

वचनम्—

विभुमारवीस्तुभमहता अमूर्णं कमलाङ्किततुर-
लापकम् । अञ्जलिरेषति हृदये रञ्जयति मनो
समोऽपुचितमेतद् ॥ १३३३ ॥

रञ्जयति कमलपतिः काञ्चनयति च । वचनं । अङ्कुरो
अमरपुष्पमिति तिर्यङ्मुखादित्यमरादिति अमरं अमरीतुमर्थं अमर-
पुष्पमेषद्वयकारणैर्धैः । कमलपतेरङ्कुरो अमरीतुमर्थममरादीनां
अमरपुष्पममरादीस्तुलायत्यर्थे अमरीतुमर्थम् ॥

वचनम्—

हास्तादुल्लाहजाम्ना म्हास्तावनिभृदिनोद्य हृद-
यमकाः । यस्तेवते सदा त्वां सुधाधिवतनये स
मुद्यतिःपुचितम् ॥ १३३४ ॥

महास्तावनिभृदिनीः सुदुर्लभादिताम्रम हृदये कान्तौ
हृतास्तमरास्तस्य सदा इति सङ्कुचिमिति । सौम्ये निभति काञ्चि
च । मुद्यतिः मुद्यतिः केननेदुल्लसन्निभमिति अङ्गीति च । सदा
अमरः । मुदीरपुष्पमहर्षं अमरादीनाममरं, एवं तु निभानने-
वमातीति मुनेर्देव इव । यस्मै च हितोपपन्नमिष्टेन सात्त्विक-
अमेरीतुमर्थममेरीतुमर्थेनैतादौ काञ्चनममरापुष्पम-

आर्षेयस्य द्वितीयशतकेदीपशालायावदे पञ्चमशतकीकृतौ अष्टावक्र-
वचनप्रदिवससर्गोद्घाटनमिति निम्नम् ॥

तृतीयसमस,

यत्किञ्चिदिष्टमिद्वयर्थं य उद्योगो वित्तमपते ।

अनिष्टेन विना तस्य सिद्धिश्च तममुच्यते ॥

यत्किञ्चिदिष्टमिद्वयर्थेनतदुक्तमष्टावक्राद्विदुः विना अविशेषा-
यत्तचित्तप्रवर्तनसर्वजनानुमाने च अविशेषात् एतदर्थः । अत्रत्ये-
वाम्बुपञ्चमे तु उद्योगेति शब्दोक्तः । इदं श्रुत्वापि तस्य 'एतावती-
योग्यतेऽपिष्टमिति च विदुः' इति संशयानुपपन्नमिति
विशदयितव्यमिति अविशेषितः । एतावतीत्यपिष्टमप्युच्यते ॥

उक्ता—

अनिष्टमपि ते विधेयितुमर्हति निद्वयुच्यते जि-

नेत्येव विदुम् । त्वदिष्टमहमात्मन्ये द्वाप्य रमे स्वेति-

तार्पणमुभवति ॥ ३३३५ ॥

इ एते । अनिष्टे विद्याया अविशेषिते । अर्षीकविशेषादीनाम् ।
ते विदुः प्रविश्यात् अद्वयमिति तु उच्यते । विनेयितुः अविश-
तुत्यात् एतावतीति विदुः विदुः विद्याया योग्यतात्तत्त्वम-
त्यावदा विदुर्मुद्रात्मनोऽपि । त्वदिष्टमहमात्मन्ये इत्येतावतीत्यत्र-
महमात्मन्ये त्वदिष्टमहमात्मन्येतिशयात्तत्त्वमपि विदुः अद्वयमिति
वाच्यते । इत्येव स्वेतितावत्ये अनिष्टविदुर्विधेयमहमात्मन्ये अद्वय-
मिति । अथ विद्यायाप्युच्यतेति विदुर्विधेयमहमात्मन्येतिशयात्तत्त्वमपि

समुद्रमिथ्याविचारमयोत्पन्नमहादुःखात्तद्विनिर्वाणसम्भवमिह नि-
 का दलितलोकादिति तदुत्पन्नमसौमनसादुःखम् ।

वचनम्—

सततमपि हरिकण्ठह्रीन्मयमन्त्राद्गुदम्व सर-
 तिरहम् । अभिहरि सन्तिले तन्वाद्भुजभक्त स्व-
 त्वाभिज्जम्भति तदेव ॥ ३३३३ ॥

हरिकण्ठह्रीन्मये ज्ञानवाचकियदुत्पत्तये सात्त्विकमोक्षमिति-
 त्वमेव । अभिहरि मयसमुच्चित्तुल्ये सात्त्विकमिच्छुल्ये च । तदेव
 सततहरिकण्ठह्रीन्मयोऽयम् । वचनमिदं सार्वभौमसिद्धहरिकण्ठह्रीन्-
 तदुत्पत्तौदुःखमयम् ह्रीन्मिच्छुल्ये तत्त्वमसीत्समुत्पन्नं ज्ञानवाचक-
 मिति त्वमेव तत्त्वमिहोक्तिः ।

वचनम्—

दातुं विभीषे भोगांभोक्तुं स्वयमपि भवन् बहु-
 विधासः । जनानि सुखकलशायत्तुल्यज्जम्भति भ-
 वति सुकल इति युक्तम् ॥ ३३३४ ॥

हे कवयि ! सुखकलशः समुत्पन्नः सुखकलशायत्तुल्य-
 मित्येव इति केनर्थात्कथं इत्यने । विभीषे भोगमाप्ताय भवत्येव
 इति वस्तुमिति । भोगात् दातुं स्वयं भोग्युपनि वस्तुमिहा ज्ञात-
 त्वात्समुत्पन्ना भवन् न तत्त्वमिहः स्वयम् । यस्मै वा सुखकलशायत्तु-
 ल्यमिति विवक्ष्यमानायत्तुल्यमसीत् । तत्त्वज्जम्भयति सुकल-
 मसौमनसादुत्पत्तये ज्ञानवाचकियदुत्पत्तये इत्यम् । सुकली दातुंभोक्तुं
 इत्यस्य । ज्ञानवाचकियदुत्पत्तये सुकल इति ज्ञानमय इति वस्तु-
 मिति । तस्य सुखकलशमवधारितं विधा केनित्यत्रावधि ।

पञ्चाङ्ग—

कुचजन्म केप्पुस्तम् तपस्विनस्तोत्रदीप्तवाते-
प्यः । कुचतां कुलाचलोद्गातव कमलेहालपद्
स्वमातमावम् ॥ १३३८ ॥

हे कमले ! कुलाचल । तव कुचजन्म केप्पु । तत्तपस्व तप-
स्विनस्तोत्रम् । तत्र तपस्वि तपस्वमाते त्रिदिव्यकुलमिति भावः ।
तमे लीले वा निवसः विमलतपः परीक्षान् । तस्मिन् निवस इति
वा । य इति कुलाचलः । तस्मिन्नेव तदाचली भवति । तत्तपस्व
कीर्तयितव्यमीत्युक्तं 'लीले पञ्चमया कृपा तपोसाक्षात्प्राप्त्युतिः'
इत्यनुवादमिव तदाचलीत्युक्तम् । तत्र विमलेन तव परीक्षा-
परीक्षा । य तपस्वकीर्तयेन तस्मिन् वा तस्मिन् तस्मिन् विमले ।
तपसा । तस्मात् कुचजन्मिति । तमे तपस्वीं तदाचले तपसाचलं
तपसाचले तदाचलं विमलतपम् 'तव विमले' विमलतपसा
तदाचलीति 'इति तव । हेतुनिष्ठ तपम् । तदाचलतपसा-
चलीति । तव कुचतां तपसा तदाचलतपसाचलीत्यर्थः । तत्र
कुलाचलतपम् । कमले तदाचलमिति हेतुः । तमे तदाचलं तपसा-
चलं तदाचलम् तदाचलं तव तदाचली तपसाचली इति तव वा ।
तदाचलं तपोचले कृतेन तदाचलम् । तदाचलीत्यर्थेऽप्यनुतिः । तमेन
कुचतां कुचतपसां तपसा । तपसीत्यत्र तदाचलतपसादिति कुच
तपसाचलीत्यर्थेति भावः । तव कुलाचलम् विमलविमली-
विमलीत्यर्थेति ॥

पञ्चाङ्ग—

क्षीकुचफलदोषावधेसावतूरलीवलेप्याणि । मा-
लूरफले सुखे माफलदोषे न युज्यते स्वार्थम् ॥

[illegible]

[illegible]

एवमेव आहोतयति अस्मिन् निम्न मेन्बरेष्वप्युदाहरणानि ॥
अस्मिन्पुनरुदाहरणानि च —

विष्णोर्विद्वद्वक्तां घनापवसां घनापनोभून्वन् ।
विष्णो पदे सव घनापवद्विशिराः कल्पते सम न-
घनापः ॥ १४१ ॥

[illegible]

[Home](#)
[About](#)
[Services](#)
[Blog](#)
[Contact](#)

Researcher's name: _____

સાંસ્કૃતિક વારસાના સંરક્ષણ અને વિકાસ માટેના કાર્યકરોની સહાયતા

[illegible]

सुखमिदं ब्रह्म, अनाद्यम्, अमरमिवम् । तस्मै नमः सर्वभूतहिते रतः ॥

[illegible]

सुतरामुक्तिविदूरा संवत्स्यदिति समग्रचित्तोऽ-
हं त्वाम् । सुतरामुक्तिविदूरा जयैव संवत्स्यपाऽ-
व्युत दितोर्पा ॥ ३३३३ ॥

କାଳକ୍ଷେପମାନେଷୁ ଶରଣେ ଉପସିଦ୍ଧା ଶୁଦ୍ଧାୟକେ । ସଦ୍‌ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନା ଶୁଦ୍ଧାୟକିଣାମ୍
 ସାଧାରଣେ ଯତିଃ କଳମ୍ଭା ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାନ୍ତଦୟାଃ ସନ୍ନିବନ୍ତଃ ॥
 ଯେ ଶରଣେ ଗାହାଣେ ଉପସିଦ୍ଧା ପୁଣି । ଉପସିଦ୍ଧିଃ କଳମ୍ଭାକଳମ୍ଭାଦୟା-
 ଶିଷ୍ୟେଷାଃ ସାଧାରଣେ ଶରଣେଷୁ ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ ଉପସିଦ୍ଧା ପୁଣି
 ସା ଶରଣେ । କଳମ୍ଭାକଳମ୍ଭାକଳମ୍ଭା ସାଧାରଣେଷୁ ଶରଣେଷୁ ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ
 ଶରଣେଷୁ ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ ଶରଣେଷୁ ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ ଶରଣେଷୁ
 ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ ଶରଣେଷୁ ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ ଶରଣେଷୁ ଶୈବିକାଂସ୍ତେ
 ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ ଶରଣେଷୁ ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ ଶରଣେଷୁ ଶୈବିକାଂସ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧାୟକାଃ

[illegible]

गुरुमन्त्रादामुक्ता कार्या देवेनभक्तिःपुनितः ।
कुर्वन्त्येव भक्तिः कुर्वन्ता सर्वपापि तात्विषीन् ॥

[illegible]

100

अतमेतर्हि ज्ञापयताः - कार्यं साक्षात्प्रमिलीयितः
विद्या । साक्षात्प्रमिलितं विद्ये मिलितं विद्यमानं यो
न विदुःसाक्षात् ॥ ३६४१ ॥

अवधि विषय विद्योक्त को हू विद्युत्प्रमाणित वि-
द्युत्प्रमाणित विद्युत्प्रमाणित वि-

अथ विभिन्नप्रकारस्यः (३२)

इष्टिपिण्डोत्तमस्यै तद्विपरीतं किञ्चित् चेत् ।
अपस्तम्बमिमां प्राहुर्विभिन्नप्रकारस्यै वृथाः ॥

अस्तम्बमिष्टिपिण्डस्यै तद्विपरीतं- अस्तम्बं विपरीतं चेत् वि-
भिन्नप्रकारः । इष्टिपिण्डोत्तमस्यैति वाच्यम् । विपरीतस्य च
अतिदुर्लभम् ।

अथान्यः -

अथ अष्टविधैतद्विभिन्नप्रकारस्यै तान् तु न तुल्यमा-
नम् । प्राचीनतुल्येति हरे क्त कविप्रदीपस्यैतद्विभिन्न-
प्रकारस्यै ॥ ३३५० ॥

तुल्येन समकल्प्यतेति तुल्यं न 'सुदुरीयविचारणे' इति
नयेत् । तद्विपरीतं क्त्वा तुल्यत्वं न तुल्यत्वायै 'न तुल्यम्'
इति अस्माभ्यस्तत्त्विकः । तुल्येन समकल्प्यतेति तुल्यम् । अस्मा-
द्विपरीतमिष्टिपिण्डस्यैति विपरीतमिष्टिपिण्डस्यैति हरे क्तं तेषां तुल्यत्वात्तत्त्वं न
चतुर्दशविधं तद्विपरीतमिष्टिपिण्डस्यैति हरे क्तं तेषां तुल्यत्वात्तत्त्वं न
चतुर्दशविधं तद्विपरीतमिष्टिपिण्डस्यैति हरे क्तं तेषां तुल्यत्वात्तत्त्वं न
चतुर्दशविधं तद्विपरीतमिष्टिपिण्डस्यैति हरे क्तं तेषां तुल्यत्वात्तत्त्वं न

अथान्यः -

निरवधिप्रवर्धयितुं कुरन्निबन्धं हेतुमोक्षसं-
नम् । तस्यै तुल्यं अस्तेन हरे क्तं तद्विपरीत-
प्रकारस्यै ॥ ३३५३ ॥

दुर्गतिं वीजतिदुर्गमसाधति । दुर्गद्वयं भवत्येव 'दुर्गं तु
वेदीं कालां च दुर्गं तु कालं दुर्गं । वीजतिदुर्गमसाधति विपु
लमेव दुर्गममे' इति पञ्चमशः । 'दुर्गं तु कालं कल्पे' इति
षोडशमशः । 'वर्षाणां तु दुर्गतिः, दुर्गमप्राप्तिरप्यस्य' इत्यादि
अष्टमशः । अथ दुर्गतिपञ्चममशमद्विधं त्रिद्वितीयदुर्गम-
दुर्गमोत्पत्तिरिति सप्तममशमन्येयम् ॥

अथाथ—

वापशमनाकलोक्तलोपकृते त्वत्कृपाव्यदाह-
यवान् । श्रीपरिवृष्टं त्रापुजयः वापशमनमेव क-
लपति विविचम् ॥ १३५३ ॥

इ श्रीपरिवृष्टं । त्वत्कृपाव्यदाहयवान्, त्रापुजयः, वापः कल-
पति यवान्, वा पशय यवान् । 'यवान् पशयितव्ये' इति वैकल्ये
द्वयम्, 'इति पञ्चमशः । अथ अकलोक्तं अथ लोपकृते अत्राभि-
वृत्तिः पञ्चमशः च द्वावप्येति त्रयोविधं वाच्यं । वापः कलोक्तं कृते
यवमेव कलपति केवले तदे विविचम् । त्रिद्वितीयमशमद्वयः इति
तु त्रयम् । अत्राभि कर्त्तुं पूर्वोदयः । विनिश्चयिनि पूर्वमं यद्व्या-
स्यपञ्चमोदयं सूचयति । अथमशमद्वयमप्यत्राभिप्रायः
विद्यते ॥

अथाथ—

अदिशिरकरकुलमायक निशिचराव्यभिच-
स्वयं हर्तुम् । तामेव यामिनीवरकनीचले नीति-
मानहो स्वमदाः ॥ १३५४ ॥

[illegible]

विनीतः श्रीगणेशाय नमः

आभारानि कथयन्मन्त्रेणादिपुण्यान् तत् ॥

सिद्धसाधनविद्याद्वारा साधकस्य चित्तवर्तमानं वा अन्तःकरणमभिधेयम् ।

विनयेतन्मम चेत्: स्वीते वातेषपाचलनिके-
तम् । श्रीवाले सविवाले जयदावाले निवालेच-
लान्तः ।। ३३६३३ ।।

कर्मोऽपि विदुषोऽपि च । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा ।
अथवा । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा ।
अथवा । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा । अथवा ।

अन्ये व्यापक संप्रति मनो मन्वाहं महाशुल-
विद्यालयम् । सर्वेभ्यो व्यापाक्यणि लोकेभ्यो वर-
मिति परमात्मा ॥ १३४५ ॥

अथ सप्त आराधनविधयस्त्रयस्त्रिंशोऽप्युक्त्यैः । सप्त हेतुभिर्यत्कृतं तद्विधिः । सप्त परिश्रमवशात् । सप्तुपदे । तस्मिन् । सप्तैव ।

ममविद्वन्मया सुखमादायेनादावापन्नं मयात्वं मया तदर्थं
मात्रमादाय । सुखमात्वं लोकात्, मीमांसं मयात्वं ॥

अथा —

अविलङ्घ्य निवलयया विधिलेखानुषंगेति विर-
हृतन्वङ्गयाः । मीमांसकविरचितनालाम्बुद्वयमधि-
क्षयन्तमात्रं हास्यम् ॥ १३६७ ॥

मीमांसकविरचितनालाम्बुद्वयं मीमांसकविरचितनालाम्बुद्वय-
लीलाविलङ्घनमात्रमिति । अत्र अन्वयविशेषः नालाम्बुद्वयं सुखम् ।
तदर्थं मयाविद्वन्मया सुखमादायेनादावापन्नं मीमांसकविर-
चितनालाम्बुद्वयमधि-
क्षयन्तमात्रं हास्यम् । अत्र हास्यं लोकात्मात्रं लोकात्
मीमांसकविरचितं विद्वन्मया सुखमादायेनादावापन्नं मीमांसकविरचितम् ॥

अथा —

त्वद्वद्विद्वन्मया सुखमादायेनादावापन्नं मयात्वं
इतिमुञ्चति स्म तत्र व्यतिषक्तं नाथ तद्वदिति
काञ्ची ॥ १३६८ ॥

अत्रात्रि व्यतिषक्तं नाथद्विमुञ्चते, तद्वदिति त्वद्वद्विद्वन्मया
सुखमादायेनादावापन्नं मयात्वं इतिमुञ्चति नाथ तद्वदिति
काञ्ची । अत्र तद्वद्विद्वन्मया सुखमादायेनादावापन्नं मयात्वं
इतिमुञ्चति ।

‘विद्वन्मयात्वं मयात्वं मयात्वं मयात्वं’

इतिमुञ्चति । अत्रात्रि व्यतिषक्तं नाथद्विमुञ्चते, तद्वदिति त्वद्वद्विद्वन्मया

सुखमादायेनादावापन्नं मयात्वं मयात्वं मयात्वं मयात्वं ॥

वत्सलैश्चामयमयोधेयैः । तन्मयीकमन्दकदलिकन्दैर्विभक्तैर्लीलैर्विभि-
विष्टैः ॥

इत्यन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैश्चामयमयोधैः ।

अन्योन्यालंकारसूत्रः (१५)

विद्येवावाचमन्योन्यमन्योन्यालंकृतिं विदुः ॥

इत्येवमन्योन्यालंकारसूत्रं विद्येवावाचमन्योन्यं । अन्वयविष्टैः ।
विद्येवमन् । विद्येवमन् ।

अथ—

करपद्मरागभूषाः प्रपदमसरा कटकपद्मरागभूषीः ।
तत्पद्मरागभूषाः प्रपदमं करपद्ममशिलज्वरितम् ॥

करपद्मरागं । तत्पद्मरागं । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । कर-
पद्मरागभूषाः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः ।
अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः ।

अथ—

इरसोऽनुरिक्तमहसो मयेध कपिशवनं तुलि-
तदिवलमयेः । अन्योन्यालंकारसूत्रं । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः ।
अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः ।

इत्यन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः ।
अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः ।
अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः ।

इत्यन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः । अन्वयविष्टैः ।

समुत्तं कथितं विदितं वा । तत्र तत्र विद्यं ननुत्तं
समुत्तं विद्यं कथितं च विदितं तत्रैव वाच्यम् ॥

अथ—

तत्र सुखीयेषां मते तद्विहितं यत्तदाचारं नि-
श्चितम् । तत्कर्मिर्वाह्यं विषयेषां लोकविश-
या परति ॥ १३७६ ॥

पूर्वं यत्तद्विहितम् । तत्र सुखीयेषां तद्विहितं वा ॥

द्वितीयविशेषः

पथिकमेव सुखपदेनेकधारसंशयम् ।

आवेष्टं कथ्यते लोडुनि विशेषः परिशीलितः ॥

पथिकमेव परिनिष्ठपथिकीदृशापत्तिभक्त्यापि सुखप-
देनेकाधारसंशयं कथ्यते च द्वितीयं विशेषतयातः । तत्रैव तत्र
कथ्यते तद्विहितम् ।

अथ—

द्वितीयं विशदं तत्त्वज्ञानं मनसि सुखीयं च
कथ्यते सुखीयम् । त्वदि तत्रैव एव सुखीयः
कथ्यते तद्विहितम् तद्विहितं विदितम् ॥ १३७७ ॥

अथ—

सुखीयं तत्रैव प्रतिपाद्यं च सुखीय-
कथ्यते । तत्रैव तद्विहितम् तद्विहितं विदितम्
विदितम् ॥ १३७८ ॥

उदलङ्घि सङ्घर्षिरादिकवर्गी सहसाऽथ कोनू सं-
क्षिपाम् ॥ ३३८० ॥

अथ क्षेत्रादिषोडशमन्त्रवेति सङ्घर्षादिकवर्षादिभिश्चार्ध-
शेलासे-सांकेतिकमन्त्रमन्त्रमैत्रादीभ्योऽनुवाक्यमन्त्रापरिचयेन
विप्रम्य ॥

नमोऽथ—

मन्त्रज्ञानवराधराधरादिगो ह्ये त्वे कलसयामि
सततम् । त्वमक्षितं दक्षरितं भवन् भवतीति
भवति विप्रमिदम् ॥ ३३८१ ॥

अथ क्षेत्रादिषोडशमन्त्रादिकवर्षादिभिश्चार्धशेलासे-
सांकेतिकमन्त्रमन्त्रमैत्रादीभ्योऽनुवाक्यमन्त्रापरिचयेन
विप्रम्य ॥

नमोऽथ—

त्वामेकं विवस्मन् विप्राणो इति विमतिं वि-
वमिदम् । ननु विवस्मन्निबुधस्यै वाङ्मे वा
विमृश्य न तत्र ॥ ३३८२ ॥

अथ क्षेत्रादिषोडशमन्त्रादिकवर्षादिभिश्चार्धशेलासे-
सांकेतिकमन्त्रमन्त्रमैत्रादीभ्योऽनुवाक्यमन्त्रापरिचयेन
विप्रम्य ॥

नमोऽथ—

अतिलुरभिगन्धमादनमतिवेत्तं रक्तानुमदिही-
लम् । सूत्रेह विप्रकूटं बहवशीलाः कृन्ताः क्षि-
ती विविना ॥ ३३८३ ॥

सुखान्ते सुखनिर्गते नान्यथासुखान्तोऽप्येव साधये कुरु-
माप्स्यसिद्धान्तोऽप्यदम्यः । एते सति सुखेति सति स्यात्सुखेति सत्यसा-
धये सत्यसुखेति निर्गम्यः । एतानि साधुषु समवेति ते सत्यसुखम् ।
एते सुखेति । निर्यामि निर्यामयाम् । सुखेति निर्याम्यति यद्यपि
तत्, निर्याम्यत्यस्येति च । ईदृशसहितं सुखं निर्याम्य
तितीत्यस्येति । कथं कथं ।

वचनम्—

सुखवचनसर्वतोमुखशुचिचिपुले कमनराचले
सुखता । अन्यानि वक्ष्यन्तुषा सुखवदूतानि समु-
चिरे वक्षः ॥ १३८३ ॥

यः सुखं, यमः, सर्वतोमुखः सचितः, शुचिः सति, चिपुला
सुखं एतेनोत्तमाह्वयः, तत् सर्वतो मुखं तत् सुखवचनसर्वतोमुख-
शुचिचिपुलम् । एते सुखे सति, सत्येति सुखानि सुखवदूतानि
वक्ष्यति वक्ष्यति सत्येति च । सर्वतोमुखः निर्याम्यति सत्यसुखम्,
शुचिः सुखं, चिपुला निर्याम्यति चिपुलस्य सर्वोत्तमम् । ईदृशं
सुखं सुखता । अन्यसुखम् । यमः निर्याम्यति सुखं
सुखवदूतस्येति, सति च निर्याम्यति ।

वचनम्—

सहितसहस्रम्भाजो बहुशोभाभूषितस्पर्शो मृ-
जता । अहिंसस्यो वाञ्छा विहिताऽनेकाप्सर-
ससृष्टिः ॥ १३८४ ॥

सहितः सहस्रं भाजः ते भाजां भोजनम् । एते सहितः
शुचिः सति सत्यं सत्यं सत्यम् । तत् सत्यम् । बहुशः

व्याख्या

अस्यभाषितोक्तमन्वाद्या प्रधुम्नं दुष्पतिं स्म
दुरिषी । तेनैव वृषाद्विपतिः प्रधुम्नं दुष्पतीह मु-
च्यते ॥ १३१ ॥

दुरिषी पठ्यमानस्य निगमस्य दुरीषमेतत्, तिली-
कस्य तिलीकस्य च नाम्ना लेख्यं अस्मिन्नेति वाच्यम् । प्रधुम्न
स्मरं दुष्पतिं स्म भूषणम् । 'दुष्प पाठे' वैचक्षिणः । वृषाद्वि-
पतिः तैलैव अस्माद्विपत्तिपञ्चमस्य अत्रोक्तं अस्मदर्थेन तिलीकस्य
नाम्ना लभ्यतेति वाच्यम्, इति वक्ष्यते । प्रधुम्नं
स्मरं प्रधुम्नं द्विरुच्यं निगममेतत् । 'द्विरुच्यं इति प्रधुम्नम्'
हमन्तरः । दुष्पतिं दुष्पतिम् । 'दुष्प दुष्पे' वैचक्षिणः । अस्मिन्
स्मरिणि च । अत्र अस्मद्विपत्ते दुरिषीत्या वाच्योक्तमन्वा-
द्याभाषितमन्वाद्या न च अस्मद्विपत्तिरुच्यं दुरिषीत्या लभ्यतेति
वक्ष्यते । भाषाभाष्यम् ॥

द्वितीयव्याख्याः.

पराभिमतकार्यस्य विवक्षा केन चित्किंवा । "

लीकर्वतो विवक्षा चेद्व्याख्यातवतीऽपि कथ्यते ॥

कार्योक्तोपनिषद्भाष्ये । कार्योक्तमन्वाद्याभाषितमन्वाद्या
सुधारयत्वा कार्योक्तोक्तं किंवा अस्मदर्थेन कार्योक्तं व्याख्यातम् ।
कार्योक्तोक्तमन्वाद्या लीकर्वं अस्मदर्थं अस्मद्विपत्तिम् ॥
वक्ष्यते—

मूढ इति कथ्यते तत एव द्विरुच्यं मन्वाद्यु-

भाष्यम् ॥

विदुषा । इत्थं विषयोऽनुकम्पया दीना मुदाप्य
अन्तयो हि सताम् ॥ १३११ ॥

हे १३११ । अथ अन्तस्तां वनेत्यादीं पञ्चदशानां पादपञ्चमं पञ्च-
मिह तत्र अद्भुतं वदितव्यमाहुर्विदुषस्तथा यत्र पादपञ्चमा 'विष-
योऽनुकम्पयाभ्यनुतां दाना मुदाप्य अन्तयः' इति अन्तयार्थेदु-
ष्कप्यतां अद्भुततां वदामहेत्यादिभिरन्यैः पादपञ्चमं इत्यर्थे द्वितीयो
व्याख्यानः ॥

अथान्यथा

मूर्खे इति यदि जहासि त्वं मामनुकम्पय
आप तत एव । रक्षामि हि कदापन्तो मूर्खे तुन्दा-
नुरोपतः पाह्नाः ॥ १३१२ ॥

अथानि पूर्वोक्तं तत्रतः अन्तस्य पदोक्तं पञ्चदश
पादपञ्चमा 'विषयिणे तत्र अद्भुतं वदितव्यमाहुर्विदुषस्तथा
यत्र 'मूर्खे कदापन्तोपेव' इति वीरभद्रविरचिते पदोक्तं
पञ्चदशानां पदोक्तं व्याख्यानं ॥

एतच्चतुर्लक्षविंशति भागस्य अद्भुततापञ्चमपादोक्तं

एवं वीरभद्रविरचितपादपञ्चमोक्तविधेयं विद्विद्वादीनामप्य-
वासेनाद्भुतं यत्र अद्भुतविधौ यो विरोधो विनिश्चयिदाप्यतः
अप्यत्रतश्चतुर्लक्षपादपञ्चमोक्तं विरोधाभासेष्वपि व्याख्यानं
विधीयतां अद्भुतताः । ये च व्याख्यानं विनिश्चयं यत्नन्ते विदि-
तापञ्चमस्य पदोक्ताः । यः तु लघोऽतिरिक्तः काङ्क्षन्तस्य चतु-
र्लक्ष इत्यर्थः । अथवापञ्चमोक्तविधौ पादपञ्चमोक्तविधौ

युवयोः स्मृतिवन्ति वरदायकायावाङ्मयिणी विचरिषि-
तयो विद्या भवितव्ये ॥

अथ शृङ्खलाकारः ।

पद्यचरोजरस्य स्यात्पूर्वपूर्वमुद्धिता ।

अर्थेषु पङ्क्तिष्वेव स्यादयो वाङ्मि शृङ्खला ॥

पङ्क्तिर्ध्वज विवर्धयन्तु पद्यचरोजर पूर्वपूर्वमेव वा
पूर्वपूर्वसंज्ञासमर्थमेव वा पद्यस्य शृङ्खला । तस्य चारो-
जकारणविशेषाविशेषादिविधायाश्चकार । एव वा न कालयोः-
संज्ञा, कालावच्छेदितेनारोचना । न इत्यत्र विद्या तेषां
विचरिषिः विद्या । अयं च पद्यचरोजरपद्यचरोजर
चरोजरस्यमेवोद्यमस्यसंज्ञा वा न पुनरुद्धिता, एवं
लङ्घनीयम् । अयं च शृङ्खला सावयवविशेषः पद्यस्य,
पूर्वपूर्वविशेषस्य वा न कालावच्छेदितस्यसंज्ञा न कालः
लङ्घनीयम् । एव च पद्यचरोजरस्यो वेद एव । अयं च-
रोजरपद्यचरोजरविशेषाविशेषात् ॥

अथ काव्यमालायाः, (१५)

पूर्वपूर्वस्तुतिस्स्याद्युचरोजरकारणैः ।

सुम्भः काव्यमालीया वैचरीत्येव विचरति ॥

उचरोजरकारणपूर्वः पूर्वपूर्वः पूर्वपूर्वकारणपूर्वचरोजरस्यो
चरोजरस्यो वेद शृङ्खलाकारणकारणकारणैः अयं । एव

आज्ञास्य विशुद्धया क्षुदिभक्तस्य तत्त्वसु-
 खी ते। भवति सुखाऽप्युत स्मृतिरहितप्रान्धिमो-
 क्षर्णं तस्याः ॥ १३१५ ॥

[illegible]

इन्द्रियविषयो व्यवसरेष्ट्या तस्याह कर्म-
योगवृत्तिः । ज्ञानं तस्मात्तस्माद्विनिर्भवति ततो
भवेन्ननुक्तिः ॥ १३१३ ॥

एवं संपादितः । मुद्रितः संपादितः एवं विद्यते ।

Figure 1

अथविषयस्तत्र तदप्युक्तमप्युक्तशरणचरणै-
कुर्यात् । तदनेकादविनेकास्तौऽप्युक्त सत्यमात्र-
मात्राभावात् ॥ ३६१ ॥

[illegible]

www.pearsoned.com.au

[illegible]

www.dunsmuir.com www.dunsmuir.com/fragrances/fragrances.htm

[illegible]

[Download PDF](#)
[Download PDF](#)
[Download PDF](#)

[illegible]

अनुसन्धानकर्ता अनुसन्धानकर्ता ।

[illegible]

पञ्चमि आर्मीनेरिन्दोपमामाद्युपुम्भादीनद्यमपरे अक्षितम् ।
पुद्गलसुखमित्यदिद्विद्वन्मा आत्मविज्ञानिभिर्येषां लभ्यते अक्षितं
अर्धेनपुनस्तथावन्मप्यदिद्विद्विति ॥

अथ आत्मार्थिकतारः, (५०)

आत्मार्थिकमेतन्नप्यादीनकेकाकठौकुतेः ॥

कुतेः नीतम् । अथतर्कान्तरतः पुद्गील्लुकादीनेषां भेदा
नात् आत्मार्थिक आत्मतत्त्वम् । एतद्विषयं तर्कम् आत्मतत्त्व-
विषयत्वमप्यदिद्विद्वन्मा आत्मविज्ञानिभिर्येषां लभ्यते अक्षितं
अर्धेनपुनस्तथावन्मप्यदिद्विद्विति ॥

अथ—

हारः कीदृशमप्यदिद्विद्वन्मा अक्षितम् तद-
पि अक्षितम् । तद्विषयं भवता भवानपि सीद्दी-
त्याद्यैर्मुक्तैरुपरिद्विद्वन्मा ॥ १५०५ ॥

अपिद्विद्वन्मा अक्षितम् । अथतर्कान्तरतः पुद्गील्लुकादीनेषां भेदा
नात् आत्मार्थिक आत्मतत्त्वम् । एतद्विषयं तर्कम् आत्मतत्त्व-
विषयत्वमप्यदिद्विद्वन्मा आत्मविज्ञानिभिर्येषां लभ्यते अक्षितं
अर्धेनपुनस्तथावन्मप्यदिद्विद्विति ॥

संज्ञा—

अष्टाध्यायी चित्रितो ह्ये अष्टाध्यायीतः न-
ववत् । अष्टाध्यायीतः इह न त्वं अष्टाध्यायी क-
दाचिदपि कदाचि ३ ११-६ ॥

अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः
अष्टाध्यायीतः । अष्टाध्यायीतः ।

अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः ।

अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः ॥

अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः ॥

अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः अष्टाध्यायीतः

INDIA IN
CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
NEW DELHI
FOOTWEAR PRESS.

Call No.— 3541/251-8094

Author— Sri Krishna Bhusabhatta
Parashuram

Title— Akshaya-Magadh. Pt. I.

Borrower's Name	Date of Issue	Expiry of Return

P.T.O.

c
✓ See Vol I

